

פנינים יקרים
מפרד"ס התורה
על סדר פרשיות השבוע

קדושים

מאוצר שיהותנו ומאמריו
של הרב"ג מו"ד המקובל
רבי בניהו ושישכר שמואלו שליט"א

התשפ"ב

כל הזכויות שמורות
למכון "בני יששכר"
שע"י ישיבת המקובלים "גהר שלום" תכב"ץ

ניתן להשיג את הספר בישיבתנו הקדושה

רחוב שילה 6 י-ם

02-6249000

או בחנויות הספרים,

הפצה ראשית

"סגולה"

02-6443300

ניתן לשלוח הארות והערות

למכון "בני יששכר"

באמייל: m6222560@gmail.com

לזכר עולם יהיה צדיק

לעילוי נשמות

מורנו ורבנו

שר התורה ועמוד ההוראה

גאון ישראל ותפארתו

הרועה הנאמן פוסק הדור

ראש ממשלת התורה

מרן הראשל"צ הגאון כמוהר"ר

עובדיה יוסף

זצוקלה"ה זיע"א

נפטר ג' בחשון התשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

אשת חיל מי ימצא

לעילוי נשמתה
הטהורה
של מרת אמנו
הרבנית הצדקנית
מזכת הרבים

מרת **שולמית רחל**
שמואלי

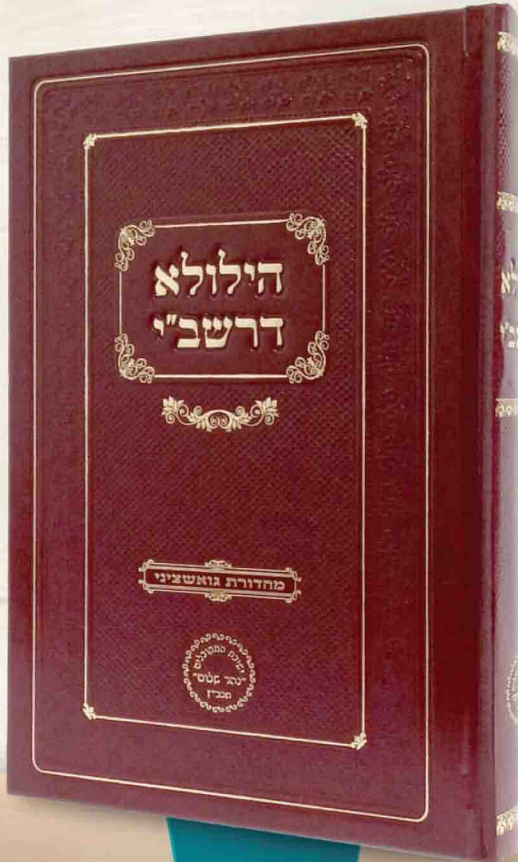
בת מזל ע"ה

נלב"ע ביום ז"ך אלול ה'תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

הילולא דרשב"י עכשיו על המדף

הילולא
דרשב"י

הפצה ראשית

סגולה - החנות של ספרי הישיבה

תשמישי קדושה • ספרי קבלה • סגולות • קמיעות ועוד

רחוב שילה 4 ירושלים 📞 02-644-33-00

הלכות שבת

רחיצת פניו ורגליו בחמין בעש"ק

א. מלבד הרחיצה בסבון והטבילה במקוה יש מצוה לרחוץ פניו ורגליו במים חמים בכל ערב שבת קודש, קודם שלובש בגדי שבת, ויש בזה סוד גדול להורות על ההוא שלהובא דאשא הנמשלת במים החמים כי היא המגרשת והדוחה את הקליפות, לכן כיוון בזה לדחות את הקלי' מידי ורגליו שהם קצוות וסוף של הגוף א'.

עיונים והארות

לפניך שחכמי המקובלים הנ"ל כתבו שיש להקדים הטבילה ואח"כ הרחיצה. וכ"כ החיד"א (בברכי יוסף או"ח רס, ג) וז"ל ראיתי חסידים ואנשי מעשה דכל ע"ש היו רוחצים במרחץ, ואח"כ טובלים במקוה טהרה, ובערב היו רוחצים פ"ו בחמין" עכ"ל. וכ"כ בספר דבר בעתו (ח"א דף נה ע"ב) וז"ל אחר הטבילה ירחץ פניו ורגליו בחמין כמ"ש בפרק במה מדליקין מנהגו של ריב"א, ועיין בדרך החיים שכתב וילביש עצמו בבגדי שבת מיד אחר שרחץ עצמו, וזהו כבוד השבת ע"כ. וכ"כ הרמח"ל בספר קיצור כוונות (דף לו ע"א) וכ"כ במשנת חסידים מסכת יום הששי (פרק ז' אות ז' ופרק ח' הלכה ח) וכ"כ בפתח הדביר (סי' רס אות י').

אמנם בפע"ח (דף צ' ע"ד) כתב שרחיצת פ"ו קודם הטבילה, וז"ל אמנם קודם שתטבול תרחץ פניך ואח"כ ידיך ואח"כ רגליך בחמין עכ"ל. וכן סידרו כל הסידורים המיוחסים להאריו"ל כמו סידור רבי אשר, וכן סידור רבי יעקב קאפיל ועוד, שבתחילה רוחץ פניו ורגליו ואח"כ עושים הטבילה. וכ"כ

א. ודע דכל סדר זה של רחיצת פניו ורגליו יעשה לפנות ערב קודם שלובש בגדי שבת לאחר הטבילה במקוה, כן מוכח ממשנה"כ (דף ס"ב ע"א) שכתב מהרח"ו שכך היה מנהג האר"י ז"ל קורא שנים מקרא ואחד תרגום ואח"כ היה טובל, ושם בעמוד ד' כתב ואח"כ חותך וקוצץ צפרניו לכבוד שב"ק מידי ורגליו ואח"כ היו מביאין לפניו עריבת מים חמים ורוחץ בהם תחילה פניו, ואח"כ ידיו והיה מנגב אותם במטפחת ואח"כ רוחץ רגליו במים חמין כנז' ומנגב אותם. וכ"כ הרש"ש זיע"א בסידור היר"א (ח"ב דף 94 ואילך) כוונות הטבילה ומספר הטבילות שיש לעשות בערב שבת ושאר הנהגות שיש לעשות אחר הטבילה. ובהמשך (בדף 97) כתב ענין רחיצת פניו ורגליו וכוונותיה. וכ"כ בבניהו בחלק כוונות פרטיות כפי סידורו זקן המקובלים השד"ה ז"ל ושם (דף י"א ע"א) כתב כוונות המקוה והטבילה ומנהגי הטבילה. ואח"כ (בדף י"ב ע"א) כתב וז"ל: ובערב שבת קודש לעת ערב צריך לרחוץ בתחילה פניו ואח"כ ידיו ואח"כ רגליו במים חמים וכו' עכ"ל. הרי

ב. רחיצה זו של פניו ידיו ורגליו צריך לעשותה לאחר קציצת הצפרנים.²

ג. צריך להזהר שלא ירחץ רגליו באותם המים שרחץ בהם פניו וידיו אלא ישפכם ויביא מים חדשים.³

ד. הנה בתחילה צריך לרחוץ פניו ולנגבם, ואח"כ ידיו וינגבם, ורגליו וינגבם, וצריך להיות בדוקא בסדר זה, וכן צריך לרחוץ יד ימין תחילה ואח"כ יד שמאל וכן רגל ימין תחילה ואח"כ רגל שמאל.⁴

עיונים והארות

בעבור איזה סיבה ואונס, לא היה טובל כי אם אחר שהתחילה שעה חמישית, אך רוב הימים היה טובל אחר קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, ואז היה מקדים לטבול קודם שעה חמישית כדי להרויח תוספת קדשת השבת, יפה שעה אחת קודם. אך הרחיצה היה מוכרח לאחר אותה אחר חצות שתהיה סמוכה ללבישת בגדי שבת, כי צריך אחר הרחיצה ללבוש בגדי שבת, ואיך ילבש בגדי שבת מן שחרית אם יהיה רוחץ קדם הטבילה? ולכן היה רוחץ אחר הטבילה. מה שאין כן שאר בני אדם שנוהגים לטבול לעת ערב, הא ודאי דמצו למעבד הכי לרחוץ תחלה ולטבול וללבוש בגדי שבת, וכן הוא המנהג פשוט.

ב. שעה"כ (דף סב ע"ד) בא"ח (שם אות טו), כה"ח (שם).

ג. בא"ח (שם), כה"ח (שם).

ד. הנה בשעה"כ (דף סב ע"ד) הביא הלשון שהאר"י ז"ל היה רוחץ פניו וידיו וז"ל: אח"כ היו מביאים לפניו עריבת מים חמין ורוחץ בהם תחילה פניו ואח"כ ידיו והיה מנגב אותם במטפחת ואח"כ רוחץ רגליו במים חמין הנוכ' ומנגב אותם, וכן כתב הרב בא"ח (שם), וכן כתב הרב כה"ח (שם), אמנם מכיון שבסידור הרש"ש מפורש לרחוץ פניו ולנגבם, וכן ידיו ולנגבם וכו' לכן כתבנו כסדר רבנו הרש"ש זיע"א וא"ש את"מ.

כה"ח (ס' רס אות א) וז"ל כתב בשעה"כ דסוד ענין קציצת הצפרנים בערב שבת ולרחוץ אחר כך הרגלים בחמין להורות על ההוא שלהובא דאשא הנמשלת במים חמים כי היא המגרשת והדוחה את הקליפה וכו' אם כן לפי סודם של דברים צריך תחילה לרחוץ פניו ידיו ורגליו כדי להעביר מהם הקלי' ואח"כ לטבול כדי לקבל הארת שבת וכך כתב בהדיא בפע"ח עכ"ל.

ואנחנו אין לנו אלא דברי הרש"ש זיע"א שלאחר הטבילה קודם שילבש בגדי שבת ירחץ פניו וכן נהגו כל חסידי ק"ק בית-אל.

ודע שזה עתה יצא לאור עולם הספר הקדוש "מקבציאל" למו"ר בעל הבא"ח וכתב (שנה ב' פרשה לך לך אות מד) שאין להקפיד אם תהיה הטבילה קודם רחיצת פניו ידיו ורגליו או אח"כ וז"ל: והנה, מ"ספר הכונות" נראה שמנהג רבנו האר"י זיע"א היה לטבול קודם רחיצת פניו ידיו ורגליו, ואחר שהיה רוחץ היה לובש בגדי שבת. ולכאורה נראה לצדד ולומר דאין קפידה בזה אם תהיה הטבילה קודם רחיצת פניו ידיו ורגליו או אחר כך. אך רבנו זלה"ה היה מקדים הטבילה לטבול קודם חצות תכף אחר קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, כי היה אומר, אחר שיקרא האדם שנים מקרא ואחד תרגום יש בו כח לקבל תוספת קדושת שבת, ולכן כאשר היה בדרך מקרה לפעמים לטבול קודם שנים מקרא ואחד תרגום

עיונים והארות

וצריך לרחוץ פניו תחילה, לגרש ולדחות הקלי' מהפנים העליונים שהם חב"ד ואח"כ לרחוץ הידים לדחותם גם מהחג"ת ואח"כ לרחוץ הרגלים ולדחותם גם מהנה"י ואז נפרדים לגמרי מהקדושה.

וענין המשכת השלהבת ענינו הוא המשכת התפשטות המוחין משלשה י"ה פשוטים דחב"ד דכתר דנוק' להמשיך שלשה י"ה מלאים לחב"ד דגופא דכתר, ומשם ימשיך הארתם עם הבאת אורותיהם לחג"ת דכתר, ומשם ימשיך הארתם עם מלואי השלשה י"ה העולים כולם "שלהבת" לנה"י דכתר שבחב"ד דגופא.

וירחץ פניו שהם החב"ד הנוכרים לדחות ולגרש הקלי' מהפנים העליונים ומשם ימשך התפשטות השלהבת הנו' לחג"ת דגופא.

וירחץ ידיו לדחות ולגרש הקלי' גם מהחג"ת העליונים, ומשם ימשיך התפשטות השלהבת הנו' לנה"י דגופא.

וירחץ רגליו לדחות ולגרש הקלי' גם מהנה"י העליונים ולהורידם לתהומא רבה כנז"ל. עכ"ל.

וכשרוחץ יכוין לרחוץ רגלי המלכות דאבי"ע מטינופת הקלי' ולהעלות הנה"י שלהם לחג"ת שלהם.

הנה בשעה"כ (דף סב ע"ד) הביא הלשון שהאר"י ז"ל היה רוחץ פניו וידיו וז"ל: אח"כ היו מביאים לפניו עריבת מים חמין ורוחץ בהם תחילה פניו ואח"כ ידיו והיה מנגב אותם במטפחת ואח"כ רוחץ רגליו במים חמין הנזכ' ומנגב אותם, וכן כתב הרב בא"ח (שם), וכן כתב הרב כה"ח (שם), אמנם מכיון שבסידור הרש"ש מפורש לרחוץ פניו ולנגבם, וכן ידיו ולנגבם וכו' לכן כתבנו כסדר רבינו הרש"ש זיע"א וא"ש את"מ.

וכשרוחץ יכוין לרחוץ רגלי המלכות דאבי"ע מטינופת הקלי' ולהעלות הנה"י שלהם לחג"ת שלהם.

והנה ענין רחיצת פניו ורגליו במים חמין הוא להורות על ההוא שלהובא הנמשך ומגרש את הקלי', וצריך לכוין כוונת "שלהבת יה" בעת שהוא רוחץ בחמין.

מאמרי הזוה"ק

ח"ג פ"א ע"א

תַּאֲנִי רַבִּי אֲבָא, פְּרִשְׁתָּא דָּא, כְּלָלָא דְאִוְרֵייתָא הִיא פֵּרְשָׁה

זו קדושים תהיו היא כלל כל התורה, כי בה כלולות רוב מצוות התורה כפרש"י

מלמד שנאמרה פרשה זו "בהקהל" מפני שרוב גופי התורה תלויין בה, וְחֹתְמָא

דְּקוֹשְׁטָא דְגוֹשְׁפִּנְקָא הִיא והיא חותם האמת של הטבעת, ר"ל שפרשה זו

שכוללת רוב מצוות התורה שבכתב, שהיא סוד ז"א הנקרא חותם אמת, ואי אפשר להבינה

אלא על ידי התורה שבעל פה שהיא סוד המלכות הנקראת טבעת, כי היא כוללת את כל

התורה שבכתב שהיא תורת אמת. בְּפִרְשְׁתָּא דָּא אֶתְחַדְּשׁוּ רִזִּין עֲלָאִין

דְאִוְרֵייתָא בפרשה זו נתחדשו בה סודות עליונים של התורה, דהיינו, בְּעֵשֶׂר

אֲמִירָן בסודות של עשרת הדברות מצד החכמה, וְגִזְרִין וגזרות מצד הת"ת דבינה

וְעוֹנְשִׁין מצד הגבורה דבינה, וּפְקוּדִין עֲלָאִין ומצוות עליונות מצד החסד

דבינה, דְּכַד מְטָאן חֲבֵרֵיִיא לְפִרְשְׁתָּא דָּא, הוּוּ חֲדָאן וכשהגיעו

החברים לפרשה זו היו שמחים, כי בה מצווה על הקדושה שעל ידה זוכה האדם לתורה

ולמצוות, וגם מחמת כללות התורה שבה, וסודות המרובות שבה.

אֲמַר רַבִּי אֲבָא, מַאי טַעְמָא פְּרִשְׁתָּא דְעֵרִיּוֹת, וּפְרִשְׁתָּא

דְּקִדּוּשִׁים תְּהִיו, סְמוּכִין דָּא לְדָא מהו הטעם שפרשת עריות

שבסוף פרשת אחרי, ופרשת קדושים תהיו, סמוכות זו לזו. אֲלָא תְּכִי תֵּאנָא והשיב,

אלא כך למדנו, **כָּל מֵאֵן דְּאִסְתַּמַּר מֵאֲלִין עֲרִיין, בְּקִדּוּשָׁה**
אַתְעָבִיד וְדָאֵי כל מי ששומר עצמו מאלו העריות ביותר, עד ששומר את עיניו
 מלהסתכל על אשה האסורה לו, ודאי שנעשה ונולד בקדושה, על ידי שהוריו קדשו עצמם,
 ונזהרו להתנהג בצניעות, ולא הרהרו ח"ו הרהורים רעים. **וְכָל שְׂכַן אֵי אַתְקַדְּשׁ**
בְּקִדּוּשָׁה דְּמֵאֲרִיהּ וכל שכן אם אביו קידש עצמו בקדושת קונו שאז יש יחוד זו"ן,
 ודאי שהולד יהיה קדוש, כי אז הזמן להמשיך נשמה קדושה מזו"ן דאצילות. **וְהָא**
אַתְעָרוּ חֲבֵרֵיא.

קִדּוּשִׁים תְּהִינּוּ, רַבִּי אַבָּא פִּתַּח, (שמואל ב ז) וַיְמִי בְּעַמֻּד
בְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ רבי אבא הקדים לפרש מש"כ ומי
 כעמך כישראל גוי אחד בארץ פירוש שאין עם שידמה לישראל להיות גוי מיוחד להקב"ה,
 ואמר, **תָּא חַוִּי, בְּכָל עַמִּין דְּעֵלְמָא, לָא אַתְרַעֵי בְּהוּ קִדְּשָׁא**
בְּרִיךְ הוּא, בְּרִי בְּיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲוֹדֵיהוּ בא וראה, כי בכל האומות שבעולם
 לא בחר הקב"ה, אלא בישראל לבדם, **וְעַבְד לֹזַן עַמָּא יַחֲדָא בְּעֵלְמָא,**
וְקָרָא לֹזַן גּוֹי אֶחָד בְּשִׁמְיָהּ ועשה אותם עם יחיד בעולם, וקרא אותם גוי
 אחד, כפי ששמו הוא אחד. **וְאַעְטַר לֹזַן בְּכַמְהָ עַטְרִין וְכַמְהָ פְּקוּדִין,**
לְאַתְעַטְרָא בְּהוּ ועטר אותם בכמה עטרות על ידי לימוד התורה, ונתן להם כמה
 מצוות להתעטר בהם, כי ישנן מצוות שיש בהן רמז ליחוד קב"ה ושכינתיה, שעל ידי קיומן
 ממשיך האדם על עצמו עטרות שהן הארות המוחזן של זו"ן. **וְעַל דָּא, תְּפִילִין**
דְּרִישָׁא וְתְּפִילִין דְּדְרוּעָא ועל כן נתן הקב"ה לישראל מצות תפלין של ראש

שרומזת על ז"א, ומצות תפלין של יד הרומזת למלכות, **לְאַתְעֶטְרָא בְּהוּ בַר נֶשׁ**
בְּגוּוֹנָא דְלְעִילָא להתעטר בהם האדם בהארזת המוחין כעין זו"ן של מעלה.
וְלֹא שְׁתַּבְּחָא חַד שְׁלִים בְּכֹלָא ועל ידי זז יהיה האדם בשלימות אחזת בכל
 חלקי נשמתו כעין של מעלה.

וּבְהִיא שְׁעֵתָא דְאַתְעֶטְר בְּהוּ בַר נֶשׁ, וְאַתְקַדֵּשׁ בְּהוּ,
אַתְעֶבִיד שְׁלִים, וְאַקְרִי אֶחָד ובשעה שהאדם מתעטר בתפלין
 ומתקדש בהם, נעשה שלם ונקרא אחד כעין זו"ן, **דְּאַחַד לָא אַקְרִי אֶלָּא כִּד**
אִיהוּ שְׁלִים כי אין האדם נקרא אחד אלא כשהוא שלם בבחינת זכר ונקבה. **וּמֵאן**
דְּפָגִים, לָא אַקְרִי אֶחָד ומי שהוא פוגם על ידי שסח בין תפלין של יד לתפלין
 של ראש, וכן הסח שיחה בטילה בין תפלת הלחש לחזרת הש"ץ, וכיוצא בשאר דברים
 הפוגמים את המצוה הרומזת על היחוד, לא נקרא אחד, וכן מי שלא נשא אשה אינו נקרא
 אחד ושלם אלא פלג גופא. **וְעַל דָּא קַדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא אַקְרִי אֶחָד,**
בְּשְׁלִימוֹ דְכֹלָּא ועל כן הקב"ה שהוא ז"א נקרא אחד – בשלימות כל המוחין של או"א,
בְּשְׁלִימוֹ דְאַבְתָּן בשלימות האבות כלומר שעל ידי התפשטות המוחין נשלמים בו
 ג' קווי חג"ת, **בְּשְׁלִימוֹ דְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל** ובשלימות כנסת ישראל שהיא המלכות
 המתחברת עמו, ועי"ז נעשים אח"ד, כי הקב"ה סוד ז"א הוא סוד א"ח דאחד, והמלכות היא
 סוד ד' דאחד.

**וְאִימְתִי אֶקְרִי בַּר נֶשׁ אֶחָד, בְּשַׁעֲתָא דְאַשְׁתַּכַּח דְּכָר
 וְנוֹקְבָא** ומתי נקרא האדם אחד, בשעה שהוא נמצא יחד זכר ונקבה,
וְאֶתְקַדְּשׁ בְּקִדּוּשָׁה (ס"א בְּעֵטְרִין) עֲלָאָה ומתקדש בקדושה עליונה,
וְאֶתְכַוֵּוֹן לְאַתְקַדְּשָׁא ומתכוון להתקדש, ואז יקרא גם הוא אחד, וכמו כן בתפלין,
 אין האדם נקרא אחד מצד התפלין עצמן, אלא מצד שיתקדש האדם על ידי הכוונה הנכונה,
 וכן על ידי כל דבר שיגרום קדושה עליונה, יקרא האדם על ידו "אחד".

ח"ב ק"צ ע"ב

בַּר אַתּוּ לְקַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן כאשר באו לפני רשב"י, **הָמָא בְּאַנְפִּיָּהּוּ
 סִימָן** ראה בפניהם סימן שהם עוסקים במעלת אהבת הקב"ה לעם ישראל וכמה הם
 חשובים בעיניו, וע"י שעסקו אותם החכמים בענין זה, נעשה רעש ושמחה בעולמות העליונים.
 ולכן **אָמַר, עוּלוּ בְּנֵי קְדִישֵׁין** אמר להם, בואו בני קדושים של הקב"ה, **עוּלוּ
 רְחִימִין דְּמִלְכָּא** בואו האהובים של המלך, **עוּלוּ רְחִימִין דִּילִי** בואו האהובים
 שלי, **עוּלוּ רְחִימִין אֵלִין בְּאֵלִין** בואו האהובים אלה את אלה.

דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל אֵלִין חֲבֵרִיָּא דְלֹא רְחִימִין אֵלִין לְאֵלִין
 שכבר אמר רבי אבא אלה החברים שאינם אוהבים אלו את אלה, **אִסְתְּלָקוּ
 מַעְלָמָא עַד לָא מָטָא זְמַנְיָהּוּ** מסתלקים מן העולם עד שלא מגיע זמנם, כמו
 שקרה עם תלמידי ר"ע, שהיתה עיניהם צרה בתורת חבריהם שלא ללמדם, ולכן מתו כ"ד אלף
 תלמידים צעירים. אבל ר"ש תיקן הכל וקיבל מה שאמר לו רבו. ולכן, **כָּל חֲבֵרִיָּא
 בְּיוֹמוֹי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן** כל החברים בימיו של רשב"י, **רְחִימוּ דִּנְפְשָׁא וְרוּחָא**

הָתָה בִּינֵייהוּ אהבת נפש ורוח הייתה ביניהם, **וּבְגִין כֵּה, בְּדָרָא דְרַבִּי**
שְׁמַעוֹן בְּאַתְגְּלִיָּא הָתָה ובשביל כך, בדורו של רשב"י היה לימוד סודות התורה
 בגלוי, **דְּהָתָה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כֹּל חֲכַרְיָא דְּלֹא רַחֲמִין אֵלִין**
לְאַלְיִן, גְּרַמִּין דְּלֹא לִיתָהּ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל שהיה אומר רשב"י כל החברים
 שאינם אוהבים אלה את אלה גורמים שלא ילכו בדרך הישר, מכיון שאין להם ס"ד, והשכינה
 לא שוכנת בתוכם, כי רק כאשר יש ואהבת לרעך כמוך, רק אז אני ה' שוכן בתוכם. **וְעוֹד**
דְּעַבְדִּין פְּגִימוּ בֵּיהּ, דְּהָא אוֹרְיִיתָא רַחֲמִין וְאַתְהוּ וְקָשׁוּט אִית
בֵּיהּ ועוד שעושים פגם בשכינה שהרי התורה כולה יש בה "אהבה" מצד החסד "ואחווה" מצד
 הגבורה "ואמת" מצד הת"ת. **אַבְרָהָם רַחֲמִין לְיִצְחָק** אברהם שהוא בחסד אהב את
 יצחק שהוא בגבורה, וכל אחד נתן ע"י זה את אהבתו לשני דהיינו את מדתו שלו, והיה מיתוק
 וזיווג בין המידות, **יִצְחָק לְאַבְרָהָם, מִתְחַבְּקֵן דָּא בְּדָא** יצחק שבגבורה נתן
 לאברהם שבחסד, מתחבקים זה בזה ואוהבים זה לזה אע"פ שהם ב' ניגודים, **יַעֲקֹב**
תְּרוּוִייהוּ אֶחֱדָן בֵּיהּ, בְּרַחֲמִין וּבְאַתְהוּ, יְהִבִּין רוּחֵיהוּ דָּא
בְּדָא יעקב שהוא בת"ת-שניהם חסד וגבורה אחוזים בו באהבה ובאחווה, ונותנים רוחם זה בזה
 ונעשה התכללות המידות ומיתוק הדינים. **חֲכַרְיָא כְּתָהוּא דִּוְגְמָא אֲצַמְרִיכוּ**
 החברים שהם עוסקים בתורה שבע"פ בשכינה הקדושה, שם העיקר הוא האהבה והאחווה,
 וצריכים להיות כמו אותה דוגמא של האבות, **וְלֹא לְמַעַבְד פְּגִימוּ** ולא לעשות ח"ו
 פגם בשכינה ע"י פירוד הלבבות.

כִּיּוֹן דְּחֻמַּא סִימָן בְּאַנְפִּיָּהוּ כיון שראה את הסימן בפניהם שהם היו עסוקים באהבת הקב"ה לעם ישראל, **וְאָמַר לוֹן הָכִי** ואמר להם כדלעיל. **אָמְרוּ** לִיָּה וְדָאֵי רוּחַ נְבוּאָה שָׂרָא עַל בּוּצִינָא קְדִישָׁא אמרו לו, בודאי רוח נבואה שורה על המנורה הקדושה, **וְהָכִי אֲצַטְרִיד לָן לְמַנְדַּע** וכך צריך לנו לדעת ולעשות.

ח"ג נ"ט ע"ב

תְּנִינָא, אמר רבי יוסי, **וּמְנָא תְּדָא הָוָה צְרִיכָא עֲלֵמָא לְמַטְרָא** למדנו, אמר רבי יוסי, פעם אחת היה צריך העולם לגשם, **אָתוּ לְקַמְיָה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן** (ס"א אָזְלוּ לְגַבִּיָּה), **רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה וְשָׂאֵר חַבְרֵיָּיא** באו לפני רשב"י רבי יוסי ורבי חזקיה ושאר החברים לבקש על הגשם. **אֲשַׁכְּחוּהוּ דְּהָוָה אֲזִיל לְמַחְמִי, לְרַבִּי פְּנַחַס בֶּן יֵאִיר, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּיה** מצאו אותו שהיה הולך לראות את רבי פנחס בן יאיר הוא ור"א בנו. **כִּיּוֹן דְּחֻמַּא לוֹן, פְּתַח וְאָמַר,** כיון שראה אותם פתח פיו לפרש את הפסוק (תהלים קלג) **שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נָּעִים שָׁבַת אֲחִים גַּם יַחַד. מַאי שָׁבַת אֲחִים גַּם יַחַד** מה פירוש שבת אחים גם יחד.

בְּמַה דָּאֵת אָמַר, וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו, בְּשַׁעֲתָא דְּהוּוּ חַד בְּחַד מְשַׁנְיָחוּן אֲנָפִין בְּאַנְפִּין בְּתִיב, מַה טוֹב וּמַה נָּעִים,

וכו', כמו שמסבירים על הכרובים, בשעה שהפרצופים העליונים של זו"ן מסתכלים זה בזה

ומאירים זה לזה פנים בפנים, נאמר ע"ז הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, כי ז"א חסד ונוק' מצד הגבורה, ואז החסד והגבורה שהם ז"א ונוק' הנקראים אחים, הם שבת אחים, ויש שמחה ואחדות בעולמות ויורד שפע לעולם.

**וְהִשְׁתָּא חֲמִינָא, דְּאֵתוֹן אֶתִּיתוֹן, עַל דְּדְכוּרָא לָא שְׂרִיא
בְּנוֹקְבָא** וכעת אני רואה שאתם באתם אלי על זה שהזכר ז"א לא שורה

יחד עם הנוק' ולכן לא יורד גשם. **אָמַר, אִי לְדָא אֶתִּיתוֹן גְּבַאי, תִּיבּוּ** אמר להם, אם לזה באתם אצלי, אתם יכולים לחזור. **דְּהֵאֵי יוֹמָא אֶסְתַּבְּלָנָא,
דְּיִתְהַדָּר כְּלָא לְמִשְׁרֵי אַנְפִּין בְּאַנְפִּין** שהרי ביום הזה הסתכלתי ברוה"ק

וראיתי שיחזורו כל הפרצופים לשרות ולהיות יחד פנים בפנים ויש יחוד ושמחה ואחדות בעולמות ויורד שפע. **וְאִי לְאוּרִייתָא אֶתִּיתוֹן, שְׂרוּ גְּבַאי** ואם ללמוד תורה באתם אלי, תשארו אצלי ללמוד. **אָמְרוּ לֵיהּ, לְכֻלָּא קָא אֶתִּינָא לְגַבֵּי דְמַר** אמרו לו לרשב"י, לכל באנו אצל כבוד מו"ר. **יִשְׁתַּמֵּיט חַד מִיָּנּוֹן, לְבִשְׂרָא לְאַחְנָא
שְׂאָר חֲבֵרֵיִיא, וְאַיִן נִתִּיב לְקַמֵּיהּ דְּמַר** ילך אחד מאיתנו לבשר לאחינו שאר החברים שזו"ן פב"פ וכבר ירד גשם, ואנחנו נשב לפני כבודו ללמוד.

דְּבַר אַחַר פִּירוּשׁ אַחַר. תִּנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים וְגו'. אלין אינון **חֲבֵרֵיִיא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִינוֹן יִתְבִּין כְּחָדָא, וְלֹא מִתְפָּרְשָׁן**

דָּא מִן דָּא הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים אינו חוזר על זו"ן, אלא על אלו החברים בשעה שהם יושבים כאחד באהבה ולא נפרדים זה מזה, אלא לומדים התורה באחדות.

בְּקִדְמִיתָא אֶתְחַוּוּן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קִרְבָּא, דְּבָעוּ לְקַטְלָא דָּא לְדָא
 שבתחילה נראים כאנשים לוחמי מלחמה שרוצים להרוג זה לזה. לְבַתָּר, אֶתְתַּדְרוּ
 בְּרַחֲמֵימוּתָא דִּיאֲתוּה וּלְבִסּוּף חוּזְרִים לְהִיּוֹת בְּאֵהְבָה שֶׁל אַחַדוֹת. קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא מְהוּ אוֹמֵר הַקב"ה מֵה אֹמֵר עֲלֵיהֶם, הִנֵּה מֵה טוֹב וּמֵה נְעִים שְׁפַת
 אַחִים גַּם יָחַד, גַּם, לְאַכְלָלָא עֲמַהוּן שְׂכִינְתָא מִילַת גַּם, בָּאָה לְכַלּוֹל
 עִמָּהֶם הַשְׂכִּינָה, כִּי ג"ם יח"ד גִּימ' אֲדַנִּי. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אֲצִית לְמַלּוּלֵייהוּ וְהַקב"ה מְקַשֵּׁב לְדַבְרֵי תוֹרַתָּם, וְנִיחָא לִיָּהּ וְחַדֵּי בְּהוּ
 וַיֵּשׁ לוֹ נַחַת מֵהֶם וּשְׂמַח בְּהֶם. הָדָא הוּא דְבַתִּיב זְהוּ שְׂכַתוּב, (מִלְאכֵי ג) אֲז
 נְדַבְרוּ יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב יְהוָה וַיִּשְׁמַע וַיִּפְתַּח
 סֵפֶר זְכָרוֹן לְפָנָיו וְגו'.

וְאֶתוּן חֲבֵרֵיִיא דְּהֶכָּא, בְּמָה דְּתוּיִתוּן בְּחִבּוּבֵימוּתָא בְּרַחֲמֵימוּתָא,
 מְקַדְמַת דְּנָא וְאוֹמֵר לְהֵם הַרְשַׁבִּי, וְאַתֶּם הַחֲבֵרִים שֶׁבְכָאן כְּמוֹ שְׁהִיִּיתֶם בְּחִבּוּבוֹת וּבְאֵהְבָה
 מִלְּפָנָי זֶה, הֵכֵי נְמִי, מְכָאן וְלֹהֲלֵאָה לָא תִּתְפַּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא כְּמוֹ
 כֵּן מְכָאן וְלֹהֲלֵאָה לֹא תִּתְפַּרְדּוּ זֶה מִזֶּה, עַד דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּרֵי עֲפֹכוּן,
 וַיִּקְרֵי עֲלֵיכוּן שְׁלָם עַד שֶׁהַקב"ה יִשְׂמַח עִמָּכֶם וַיִּקְרָא עֲלֵיכֶם שְׁלוֹם. וַיִּשְׁתַּבַּח
 בְּגִינֵיכוּן שְׁלָמָא בְּעֲלָמָא. וַיִּמְצֵא בְּזוֹכֹתְכֶם שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. הָדָא הוּא
 דְבַתִּיב, זֶה הוּא שְׂכַתוּב (תְּהִלִּים קכב) לְמַעַן אֲחִי וְרַעֲי אֲדַבְרָה נָא שְׁלוֹם
 בְּךָ.

אָזְלוּ. עַד דְּהוּוּ אֲזָלִי הלכו. עד שהיו הולכים, **מָטוּ לְבִי** הגיעו לביתו של **רַבִּי פְּנַחֵם בֶּן יֵאִיר. נָפַק רַבִּי פְּנַחֵם, וְנִשְׁקִיחַ** יצא רבי פנחס ונשק לרשב"י. **אָמַר, וְכִינָא לְנִשְׁקָא שְׂכִינְתָא** אמר רבי פנחס, זכיתי לנשק את השכינה. **וְכַאֲהַ חוּלְקִי** אשרי חלקי. **אֲתַקִּין לְהוּ טִיקְלִי דְעַרְסִי, קַפְטוּרִי דְקִילְטָא** התקין להם מיטות מכובדות העשויות מחבלים וקשרים. **אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲוֲרִייתָא לָא בְּעֵי הַכֵּן, אַעְבֵּר לְחוּזַן וְיִתִּיבוּ** אמר רשב"י התורה לא צריכה את התענוגות האלה העבר אותם מהם וישבו. **אָמַר רַבִּי פְּנַחֵם, עַד לָא נִיבּוּל, נִשְׁמַע מִפְּאַרְיָה דְּאֲוֲרִייתָא מְלָה** טרם שנאכל, נשמע מבעלי התורה דבר תורה, **דְּהָא רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּל מְלוֹי בְּאַתְגַּלְיָא אִינּוֹן** שהרי אצל רשב"י הדברים בגילוי הם, **אִיהוּ גְּבַרָא דְלֵא דְחִיל מְעִילָא וְתַתָּא** הוא איש שלא מפחד ממעלה ומטה, **לְמִימַר לוֹן** לומר להם, **לָא דְחִיל מְעִילָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכְּם** (דף ס' ע"א) **בֵּיהּ** לא מפחד ממעלה, שהרי הקב"ה הסכים אתו, **לָא דְחִיל מְתַתָּא, פְּאַרְיָה דְלֵא דְחִיל מְכַנֵּי עֲנָא** לא מפחד ממטה, כמו אריה שלא מפחד מבני צאן.

חודש אייר

ר"ח אייר

חודש אייר נקרא חודש "זיו" בלשון חז"ל. (עיין מלכים א' פרק ו' פסוק א' ובמסכת ראש השנה ב:). והנה הצירוף של חודש ניסן הוא ישמחו השמים ותגל הארץ יהו"ה. וכמו בתפילין של רש"י. קדש לי כל בכור כנגד י' של שם הוי"ה. כי יביאך כנגד ה' ראשונה של שם הוי"ה. שמע כנגד אות ו' של שם הוי"ה. והיה אם שמע נגד אות ה' אחרונה של שם הוי"ה. חודש אייר הצירוף שלו הוא "יתהלל המתהלל הסכל וידוע. יהה"ו כמו תפילין של ר"ת קודם פרשת והיה אם שמע אח"כ שמע.

וידוע שתפילין של רש"י הם בבינה, ושל ר"ת בחכמה, ומעלתם גדולה יותר ולכן לא מברכים עליהם. וא"כ גם חודש אייר מעלתו גדולה כי הוא בחכמה ואפשר להשיג בו סודות גדולים, וכמו שרשב"י גילה סודות התורה בחודש הזה, ולכן כל אדם ישתדל מאוד בלמודו ובפרט בסודות התורה שעיקר שם "חכמה" נאמר כידוע על סודות התורה. שאז חלה ההילולא דרשב"י בח"י באייר. ועי"ז יפקון מן גלותא ברחמי. וע"י הלימוד והשמחה בל"ג בעומר ובפרט אצל ציון הרשב"י זיע"א אפשר לפעול כל הישועות וכמ"ש רשב"י זיע"א יכולני לפטור את העולם ממידת הדין זיע"א.

וכן ידוע דחודש זה נקרא "בל" לרמוז על ל"ב נתיבות חכמה וכנו"ל.

גם בחודש זה יש לנו את העזרה של אבותינו הקדושים שנרמזו בשם החודש אייר ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל שהם מתפללים ושומרים על עם ישראל.

גם אייר ר"ת אני ה' רפאך מפני שחודש זה מסוגל לרפואה. ובפרט שבחודש זה התחיל לרדת לעם ישראל המון במדבר. וגם התחיל בארה של מרים ליתן מים במדבר, ורבנו האר"י השקה את המהרח"ו מבארה של מרים ונתגלו לו סודות התורה וגילה לנו אותה. והיתה על ידו רפואה גדולה לעם ישראל ולכן חודש זה מסוגל לרפואה שלמה.

אייר עולה "ארך" - ארך אפיים ורב חסד. ארך זה "אריך" - הכתר העליון שמוריד שפע וברכה וממתק את כל הדינים, וגם ארך מלשון ארוכה ומרפא.

גם ארך עולה גי' "רויה". שנא' דשנת בשמן ראשי כוסי רויה אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי אייר ר"ת אויבי ישובו יבשו רגע. הקב"ה יכלה כל האוייבים מעם ישראל אויב פרטי וכללי והכל בזכות אבותינו הקדושים.

מאמרי הפרשה

”דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם” (יט, ב)

כפי כח הקדושה שהוא מקדש את עצמו כך משפיע על החברה

אומר רש"י דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו ב"הקהל". ובא לרמוז לנו כאן יסוד גדול מאד, מכיון שהקדושה היא היסוד של עם ישראל, ונאמרה כאשר הקהיל משה רבנו את כל ישראל בלב אחד כאיש אחד, לכן יש כח בעם ישראל שאפי' איש אחד שמקדש עצמו במצוות ובתורה ובמעשים טובים מביא קדושה שפע ושמחה לכל עם ישראל, וכפי כח הקדושה שהוא מקדש את עצמו כך משפיע על החברה, יש שיכול להשפיע רק על אנשי ביתו, ויש שיכול להשפיע גם על שכונתו, ויש גם על עירו וכו', ולכן נאמרה פרשה זו בהקהל, היות וזה שייך לכל ישראל.

עדת לשון עדי וקישוט. ואמרת אלהם קדושים תהיו זהו עיקר שיהיה להם טהרה ופרישות מדרך ארץ ומתאות התענוגים אז יהיה להם קדושה

ארז"ל במשנה סוף מסכת סוטה רבי פנחס בן יאיר אומר זריזות מביאה לידי נקיות ונקיות מביאה לידי טהרה וטהרה מביאה לידי פרישות ופרישות מביאה לידי קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה וכו'. הקב"ה נקרא קדוש וישראל נקראים קדושים שנא' גוי קדוש, יבוא קדוש וידבק בקדוש, ומי שרוצה להדבק בקדושה ובטהרה תהיה לו נקיות בעוה"ז, יהיה זך ונקי במעשיו, והנקיות מביאה לידי טהרה, דהיינו שיטהר נשמתו מלמטה מסייעין אותו מן השמים, ויפריש עצמו מתאות התענוגים ואכילה גסה, ודאי שיגיע לידי קדושה, והקדושה תהיה שרויה בתוך מעיו. ובעולם העליון מזמינים חלוקא דרבנן לכל ישראל קטן וגדול כפי מעלתו ומדרגתו,

כמו שתופרים לבוש בעוה"ז כפי ערכו וקומתו, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, כך חלוקא דרבנן נותנים לכל איש ואיש כפי ערכו ומדרגתו, וז"ש דבר אל כל עד"ת בני ישראל ר"ל עדת לשון "עדי" וקישוט. ואמרת אלהם קדושים תהיו זהו עיקר שיהיה להם טהרה ופרישות מדרך ארץ ומתאות התענוגים אז יהיה להם קדושה.

ואז יזכה לחלוקא דרבנן כמ"ש לעיל, ואם תבוא לידו מצוה אחת ויעבור ממנה יהיה חסר המלבוש הרוחני שיש לו ואין המלבוש שלם, כמו שאמר יהושע כה"ג ראה העברתי מעליך עונך והלבש אותך מחלצות.

מעשה נורא על חלוקא דרבנן דיוסף הגנן

מעשה שהיו רבי אליעזר ורבי יהושע הולכין ברגל לביהמ"ד והיו הולכין בהר הבית, וראו מלאך אחד יוצא משם ובידו חלוק אחד מגוהץ ומאיר ומוזהיר כשמש בגבורתו, אלא שלא היה לפיו סביב מעשה אורג. ושאלו את המלאך חלוק זה של מי הוא. אמר להם של רבי יוסף הגנן מאשקלון הוא, אבל חלוק שלכם טוב יותר מזה. אחר הרגל ירדו לאשקלון ויצאו כל אנשי העיר לקראתם ורצו להוליקם בבתי גדולי העיר שיתאכסנו עמם, ואמרו אין אנחנו הולכים אלא לבית יוסף הגנן. ולו אליו אותם עד שהגיעו לבית יוסף הגנן, וראו אותו שהיה מלקט ירקות, והקדימו לו שלום והשיב להם שלום. אמר להם רבותי הנחתם כל העשירים והמכובדים ובאתם אלי להכלים אותי, שאין לי לאכול אלא ירקות וקטניות, והקב"ה יודע שיש בסלי שתי ככרות לחם דייקא. אמרו די לנו אלו הככרות וירקות, ויותר טוב מעשרה עופות ודגים של עשירים. וישבו ואכלו ואמרו דברי תורה על שולחנו לקיים דברי התנא שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משולחנו של מקום וברכו ברהמ"ז. אמרו לו. תדע שאנחנו לא באנו לאכול אלא באנו להודיע לך ששכרך הרבה בעוה"ב ותאמר לנו מה מעשיך. אמר להם זהו מעשי שראיתם שיש לי קרקע ואני זורע בה ירקות ומתפרנס מהם אני ובני ביתי. אמרו בנעוריק מה היית עושה. אמר להם אנכי הייתי מגדולי העיר ואבי היה עשיר, ואבדתי כל העושר וגרשוני אנשי העיר מביתי ומעיר מולדתי, ובאתי לאשקלון וקניתי קרקע ובניתי בית לדירה, ואת שאר החלקה אני זורע ירקות ומפרנס את בני ביתי, וכל שאני מרויח חציו נותן צדקה לעניים ובחציו מתפרנס אני ובני ביתי. אין לי עוד מעשים מלבד אלו שסיפרתי לכם. אמרו לו רבי אליעזר ורבי יהושע דע אהובנו ששכרך הרבה מאד, כך וכך היה המעשה שראינו חלוקא דרבנן שלך ביד המלאך, ולא היתה לו שפה לפיו, ובאנו להודיע אותך שתוסיף במעשים טובים שלך כדי שתגמור שפת החלוק שלך. והלכו לשלום. לאחר שהלכו אמרה לו אשתו אנכי שמעתי כל מה שאמרו לך, תוסיף בצדקה כדי שייגמר חלוקך. אמר לה כדבר אחת הבוערות תדברי,

אין את יודעת שאין לי פרנסה אלא מחלקת השדה שאני זורע בה. אמרה אשתו קח ומכור אותי בשוק, ואת הכסף שתקבל תתן לצדקה כדי להשלים חלוקך. אמר לה ודאי שדברת שטות. זאת מצוה הבאה בעבירה, כיצד אני יכול לעשות כן. אמרה אנכי נשבעת לך שבועה שלא אטמא עצמי ולא אתן יד לשום בן אדם. כל יום היתה אומרת לו ודוחקת אותו עד שהלך ומכר אותה והיה עושה צדקה בזה הכסף. והאדון שקנה אותה לשפחה ראה שאשה יפת תואר היא ורצה לשכב עמה, והיא לא קיבלה, וגם כשהכה אותה מכת מרדות לא רצתה. ומסר אותה ליד רועה צאנו כדי לפתותה ולדבר על לבה כדי לכבוש אותה. ובכל יום ויום היה הרועה מכה אותה ולא רצתה, וימרר אותה במכות ופצעים, והיא היתה סובלת יסורין קשין ומתאפקת ומיחלת לאלהי השמים. ואחר כמה ימים הלך יוסף בעלה לנסות אותה, והתחפש כדי שלא תכיר אותו ואמר לה השמע לי. אמרה אנכי בעולת בעל. והלך וחזר עוד פעם ועשה כן כמה ימים ונסה אותה וראה שאמת הדבר שהיא עמדה בדבורה ושבועתה. הסיר המסוה מעל פניו והתודע אליה ויבכו בכיה גדולה, ותעל שועתם אל האלהים וישמע את נאקתם, ויבוא אליהו ז"ל ויאמר להם חלוקך שלם, וכל שכן חלוק אשתך טוב יותר משלך, ונתן לו סימן שילך למקום פלוני בחלק השדה שיש לך ותמצא מטמונות כסף וזהב ותפדה את אשתך, ושכרכם הרבה מאד לפני הקב"ה. אשריכם בעוה"ז וטוב לכם לעוה"ב. תיכף ומיד הלך וחפר באותו מקום ומצא אבנים טובות ומרגליות ומכר אותן ובא לפדות את אשתו. אמר אדוניה בבקשה ממך קח אותה בלי כסף שאינה שומעת לא לי ולא לרועה צאני, יותר טוב שתקח אותה. ולקח אותה ונתברר לו הדבר שהיא עדיין טהורה וקדושה. והוסיפו בצדקה ובמע"ט כל ימיהם. ועדיין הם זורעם עומדים בעשירות, ברית כרותה מלפני אלהי השמים שלא יהיו עניים עד זמן שיבוא משיח צדקנו.

וזש"ה דבר אל כל עדת בני ישראל עדת היינו עדוי וקישוטין, ואמרתם אלה"ם דייקא לאיש ואשתו קדושים תהיו, שהאיש לא נגע באשה אחרת והיא לא נגעה באיש אחר, הקב"ה צוה לאליהו ז"ל תלך ותודיע לו שנשלם שפה של חלוקו, וז"ש קדושים תהיו נט' תלך ותודיע יוסף הגנן כי קדוש אני ה' אלהיכם, וכשראיתי שעומדים בקדושתם עשיתי להם נסים ונפלאות. אין דבר שלא נרמז בתורה, וז"ש התנא רבי פנחס בן יאיר אומר זריזות מביאה לידי נקיות ונקיות מביאה לידי טהרה וטהרה מביאה לידי פרישות ופרישות מביאה לידי קדושה וכו' כולם נתקיימו ביוסף הגנן. זריזות שנתן צדקה לעניים אפילו שלא היה לו לאכול, ואשתו היתה בנקיות ושמרה עצמה בטהרה ופרישות מדרך ארץ ומביאה לידי קדושה וכו'. (כסא רחמים)

אפי' שיש גוף גשמי עכור צריך לקדשו ולזככו להיות קדוש וטהור

מבאר מו"ר רבנו יוסף חיים ע"ה: שהקב"ה מצווה אותנו להיות קדושים, ולכאורה הרי המלאכים כבר יותר קדושים מאתנו ומה צריך את הקדושה של האדם? אלא הענין הוא אדרבה כי המלאך הרי כולו רוחני וזה פשוט מאליו שהוא קדוש, אבל האדם שיש לו גוף גשמי זו החכמה שיקדש את הגוף העכור שלו, וזהו ג"כ מה שהקב"ה אמר לישראל לפני תורה (שמות י"ט ו') "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", אמנם יש להקב"ה כבר את המלאכים שהם קדושים אבל זה קדושה בטבע - שהם נבראו בלי גוף, אבל האדם שיש לו גוף זהו השבח שלו שאע"פ שיש לו גוף גשמי הוא מקדש את הגוף שלו ונעשה קדוש.

משל לאדם שבא לחנות וראה שם דמות של עוף עשוי מאבן וזה דומה ממש לעוף חי, שאל את המוכר כמה עולה העוף הזה? א"ל עשרים דינרים, א"ל איך זה יתכן הרי עוף אמיתי לא עולה אפילו דינר אחד - וזה עולה עשרים דינרים?! א"ל המוכר כן - עוף חי יש ממנו הרבה לאלפים, אבל עוף כזה שעשו אותה ביצירה מיוחדת אין הרבה כאלה רק מעט ולכן זה שוה הרבה! ואותו דבר המלאכים שהם רוחניים וכולם קדושים אין כזה שום רבותא, אבל בן אדם שיש לו גוף גשמי ובכל זאת הוא קדוש זה חידוש וזה לא דבר מצוי, אלא זה בא לו ע"י עבודה עצמית ולכן יש לזה אצל הקב"ה ערך גדול.

ובזה מבאר כוונת הפסוק "קדושים תהיו כי קדוש אני" - שהפסוק בא לבאר איך תוכלו להגיע למעלת הקדושה? זה ע"י שהקב"ה קדוש ותלכו בדרכיו זה יסייע לכם להשיג את מעלת הקדושה, ועוד: ע"י קיום מצות כיבוד אב ואם ושמירת שבת ימשך עליכם רוח קדושה, ולכן נסמך לזה הפסוק של "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו", וזה לימוד גדול בשבילנו לדעת כמה חשובים המעשים שלנו, ולפעמים אדם חושב המצוה הזאת קשה לי לעשות אותה, אבל הוא צריך לדעת שאדרבה כמה שקשה לו יותר לעשות את המצוה וכובש את טבע העצלות שלו ועושה את המצוה יש לזה מעלה יותר גדולה, ובוה מתגלה יותר מעלת הקדושה אצלו - שלמרות שיש לו את הגוף הגשמי הוא מתגבר על עצמו ועושה את רצון ה'.

הזהירה תורה שנהיה פרושים מן המותרות, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, וכמו שדרשו ז"ל קדש עצמך במותר לך

ומעשה נפלא על הגביר הרב אליהו לוינון

רבי אליהו לוינון מקרטינגא, למרות גדולתו בתורה לא קבל על עצמו עול רבנות ופנה למסחר, הוא ניהל את בנק פינברג בקובנה, כנאמנותו כמשא ומתן עם הבריות קידש שם שמים

בישראל ובעמים, קרה שאחד מלקוחות הבנק פשט רגל וגרם לבנק הפסד בסכום העולה על מאה אלף רובל, למרות חוסר אשמתו, ראה עצמו אחראי בעקיפין לדבר, והחליט לשלם לבנק את מלוא הנזק, התפטור מהבנק והתחיל בעסקים פרטיים, ובמשך שנים אחדות שילם לבנק את כל הפסדו, מעשה אציל זה עשה לו כנפים, ועיתונאי רוסייה וגרמניה פרסמוהו כסמל היושר והאחריות, הודות לאימון הרב שרכש, הצליח בעסקיו שהלכו והתרחבו, יצא לו שם טוב גם בחוגי הממשלה והיא מסרה לו מפעלי קבלנות גדולים שביצעם לשביעות רצונה המלא של הממשלה, עסקים אלו הביאוהו לעשירות מופלגת ולעמדה חשובה, והציעו להעניק לו תאר כבוד אזרח כבוד אך הוא סרב, למרות עושרו שקד על התורה ביגיעה והתנהג בחסידות ובצניעות, והמשיך להתגורר בעיירתו הקטנה קרטינגא, רבים מתלמידי החכמים מאותו הדור התקיימו על חשבוננו ולא רדף אחר המותרות אלא קידש עצמו כמותר לו והגיע למעלות נשגבות וזכה לשני שולחנות בעוה"ז ובעוה"ב, הרב דברי יואל מסאטמר זצ"ל הסביר, דפרשת קדושים תהיו רוב גופי תורה תלויים בה, דהנה רבו הפירושים לבאר טיבה של הפרשה זו, בדברי המפרשים, רש"י ז"ל פירש הוּו פרושים מן העריות, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, והרמב"ן ז"ל חלק עליו משום שבתורת כהנים משמע שאין זו אזהרה על פרישה מעריות, ולפיכך כתב הוא ז"ל דהפרישה הזו לפרוש מן המותרות, שאם ילך האדם שובב אחרי שרירות לבו ימצא בעל תאוה מקום להיות שטוף בזימה ולהיות זולל וסובא וישבר כל נבלה, ואם כן יהיה נבל ברשות התורה, לפיכך הזהירה תורה שנהיה פרושים מן המותרות, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, וכמו שדרשו ז"ל קדש עצמך במותר לך. (מוסר חכמים)

"קדושים תהיו ... איש אמו ואביו תיראו" (יש, ב-ג)

המצייר צורת אביו ואמו ניצול מעריות ומהרהורים רעים

כתוב באור החיים הקד': אמרו חז"ל במס' סוטה (ל"ו): על הפסוק "ויפוזו זרועי ידיו מידי אביו יעקב", (ויחי מט, כד), שכשתקפה את יוסף אשת פוטיפר, ותקפו יצרו, באתה לו דיוקנו של אביו, ואמר לו וכו', מיד ויפוזו זרועי ידיו וניצל מן החטא. וכתב האור החיים הק', "שמעתי בשם אנשי אמת, שדיוקן האב יגביר כח הקדושה בבן, ותמנעהו מבוא אל התיעוב, וע"כ כתבה התורה אצל מצות עריות איש אמו ואביו תיראו, שמי שתקפו יצרו, יצייר בין עיניו יולדיו, ויהיה לו למשיב נפש".

וזהו שאמרה תורה "קדושים תהיו" הוּו פרושים מן העריות ואיך?! על ידי "איש אמו ואביו תיראו" יצייר בעיניו דמות יולדיו.

ועיין בירושלמי מס' הוריות (פ"ה ה"ה) שנתראה ליוסף גם צורתה של אמו.

ליל שבת היא שבת בפני עצמה ויום שבת הוא שבת בפני עצמו

לכאורה מה הסמיכות של "איש אביו ואמו תיראו" ל"את שבתותי תשמורו", ועוד היה צריך לומר את השבת תשמור ולא שבתותי, לשון רבים, שמשמע לשמור שתי שבתות?

אלא ידוע מרבנו האר"י שכל שבת הוא שני שבתות, כי ליל שבת נקרא בחינת שבת בפני עצמה, ובה מתקנים את המלכות שהיא הנוק' וכמו שאומרים וינוחו בה, וידוע כי המלכות היא כנגד אות ה' אחרונה דהוי"ה, ובשבת אומרים וינוחו בו בלשון זכר כי בו מתקנים את הזכר שהוא ז"א, כנגד אות ו' שבהוי"ה.

וידוע שבחי' אבא הוא אות יו"ד דהוי"ה ב"ה, ואמא בחי' ה' ראשונה דהוי"ה.

וז"ש הפסוק "איש אמו ואביו תיראו" - אבא ואמא י"ה דהוי"ה ב"ה, "ואת שבתותי תשמורו" - ז"א ונו"ק ו"ה דהוי"ה, "ואז תמצא" - אני יהו"ה, שיהיה יחוד.

"אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי ה' (יט, ג)

אל תבואו אלי, תלכו אל השבת

כשהיו ניגשים אל החפץ חיים אנשים שזוקקים לברכה הוא היה לוחץ את ידם ואומר להם: "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה" - אל תבואו אלי, תלכו אל השבת, היא תעזור לכם. אתם תעשו בשבילה היא תעשה בשבילכם. כך אמרו חז"ל: "ברכת ה' היא תעשיר" - זו השבת, מי שפנה אליה היא מעולם לא אמרה לו 'לא'.

וכמו שכתב רבנו האריז"ל, שאישה שלא נפקדה בבנים תקבל עליה תוספת שבת, וכשתוסיף בשבת - תזכה שיתווספו לה בנים! וכך גם רשב"י בווהר הקדוש כותב, תוספת שבת מוסיפה חיים, יש בדקות שלה כוח לתת לאדם להמשיך לחיות. החפץ חיים זצ"ל תמיד היה אומר, שמי שיזכה את הרבים ויחזק אותם בקבלת שבת מוקדמת, השבת תחזיר לו בילדים.

הרב יצחק זילברשטיין שליט"א מספר על יהודי בדור שעבר שהתגורר באמריקה ולכל מקום עבודה שהיה מגיע היו מפטרים אותו תוך שבוע ימים, וזאת, משום שהעסקים היו פועלים אף בשבת והוא היה מסרב לעבוד, ומשכך מיד היה מסולק מהמקום. העוני היה גדול, הוא מכר כל מה שהיה רק אפשר מחפציו כדי להתפרנס, רק את השבת הוא לא מכר. כל מקום עבודה שהיה עוזב, היה אותו יהודי מבקש מהמעביד מכתב פיטורין בכתב והיה אוסף את כל מכתבי

הפיטורין ומניחם באמתחתו. כשילדיו היו שואלים: "לשם מה אבא שומר את הניירות האלו? מה יש לעשות איתם?". "אתם עוד תראו" הוא היה עונה.

כשהגיע חג הסוכות הוא לקח את כל המכתבים ותלה אותם על ארבע דפנות הסוכה ואמר לילדים שלו: "אלו הקישוטים של אבא שלכם, קישוטים שבהם קישטתי את השבת, מפוטר, מפוטר, מפוטר, כל זה בשבילה". אומר הרב זילברשטיין, אני מכיר את הילדים שלו, הלוואי שכל אבא בישראל יקבל מהילדים מה שהוא מקבל מהילדים שלו, על כל קישוט שהוא תלה בסוכה הוא קיבל ילד קישוט. השבת לא שכחה לו, כשהוא היה צריך אותה היא ידעה לעמוד שם בשבילו, היא ידעה לזכור לו.

השבת לא נשארת חייבת הוא זכה להיות אבא של הרמ"א

דבר ראשון זה להגיע מוקדם לבית, שהיא לא תחכה לך, שאתה תחכה לה, וכמו שמספרים על אדם ששמו ר' איסרל', שהיה חי לפני כחמש מאות שנה. היה לו מפעל גדול של משי שהיה עובד טוב כל יום כל היום, חוץ משישי, בכל יום שישי לקראת חצות היום הוא היה סוגר את המפעל. באחד מהימים הגיע שר אחד ורצה לקנות כמויות אדירות של בדים. ר' איסרל' קיבל אותו בכבוד גדול, אך כשהגיעה שעת חצות, הוא הודיע לו שהוא צריך לסגור. "זו עסקה של פעם בחיים!" אמר השר "חבל לך, יש עוד זמן לשבת". "נכון, אבל אני מחויב לה, הכבוד שלה לפני הכל אדוני השר, במחילה, אני צריך לסגור, אם תרצה בכל זאת, אפתח בשבילך במוצאי שבת". נכון, הוא הפסיד הון תועפות, אבל הוא זכה להיות אבא של הרמ"א- ר' משה איסרליש, מגדולי ישראל שבכל הדורות!!! השבת לא נשארת חייבת, היא תמיד ראשונה בלהחזיר.

"וְכַרְמֶךָ לֹא תַעֲזוֹל וּפְרִט כְּרַמְּךָ לֹא תִלְקֹט לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוֹב אֹתָם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם"

(וי', י)

ישראל משכימין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומביאין את התינוקות לבית רבן

לעני ולגר - גלתה יהודה מעוני (איכה א' ג') על שגזלו מתנות עני. כמה דאת אמר לעני ולגר תעזוב אותם, לעני ולגר לוי זרע קישוט, ולא הוו עניים למשקל לקט, אתא לקמיה דרב ששת, אמר ליה לעני ולגר תעזוב אותם ולא לעורבים ועטלפים, כלומר אם אין עניים יוכל בעל הבית לקחתם,

ומ"ש תעזוב, ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני (ישעיה מט' יד) עשה אותי הפקר לאומות כלקט שכחה ופאה,

ולא תשבעו בשמי לשקר, בכל יום מדת הדין מתגברת ועומדת לפני הקב"ה ואומרת לפניו, כתבת בתורתך ישראל משכימין לשווקין ונשבעין לשקר, שמא יש לפניך משוא פנים, אבל הקב"ה אומר ישראל משכימין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומביאין את התינוקות לבית רבן ומוהלים את בניהם ועוד שבראתי את התשובה שהיא שקולה כנגד כל הקרבנות,

לא תעשוק את רעך, נכה פני ה' (איכה ב' יט') אבי שבשמים, זכור כמה פיסחים וכמה סומים יש בישראל שאין להם מזונות, ונותנים שכר למלמדים שילמדו את בניהם תורה.

"לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכְחָשׁוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ" (יט, יא)

התיקון להנצל מיצה"ר שיזהר מדבר שקר, וחכמי המוסר הביאו מעשה נפלא על זה

מעשה באדם רשע גמור, ויהי היום ונצנצה בו רוח קדושה ונתעורר על כל מעשיו, והכיר בעצמו כי היה מטונף בעבירות מבית ומחוץ, וימס לבבו ויהי למים, וגמר בדעתו לילך אל הרב לשאול תיקון על מעשיו, ובהיותו הולך אל הרב, בא אליו הרודף זה היצה"ר ואמר מה מצאת בי עול כי רחקת מעלי ותלך אחר האבל וצום ובכי, עתה תראה מה שיגזור עליך הרב כמה תכבד העבודה עליך בתענית וסיגופים, ויאמר לו אם יגזור קשות לא אקבל. אמנם עכ"פ נשמע בקולו, וילך אל הרב. והי כראות הרב אותו בידעו ומכירו, ויתמה ויאמר בלבו מה לתבן אצל הרב, ומה לקברות אצל כהן? ויען האיש ויאמר אדוני יודע כי הילדים רבים ילדי פשע אשר טפחתי ורביתי, א"כ אחת שאלתי אם תוכל למצוא תרופה למחלתי מבלי שאמנע מכל דרכי, כי אי אפשר ונקה, ואין בי יכולת לבטל את טבעי, ויען הרב ויאמר אני מזומן לבקש תרופה למכתך רפואה קלה וגם שתלך בכל דרכיך, ובלבד שתשמור לעשות כל אשר אצוך, ויאמר אנכי אעשה כדבריך, ויאמר השבעה לי וישבע לו, ויאמר לו כל אשר תאווה נפשך עשה, ובלבד מדבר שקר תרחק, ולא ישמע על פיך שפת שקר ולשון רמיה כלל ועיקר, וקום לך לדרכך, מיד זה האיש שמח מאד כי מצא תרופה קלה מבלי להניח הרגלו, ומרוב השמחה הלך תיכף לבית הזונה ושכר אותה על מנת שיבוא אליה באישון לילה, והי בלילה כאשר כלתה רגל מהשוק, הדליק את הפנס ללכת, וטרם יפתח פתח ביתו, שמע קול צעדה עובר בשוק, מיד חשב בדעתו לומר אם עתה ישאלוני מאין באת ולאן אתה הולך מה אענה ומה אומר, אוי לי אם אומר האמת כי יתפשו אותי ושמו אותי בבור, וסוף סוף אהיה חייב מיתה, ואם שקר אדבר אוי לי כי אעבור על שבועתי, וגם דברי החכם אשר צוה אלי, ויאבד תרופתי, ובחשבו זאת חזר בו ושב לביתו. ושכב על מטתו, וכן אירע לו בלילה השנית והשלישית, עד שהבין בדעתו חכמת הרב, והי ממחרת הלך אל הרב ויפול לפני רגליו ויבך ויתחנן לו למען יתן לו תיקון על כל עבירות שעשה,

ונתן לו ונעשה בעל תשובה גמור, ונפטר בשם טוב מהעולם, הרי מצינו שהשומר פיו ולשונו מדבר שקר שומר מצרות נפשו (מרפא לעצם).

"לֹא תִגְנְבוּ" (יט, יא)

אחד מהראשונים זיע"א נקרא רבי דוד אבודרהם זצ"ל, למה נקרא שמו 'אבודרהם'?

מסופר, כי רבי דוד היה מתפרנס מיגיע כפיו והיתה לו חנות רוכלים, וכל אדם שבא לקחת ממנו במידה קטנה היה מוסיף לו על המשקל, כדי שלא יונהו חלילה, ולא זו בלבד אלא גם אם קנו ממנו במידה גדולה, היה מודד במידה קטנה, דרהם אחר דרהם, ובכל דרהם (יחידת משקל) היה מוסיף מעט על המשקל!

ולא זו בלבד, אלא פעם אחת בא אליו נכרי לקנות ממנו דבר מסוים במשקל גדול, מדד לו רבי דוד דרהם דרהם, ובכל דרהם הוסיף מעט, והלך הנכרי לדרכו. רבי דוד הסתפק האם מנה את כל הדרהמים, או חיסר אחד מהם? ובאמת אף אם חסר, הרי התוספת שהוסיף על כל דרהם ודרהם עלה ליותר מדרהם. אך לא נחה דעתו. נטל בידו דרהם ועוד מעט, נטש את חנותו והחל רץ אחר הנכרי עד שהשיגו. שאלו הנכרי מה העניין כי דלקת אחרי?

חוששני שמא החסרתי דרהם אחד, והנני להשלימו, אמר רבי דוד. התפעל הנכרי ממעשיו ואמר: "ברוך ה' אשר בחר בכם ונתן לכם תורת אמת והדרכות יושר!" הלך ונתגייר.

וקראו את שמו של רבי דוד - לא על שם תורתו, שהיה אחד מגדולי רבותינו הראשונים, ולא על שם צדקתו וקדושתו, אלא "אבו-דרהם", על ישרותו המופלגת במשא ומתן ביושר ובנאמנות!. (להתעדן באהבתך)

"וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ" (יט, יא)

כמה קשה כת שקרנים כת כזבנים

כתב הרב "ראשית חכמה" (קדושה יב' לז') גרסינן ביבמות (דף סג' א') רב הוה מצערא ליה דביתהו (רב היית מצערת אותו אשתו), כי אמר לה עבידי לי טלופחי עבדא ליה חימצי, חימצי עבדא ליה טלופחי (כאשר אמר לה תעשי היום לאכול עדשים עשתה לו חומוס, וכאשר אמר לה תעשי חומוס עשתה עדשים), כי גדל חייא בריה אפיך לה, אמר ליה איעליא לך אמך (כאשר גדל חייא בנו היה הופך לאמו), אמר ליה אנא הוא דקא אפיכנא לה, אמר ליה היינו דקא אמרי אינשי, דנפיק מינך טעמא מלפך, את לא תעביד הכי, שנאמר (ירמיה ט' ד') "למדו לשונם דבר שקר".

כתב רבנו הרמב"ם בהלכות דעות, בביאור כת שקרים, דהיינו כת כזבים: המשקר והמכזב שנאווי ומתועב לפני הקב"ה שנאמר (משלי ו' טז) "שש הנה שנא ה' עינים רמות, לשון שקר, וידים שופכות דם נקי, ויפיח שקרים ומשלח מדנים, לב חורש מחשבות און, רגלים ממהרות", ומהשבעה דברים אלו, השלשה מהם בענין הכזב, לשון שקר, יפיח כזבים, עד שקר, ורבותינו ז"ל אמרו, תלה שבע המדות הרעות האלו בכזב. ממנו משתלשלין כולם.

כיצד "עינים רמות", עיקר הגאווה הוא הכזב, מפני שהוא אומר שהוא חכם, והוא טפוש, גבור והוא חלש, נשיא והוא נקלה.

מתגאה לעיני הבריות במדות הללו של כזב, כמו שאמר אבשלום, ואלי יבוא כל איש אשר יהיה לו ריב ומשפט והצדקתיו, והיה גונב דעת הבריות בכזב, לשון שקר, הכזב עצמו.

"וידים שופכות דם נקי", מיואב, ששלח לשון שקר על פי דוד, והשיב את אבנר והרגו, שנאמר (שמואל ב' ג' כו) וישלח מלאכים אחרי אבנר, יפיח כזבים עד שקר, הרי גופי הכזב.

"ומשלח מדנים בין אחים", שנאמר, (תהלים נה' י) "בלע ה' פלג לשונם", וסמך ליה, "און ועמל בקרבה", הוות בקרבה, ולא ימיש מרחובה תוך ומרמה.

בא וראה כמה כזבו ונענשו, גחזי כזיב ונצטרע הוא וזרעו, שנאמר (מלכים ב' ה' כה) "ויאמר אליו אלישע, מאין גיחזי, ויאמר, לא הלך עבדך אנה ואנה, ויאמר אליו, לא לבי הלך... וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם, ויצא מלפניו מצורע כשלג".

אמנון כזיב ונהרג, שנאמר (שמואל ב' יג' ו') "תבא נא תמר אחותי ותלכב לעיני שתי לביבות", ושכב עמה, והרגו אבשלום.

וכל המחליף בדבורו, כאלו עובד עבודה זרה (בראשית כז' יב) "אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע", וכתיב בעבודה זרה (ירמיה י' טו) הבל המה מעשה תעתועים, ופירש הרב רבי יצחק אבוהב בספר "מנורת המאור" בענין זה, למה יהיה כעובד עבודה זרה, שהכוונה היא, לפי שמטעה את חברו בדבר שקר, לפי זה יהיה גם כן המטעה את חברו בכל ענין שיהיה, לפי שדומה לעבודה זרה, שהם מטעים גם כן לבני אדם, באמרם שיש לאל ידם, אמר רבי אלעזר, הכל ברא הקב"ה, חוץ מהשקר, שלא בראו, אלא בני אדם בודים אותו מלבן.

וגרסינן במדרש רוחו של נבות הישראלי לא זכתה למחיצה עליונה אלא מפני שהרגו אחאב דם נקי, ונעדר מפני שהרהר לדבר כזבים, שנאמר (מלכים ב' כב' כ) "מי יפתה את אחאב,

ויעל ויפל ברמות, ויצא הרוח ויאמר, אני אפתנו, ויאמר ה' צא, מאי הרוח זה רוחו של נבות. מאי צא, צא ממחיצתי, משום שנאמר (תהלים קא' ז') "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני", ואמר החכם, אדם המכזב חשוב כמת, שאין בני אדם חוששין לדבריו מפני שדרכו לכזב, חייו ומותו שוין, ואמרו ז"ל כך עונשו של בדאי שאפילו אומר אמת, אין שומעיו לו, וירמיה כשהיה מוכיח לישראל, לא היה מוכיחן אלא על הכזב, שנאמר (ירמיה ט' ד') "למדו לשונם דבר שקר". נעשה להם הכזב כטבע, ולא יוכלו לסור ממנו, ונלאו להתעות מדרך השקר לדרך האמת, אמר רב הונא, מצינו, שלא גלו ישראל מארצם אלא על זה שעברו על הפסוק (שמות כג' ז') "מדבר שקר תרחק", ובספר "קינות" הוא רמוז בשלשה מקומות באלפא ביתא של (איכה ב' א') "איכה יעיב באפו", הקדים פ' לע', כלומר אמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם, דכתיב (איכה ב' טו') "פצו עליך פיהם" ואחר כך (איכה ב' יז') "עשה ה' כאשר זמם", ובאלפא ביתא של (איכה ג' מו') "אני הגבר... פצו עלינו פיהם", ואחר כך "עודנו תכלינה עינינו".

מעלת המדבר אמת

ובמעלת המדבר אמת ועונש המדבר שקר האריכו בתיקונים, זה לשונם: מאי (תהלים קמה, יח) 'קרוב ה' לכל קוראיו', דמי שקורא לו בשקר, רחוק הוא ממנו.

א' של אמת הוא אות ראשון של כ"ב אתון, מ' הוא באמצע, אות ת' הוא בסוף.

וחלק עשירי של אמ"ת, הוא יו"ד, ה"א, וא"ו, ה"א, שהוא עולה מ"ה, והוא סוד שם מ"ה, בזמן שישראל משקרים בתורת אמת, נאמר בה: (דניאל ח' יב) "ותשלך אמת ארצה", מאי ארצה, זו שכינה. ובגלות נאמר (ישעיה נט' טו') "ותהי האמת נעדרת". והשקר שולט בעולם. מי הוא שקר, זה סמא"ל.

וזמן שהאמת שולטת בעולם השקר נעבר מן העולם, אמת הוא סופי תיבות של ברא אלקים לעשות, (בראשית ב' ג' ב) וכן מפסוק "ברא אלקים את" (בראשית א' א'), הרי עם האמת נברא העולם וכל אומות העולם. אבל בשקר כתיב ותשלך אמת ארצה, והשקר שולט כביכול במקומה שהוא ירושלים, כי זה גרם שנחרב הבית וחזרה הארץ לתוהו ובהו. כי כך העמדנו חורבן בית ראשון זהו "והארץ היתה תוהו ובוהו", חורבן שני זהו "וחושך על פני תהום", כי האמת מסובבת העליונים והתחתונים, ובזמן שנעשה ומתהפך לשקר, נהרסים כל הבניינים, ועל אותו זמן נאמר, (עמוס ה' ב') "נפלה לא תוסיף קום", וזה שאמר הכתוב (ישעיה יד' יב) "איך נפלת משמים הילל בן שחר", (איכה ה' טו') "נפלה עטרת ראשנו", שהם ה' עליונה, ה' תחתונה, ו' עמוד האמצעי סובל שניהם, ובוהו נבין טעם למדבר אמת שמאריך ימים, שפירשו (בבא מציעא

מט' א') על אותה מדינה, שהיתה נקראת עיר האמת שלא מת אחד מהם קודם זמנו, ופירשו שם שלא היו משנים בדיבורם, ופעם אחת אירע שנתאכסן עמהם חכם, רב טביומי שמו, ומפני ששינה בדבורו בדבר קל, כמו שנתבאר שם בגמרא, קבר שני בניו וגרשוהו מביניהם, והטעם לאריכות ימים, מפני ששם מ"ה הוא שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי, כמו שפירשו בתיקונים, בדברי אליהו, וכן שם ס"ג יקראוהו בתיקונים בפירוש נשמתא, והכונה בשמות הנזכרים היא עלת העלות המתלבש בהם, כמו שפירשו בתיקונים. נמצא, שאוחז בחיים העליונים, שהם חיי המידות, ולכך ראוי שיאריך ימים, גם במעלת האמת, ביאר לנו הנביא באמרו (ירמיה י' י') "וה' אלקים אמת", "הוא אלקים חיים", והנה שני שמות אלו עולים יב"ק, כמנין שלש שמות: אהי"ה יהו"ה אדני"י שהם אני ראשון, נמצא המדבר אמת מתדבק בשמו יתברך, יהו"ה אלקים, שהם שם שלם, והדבק בו דבק בחיים, כמה שכתוב הוא אלקים חיים (מוסר חכמים).

"ותקעתיו יתד במקום נאמן"

גם בכלל קיום האמת, שישתדל להיות קיים בעבודתו כיתד שלא תימוט, כדכתיב (ישעיה כב' כג') "ותקעתיו יתד במקום נאמן", ואמת ואמונה הכל ענין אחד, כמבואר במאמר דאיהו אמת ואיהי אמונה, והנה האמת הפך הכזב, כי המבטיח ואינו עושה יקרא כזב, מפני שפסק הבטחתו ודיבורו. וכל לשון כזב נגזר מלשון הפסוק כדכתיב (ישעיה נח' יא') "וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו", והנה מדת אמת לעולם אינו פוסק רחמיו מן העולם שהוא (בראשית ב' י') "נהר יוצא מעדן להשקות את הגן" ואמר יוצא ולא יצא, שלעולם הוא יוצא. לכן קראו רשב"י נהר תדיר ונפיק ולא פסק מימיו, ועיקר מדת אמת תלוי בעתיקא, שאין משם הפסק הרחמים לעולם, שאילו חס ושלום יצויר, שיעדר לכזב השפע ההוא רגע, יתבטל העולם. וכך איברי האדם מצווים על תפקידם, הלשון לדבר והאוזן לשמוע והרגלים להלוך ושאר החושים, ואילו יצויר שיכזבו האיברים מלעשות צווים, יתבטל האדם, ולכך, על האמת העולם עומד, ואם יתבטל איזה חוש מהם לפעמים, הוא מפני סבת האדם וכזבו בעבודתו לבורא. ולכך הראוי לאדם שיהיה קיים בעבודתו, שלא יכזבו בה לעולם, שאם פסק הרי פסק מדת האמת והוא בקליפה הנקראת כזב. וקרוב בעיני לומר, שהוא מדת כזבני, כי מה לי שיכזב לבני אדם או שיכזב לקב"ה, ויותר ראוי ליענש המכזב להקדוש ברוך הוא, מהמכזב לבני אדם, כדכתיב (איוב יג' ט') "אם כהתל אנוש תהתלו בו".

ושמעתי מפי מורי ע"ה, שבפה יש ל"ב שיניים שהם ל"ב אלקים שבמעשה בראשית, שהם ל"ב נתיבות חכמה, ובמעשה בראשית חתום במדת האמת בראשו ובסופו. בראשו (בראשית א' א') "בראשית ברא אלקים את השמים". ובסופו, (בראשית ב' ג') "ברא אלקים

לעשות". ללמדך שכל המשקר מכחיש מעשה בראשית ול"ב נתיבות שבו, החתומים במדת האמת, וזהו שמצינו שששה פעמים נזכר אמת במעשה בראשית, והם כנגד שש קצוות, שנחתמו בשם יה"ו, כדפירש בספר יצירה ואלו הם, (בראשית א') "בראשית ברא אלקים את", (בראשית א' ד') "וירא אלקים את האור", (בראשית א' כא') "ויברא אלקים את התנינים", (בראשית א' כז') "ויברא אלקים את האדם", (בראשית א' לא') "וירא אלקים את כל אשר עשה", (בראשית ב' ג') "ברא אלקים לעשות", כן כתב רבי יעקב בפירושו על הפרפראות שעשה על התורה, נמצא המשקר עוקר עצמו משש הקצוות, החתומים במדת אמת. והרוצה שלא יהיה בדבריו ועסקו שקר, אם הוא חייב לפרוע לכך זמן, יאריך הזמן בתחלה, כך שלא יצא שקרן. ושמעתי, שעל זה נאמר (משלי יב' יט') "שפת אמת תכון לעד", פירוש שמאריך הזמן הרבה, כדי שבאמצעות הזמן ישלים דיבורו. אמנם, מי שהוא אומר: ברגע הזה כעת מחר, לשון שקר, והכוונה על קיצור הזמן הוא לשון שקר שאפשר שלא תזדמן לו בקשתו, וימצא שקרן. ואומר אני, שאפשר שמטעם זה בא מלת אמת רמוז בסופי תיבות ולא בראשי תיבות, להורות על האריכות הזמן, וכן הרוצה לקיים מדת אמת, אל ירגיל לשונו לדבר שקר אפילו בדברי הבאי, משום (ירמיה ט' ד') "למדו לשונם דבר שקר", כדגרסין ביבמות (סג). רב הוה מצערא ליה דביתהו. ולא זו בלבד, אלא כל מי שהוא ירא שמים, יש לו לקיים בפיו מה שהסכים בלבו, לקיים (תהלים טו' ב') ודובר אמת בלבבו, כמו שקיים ענין זה רב ספרא (רש"י מכות כד' א' דיבור המתחיל רב ספרא) בשאלתות דרב אחא, (שאלתא לו'). והכי הוה עובדא דרב ספרא הוה ליה חפץ אחד למכור ובא אדם אחד לפניו בשעה שהיה קורא קריאת שמע ואמר לו תן לי החפץ בכך וכך דמים ולא ענהו מפני שהיה קורא ק"ש כסבור זה שלא היה רוצה ליתנו בדמים הללו והוסיף אמר תנהו לי בכך יותר, לאחר שסיים ק"ש אמר לו טול החפץ בדמים שאמרת בראשונה שבאותן דמים היה דעתי ליתנם לך, אמנם, מפני דרכי שלום מותר לשנות, כדאמרו (משלי ג' יז') "וכל נתיבותיה שלום", והוא עמוד אחרון המקיים העולם, ומכאן יבין המעיין שאין לשנות מפני השלום אלא בדבר שהוא קיום העולם, או בדבר שבין איש לאשתו, וכענין שמואל שאמר (שמואל א' טו' ב') "לזבח לה' באתי", שהוא דבר פיקוח נפש, וכן תיקון למי שהוא רוצה בתשובה שידבר אמת, שאם ירצה לעשות דבר שאינו כראוי, אם יאמרו לו, עשית כך וכך, אם ידבר אמת, מוכרח שיאמר כך עשיתו ויתבייש, ופעם אחרת לא יעשה. או יאמרו לו לאיזה מקום אתה הולך אם הוא הולך לעשות עבירה, אם יאמר אמת, ימנע מעשותה, מפני הבושה.

השקר אין לו רגלים

כתב הרב "ישמח משה" שקר אין לו רגלים, נראה על דרך מליצה כי יצר הרע נקרא שקר. ויצר הטוב הוא אמת, והנה על דרך משל מי שיש לו רגלים להלוך ובא לבית איש וגוער בו האיש צא מכאן יוצא והולך, אבל החיגר והקייטע לא יוצא אף אם ידחפנו באמת הבנין, רק אם יתגבר עליו להשליכו בכל כוחו, ויש להרחיב המשל והנמשל מובן מאליו.

וכתב הרב "ראשית חכמה" (קדושה ז' טז) וצריך שיהיה תוכו כברו וסודו נתבאר בתיקונים זה לשונו: מי שהוא מעץ החיים, פיו ולבו שוין, ועליו נאמר (בראשית ג' כב) "ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם", אבל אחר שאין פיו ולבו שוין, נאמר עליו (בראשית ב' יד) "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", דודאי זה הוא ערבוב כסף עם עופרת.

וצריך שיהיה דובר אמת בלבבו כי בזה גורם יחוד מדת אמת בלבבו, והוא סוד (תהלים פה' יב) "אמת מארץ תצמח", והכלל, כי כיון שהלב הוא מקור החיים, נתון באמצע הגוף, והוא כנגד בית קדשי הקדשים, שהיא נקודה אמצעית.

תחילת דינו של אדם אחר הפטירה, נשאת ונתתה באמונה

כתב מהרח"ו ז"ל ב"שערי קדושה", וז"ל: ותחילת דינו של אדם אחר הפטירה, נשאת ונתתה באמונה, והוא מארבעה כיתות שאינם מקבלות פני שכניה, שנאמר (תהלים קא' ז') "לא ישב בקרב ביתי עושה רמיה", בספר "מנורת המאור" כתב וז"ל: ובזמן שאין האמת מצויה, הקב"ה כועס בבני אדם, שנאמר (ישעיה נט, טו) "ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל", ובמסכת תענית (ח' א') אמר רבי אמי אין גשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמונה, שנאמר (תהלים פה, נב) "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף", והיינו גשמים שהן צדקה לעולם. והזהיר לדבר אמת מאריך ימים, ומובטח לו שלא ימותו בניו בחייו, והכי איתא בסנהדרין (צז' א') אמר רבא מריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא, אמר לי ההוא מרבנן, ורב טבות שמיה ואמרי לה רב טביומי שמיה, דאי הוו יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדיבוריה. זימנא חדא איקלעי לההוא אתרא וקושטא שמיה, ולא הוו משני בדיבוריהו ולא הוה מיית איניש מהתם בלא זמניה, נסיבי איתתא מינהון והוו לי תרתין בנין מינה, יומא חד הוה יתבא דיבתהו וקא חייפא רישה, אתאי שיבבתה טרפא אדשא סבר לאו אורח ארעא אמר לה ליתא הכא, שכיבו ליה תרתין בנין, אתו אינשי דאתרא לקמיה אמרו ליה מאי האי, אמר להו הכי הוה מעשה, אמרו ליה במטותא מינד פוק מאתרין, ולא תגרי בהו מותנא בהנד איניש.

במכילתא פרשת בשלח (שמות ט"ו כ"ו) "והישר בעיניו תעשה" זה משא ומתן, מלמד שכל מי שנושא ונותן באמונה רוח הבריות נוחה הימנו, ומעלין עליו כאילו קיים את כל התורה כולה. ומעשה ברבי פנחס בן יאיר (דברים רבה ג') שהיה דר בעיר אחת בדרום והלכו אנשים להתפרנס שם והיו בידן שתי סאין של שעורים והפקידו אצלו, ושכחו אותן והלכו להן, והיה רבי פנחס בן יאיר זורע אותן בכל שנה, עושה אותן גורן וכונסן, אחר שבע שנים הלכו אותן החברין לשם לתבוע אותן ליתן להם, מיד הכיר בהם רבי פנחס בן יאיר, אמר להם בואו וטלו אוצרותיכם, הרי מאמונתו של בשר ודם אתה יודע אמונתו של הקב"ה.

האמת הוא העיקר והוא יסוד התורה

השקר מחריב העולם ומפריד אלו"ף, גימטריא פ"ה ל"ב, ומסיר חותמו של השם יתברך שהוא אמת, ומסיר יסוד העולם שהוא האמת, כמו שכתוב, על שלשה דברים העולם עומד, על הדין ועל "האמת" ועל השלום, והאמת הוא העיקר והוא יסוד התורה, כי התורה תרי"ג מצוות הם כמו שכתוב, בא חבקוק והעמידן על אחת, "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב, ד)

וכתב הרב "מגלה עמוקות" שהעולם נברא ב"אמת" כי ו' פעמים אמת נרמז בפרשת בראשית, ברא אלהים את סופי תיבות אמת, ביום א' ברא אלהים את, וירא אלהים את, ביום ה' ויברא אלהים את, ברא אלהים לעשות ס"ת אמת ביום ו' הרי ביום א' וה' וו' נרמז ששה פעמים אמת וביום בגד' לא נרמז בהם אמת, לפי שב'ג'ד' באתב"ש שקר, ובימי שקר אין אמת, ולזה אומרים בתפילה שש פעמים אמת בשחרית.

ומי שאינו מדבר אלא אמת, יחיה ויאריך ימים וינצל מכל רע, וראיה לדבר מרבי יהושע בן לוי שנשבע כשהראו לו מקומו בגן עדן (כתובות עז, ב), שלא שלט מלאך המות בו ובחייו, שלא דבר כל ימיו שקר וכזב, ועדיין הוא בגן עדן בחייו, סמך לדבר מה שאמר הפסוק (ירמיה י, י) "וה' אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם", ואם לא ידבר אלא אמת, ינצל כל ימיו מכל רע, דכתיב (מלאכי ב' ו') "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו" כי מלאך ה' צבאות הוא, כי המלאכים העליונים הם צורת אמת, ואינם בגופים והנשמות נגזרות מהם כאור, והנשמות הם בגופים. על כן אינם יודעים הנסתרות, רק מעט, ובמראה הלילה, שאין הנשמה מתעסקת בצורכי הגוף. והיודע סוד הנשמה יעיד הדבר כי החלומות מעין המחשבות, (דניאל ב, כט) "רעיונך על משכבך סליקו", והחלומות באות על ידי מלאך המלוה בני אדם, ולפי שאין כל המחשבות אמת על כן אין כל החלומות אמתיים, ומי שמרגיל עצמו להיות כל מחשבותיו אמתיות, גם יראה בלילה מראות אמת, וידע העתידות כמו המלאכים.

ומעשה היה ברבי שמעון בן שטח, שלקח חמור מישמעאל אחד, הלכו תלמידיו ומצאו אבן טובה תלויה בצוארו, והביאו האבן לרבי שמעון בן שטח, ואמרו לו (משלי י' כב') "ברכת ה' היא תעשיר", אמר להם, חמור לקחתי אבן טובה לא לקחתי וחזר והביא לאותו ישמעאל, וקרא אותו הישמעאל: ברוך ה' אלהי רבי שמעון בן שטח. וכן בירושלמי כי החכמים הראשונים קנו החטים מנוכרים, ומצאו בהם צרורות של מעות, והחזירו להם, ופתחו הנכרים ואמרו ברוך ה' אלהינו דיהודאי, וכן יש הרבה מעשים דהזהיר על קידוש השם.

כשברא הקב"ה את העולם חקק שמא קדישא על צרור אבן והניחו ע"פ תהום העולם

בזוהר פרשת יתרו, כשברא הקב"ה את העולם חקק שמא קדישא על צרור אבן והניחו ע"פ תהום העולם, וכשנשבעים לשקר פורחים אותיות שמא קדישא, ובעא מיא לשטפא עלמא, עד דזמין וארמיז לחד מטנא (יעזריאל) דממני על ע' מפתחין, וחקיק בצרורא אתון כמלקדמין, ואם תאמר הרי כמה שבועות שקר יש והעולם כמנהגו נוהג, לז"א "אני ה'", מדת הרחמים. שרומז לחקוק ה' כבראשונה.

"וְלֹא תִשָּׁבְעוּ בְשְׁמִי לְשִׁקֵּר וְחַלְלֵתְ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'" (יט, יב)

פעמים גם הנשבע על אמת נענש

בן נפסק להלכה בשו"ע (או"ח סימן קנו, סעיף א): "ויוזהר מלישבוע, אפילו באמת, שאלף עיירות היו לינאי המלך וכולם נחרבו בשביל שהיו נשבעים שבועות, אע"פ שהיו מקיימים אותם".

ומעשה נורא איתא בירושלמי מסכת שבועות (פ"ו ה"ה) באשה אחת שהלכה לערוך עיסתה של חברתה, והיה קשור בקצה מטפחתה שני דינרין, ונפלו ונבללו לתוך העיסה. לאחר שנזכרה משני דינרין שלה, ביקשה אותם בתוך ביתה ולא מצאתם. חזרה אל בית חברתה, ואמרה לה 'תביאי לי את שני הדינרין שנאבדו בתוך ביתך', אמרה לה 'לא ידענא, ואי ידענא בהו תקבור ברה', ומת בנה וקברתו. עלו לנחם אותה, וחתכו כיכר אחד, ומצאו בתוכו את שני הדינרין. מסיפור זה למדה הגמרא שם שגם הנשבע על אמת נענש. סיפור דומה מוזכר בבבלי מסכת גיטין (דף לה ע"א).

מובא במדרש עשרת הדברות (עמ' 454) באחד שצוה לבנו בשעת מיתתו שלא להשבע אפילו על האמת. כשמת באו רמאים ותבעו ממנו ממון בחנם, וטען 'לא היו דברים מעולם', וחיבובו בית דין שבועה, וכיון שנמנע מלהישבע פרע להם כל ממונו עד שנעשה עני, ועוד חבשוהו לבית הסוהר, ואשתו היתה כובסת על הנהר להחיות עצמה ובניה. לימים חטפה בעל

הספינה והוליכה מעבר לים וסבלה עינויים קשים, והיתה נוטלת בגדים לבנים לכבס ומפרנסת בעלה בבית הסוהר ובניה ועצמה. יום אחד הלכה עם בניה לנהר לכבס, ובאתה שמה ספינה אחת, וכשראה אותה בעל הספינה חמדה בלבו ואמר לה 'כבסי בגדי ואתן לך דינר זהב' אמרה 'כן אעשה'. לקחה הדינר ונתנה לפדות את בעלה מבית הסוהר וכבסה הבגדים, וכשהלכה להחזירם חטפה בעל הספינה והלך לו, והיו בניה מרחוק עומדים ובוכים בכיה גדולה והלכו לאביהם ופדאוהו ואמרו נשבת אמנו, נשא עיניו לשמים ואמר 'יתברך וישתבח שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהגיענו לכך, שנשארתי בלי מזון ומחיה'. ונשא עיניו לשמים ואמר 'רבש"ע, רחם עלי ועל בני הקטנים שהם יתומים'. והלכו יחדיו עד שהגיעו לנהר שהיה קרוב לים ולא היה שם מעבר לעבור הנהר, מה עשה אותו חסיד, פשט את מלבושיו ורצה לשוט את הנהר, כיון שהגיע אצל הנהר שטפו המים, וזימן לו הקדוש ברוך הוא דף אחד גדול וישב עליו הוא ובנו הקטן עד שבאו למדינה אחת ונתנו לו מקניהם לרעות, ובניו שנשאר על שפת הנהר היו צועקים ובוכים עד שבאה ספינה אחת והוליכה אותם בשבי. יום אחד היה יושב אותו חסיד על שפת נהר אחד שהיה מלא נחשים ועקרבים, ונזכר מה שכבר היה עשיר גדול והיאך נשאר יחיד, והרים קולו בבכיה ואמר 'רבש"ע, נשארתי בלא אשה ובנים ובלא ממון, ואין לי מי שירחם עלי, גלוי וידוע לפניך שטוב מותי מחיי' ורצה להשליך עצמו בנהר, וכשראה ההרוגים שהרגו הנחשים והעקרבים נבהל וראה דמות אחד שקורא אותו 'פלוני בר פלוני אל תבהל שהיום כמה שנים שמור לך ממון הרבה ועכשיו הגיע זמנך, שהקב"ה מעלה אותך לגדולה על ששמרת פיך משבועה ולא חללת שם שמים, ולא בטלת מצות אביך, טול משם כל הממון'. לקח הממון שהיה שם ושכר פועלים הרבה ובנה לו פלטרין גדולים ועיירות גדולות ונעשה מלך, ולבסוף עשה לו הקדוש ברוך הוא נס והחזיר לו את אשתו ובניו ועשה אותן מלכים ושלטונים. ונתן אותו האיש צדקה לעניים ושבח והודאה להקב"ה ששלם לו שכרו מושלם. מי גרם לו כל זאת אלא שמירת פיו משבועה, שאפילו שבועת אמת לא רצה לישבע, שכך אמר הקדוש ברוך הוא מה מלאכים ואראלים שמקדשין את שמו בקדושה מתיראין ומתרעשין ממנו, ואתה בן אדם כשתמלא בטובה ממתנות שלי היאך יגבה לך לישא את שמי לשוא.

"לֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר אֲתָךְ עַד בִּקְרָ" (יט, יג)

מדרגות נעלות בתשלום שכר פועלים ומעשה נורא עם הגאון ר' אברהם גלאנטי ורבנו האר"י

רבי אברהם גלאנטי, מגדולי חכמי צפת, בא לפני האריז"ל לבקש תיקון לנפשו. תחילה לא רצה האר"י להעתר לו, באמרו: מי אני כי אתן תיקון לכבוד תורתו ברם, ר' אברהם הפציר בו.

נסתכל הארזי"ל במצחו ואמר: רואה אני שרשום במצחו שמץ עוון גזל. נדהם ר' אברהם, הלך לביתו אבל ועצוב. פשט את בגדיו, לבש שק ואפר, ישב על הארץ ונתן קולו בבכי והחל לפשפש במעשיו.

היה לו לר' אברהם בית מלאכה לאריגה ולטוויה. מיד קיבץ את כל הפועלים, וביקש מהם לעשות עמו חשבון כמה הוא חייב להם. אמרו לו כולם כאחד, שכל המעות שקיבלו ממנו עד כה שורה בהם הברכה, כך שלא היו מחשבים את המעות שנתן להם. אמר ר' אברהם: אכן נודע הדבר, זהו מכשול הגזל שיש בידי, כי לקחתם שכרכם בלא סדר וחשבון, לכן מעתה אם תקבלו עליכם לדקדק עמי בחשבון אפילו בשווה פרוטה מה טוב, ואם לאו לכו לשלום איני רוצה להכנס לגהינם בגלל בית מלאכה זה.

המשיך ר' אברהם: ועתה עלי לתקן מה שעבר, הנה אשים כסף לפניכם, וכל אחד יטול כמה שרוצה, ואחר כך יאמר בלב שלם: "קבלתי כל מה שחייב לי בעל הבית, ואם חייב לי יותר, הריני מוחל לו במחילה גמורה". מיד מחלו לו הפועלים, ואף אחד מהם לא נטל אף פרוטה מן המעות שהיו מונחות על הקרקע. חוץ מאשה זקנה שכפפה עצמה לארץ ונטלה שתי פרוטות. עתה גילה לו הארזי"ל: בגלל אותה אשה שהיתה אורגת מומחית, והיה מגיע לה יותר שכר, ולקחה בשוה כשאר הפועלים, לכן דקדקו עמו משמים, כי לא הגון היה מה שעשה. אולם עתה שתיקן משגה זה כבר נמחה שמץ הגזל שהיה רשום במצחו.

מכאן נלמד לקח, אם בגלל דבר זה נרשם במצחו של אותו חסיד וקדוש עוון גזל, על אחת כמה וכמה מי שגזל את חברו ממש או מרמהו, בודאי רשומים במצחו עוונות רבים, וכיצד ישא פני ה' להתפלל לפניו?... (ילקוט מעם לועז).

עוד מאותו ענין מעשה עם הרבנית אשתו של ר' זושא

אשתו של רבי זושא מאניפולי מסרה אריג משובח לחייט שיתפור לה בגד. כשסיים החייט את מלאכתו והביאו לרבנית הוא נאנח. כששאלה אותו על מה הוא נאנח, סח לה את כאבו, כי אירס את בתו, והחתן כשראה שהוא מתעסק בתפירת בגד לאשה, סבר לתומו שהבגד נועד לארוסתו הכלה. עתה שנודע לו כי טעה בהשערתו התקצף. מיד נכמרו רחמיה של הרבנית, נטלה את הבגד ונתנה אותו לחייט במתנה לבתו הכלה.

כשסחה הרבנית את המעשה לבעלה ר' זושא, מיד שאל אותה: ושכר פעולה כבר שילמת לחייט? תמהה הרבנית: הרי נתתי לו במתנה את כל הבגד, ומה שייך כאן תשלום? השיבה ר' זושא: חייט עני זה עמל במשך שבוע שלם למענך, ולא בשביל בתו, בכליון עינים

ציפה לגמר מלאכתו, בכדי שיוכל להביא טרף לביתו, ועתה מה יאכל? אם זכית לתת מתנה לבתו הכלה, המותר כבר לעשוק שכר שכיר? לא המתינה הרבנית, עשתה רצון בעלה הלכה ופרעה לחייט את שכרו. (הזהרו בממון חבriכם - סידרת תיקון המידות)

”וַיֵּרֶאֶת מַאֲלַהֵיךְ אֲנִי ה'” (יט, יד)

כמה צריכים לשמור את עצמנו מראיית העינים

ארז"ל מי שהוא ירא שמים, בכל רגע הוא מקיים חמישים ושתים מצות, בעבור שכתוב בתורה חמישים ושתים פעמים ויראת מאלהיך, וע"י שיהיה בו יר"ש יזכה לשמור עיניו ופיו בקדושה שהם עיקר חיי האדם, ויזכה להנות מזיו השכינה, ורב יוסף ורב ששת רצו לקיים דבר אחד מעשרה דברים טובים שהיה מקיים "רב" רבם. שלא להביט חוץ מארבע אמות. ולא יכלו להזהר כמו שצריך, נכנסו בבית שיש ארבעים יום והפסידו את מאור עיניהם כדי שלא יסתכלו בחיזו דהאי עלמא, ולכן הם היו סגי נהור, א"כ כמה צריכים לשמור את עצמנו מראיית העינים, וכתוב בספרי הצדיקים על הפסוק איה הקדשה היא בעינים על הדרך, כלומר שעיקר הקדושה תלוי בשמירת העינים על הרחובות ודרכים, ובזוה"ק פ' פקודי, כתוב כמה מלאכים רואים על האדם העובר ברחוב ושומר עיניו, הם שמחים ואומרים משלנו זה, ואם ח"ו מפקיר עיניו כמה מלאכי חבלה שמחים ואומרים זה נפל בחלקנו לנקום מעיניו אחר מותו לשברם בקבר ועוד יסורים קשים רח"ל, שע"י פגם העינים יפגום ברית קודש רח"ל, וז"ש העבר עיני מראות שו"א גמט' ש"ז, שכבת זרע, שהזרע מאור העינים, ומי ששומר עיניו, בניו יהיו צדיקים וטהורים, ויזכה לגדלם. כמ"ש בספר המדות (למוהר"ן), ופירשו על הפסוק העבר עיני מראות שוא כלומר יותר טוב שתוציא ותעביר עיני מהגוף ולא אסתכל בשווא, כמו שעשה ר' מתיא בן חרש כשבא השטן בדמות אשה יפה, והכניס מסמר של אש בעיניו שיעזוב אותו השטן, ולכן לפני שיצא מביתו יבקש מהשי"ת, רבש"ע נחני בדרך האמת, והעבר עיני מראות שוא, ותקנני בעצה טובה מלפניך, וכל מה שימעט לצאת בחוץ אשריו.

ועל זה מפרשים את הפסוק בפרשת בהעלותך, והאיש אשר הוא טהור. ובדרך לא היה, כלומר אדם שהוא קדוש וטהור בשמירת ברית קודש, למה, בעבור שלא הולך הרבה ברחובות ובשוקים, השי"ת יזכינו לשמור עינינו ופינו, וגם חותמא דמלכא אכי"ר.

”לֹא תַעֲשׂוּ עֹל בְּמִשְׁפַּט לֹא תִשָּׂא פְנֵי דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ” (יט, טו)

מעשה באדם אחד שירד מהגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים תנו רבנן את חברו לכה זכות דנין אותו לכה זכות. מעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים, כיון שהגיע ערב יום הכיפורים אמר לו תן לי שכרי ואלך ואפרנס את אשתי ואת בני, אמר לו אין לי מעות, תן לי בהמה אין לי, תן לי קרקע אין לי, תן לי פירות אין לי, תן לי כרים וכסתות אין לי, הפשיל טליתו והלך בפחי נפש, לאחר הרגל נטל שכרו בעל הבית בידו, ומשוי שלשה חמורים אחד של מאכל ואחד של משקה ואחר של מיני מגדים והלך לביתו, לאחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו, אמר לו בשעה שאמרתי לך אין לי מעות במה חשדתי אמר לו אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמן לו לדבי ולקח בהן, וכשאמרתי לך אין לי בהמה במה חשדתי, אמר לו אמרתי שמא מושכרות הן ביד אחרים, וכשאמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתי, אמרתי שמא מושכרות הן בידי אחרים, וכשאמרתי לך אין לי פירות, אמרתי שמא אינן מעושרים, וכשאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתי, אמרתי שמא הקדיש רבי כל נכסיו לשמים, אמר לו העבודה כך היה שהקדשתי כל נכסי לשמים בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חברי בדרום התיירו לי נדרי, ואתה כשם שדנתני לכה זכות המקום ידונך לכה זכות.

תנו רבנן פעם אחת הוצרך דבר לחכמים אצל מטרונה אחת שכל גדולי רומי מצוין אצלה, אמרו מי ילך אצלה אמר להן רבי יהושע בן חנניה אני אלך, הלך הוא ותלמידיו, כיון שהגיע אצל ביתה חלץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס ונעל הדלת בפניהן, כשיצא ירד וטבל ועלה ושנה לתלמידיו, אמר להן כשחלצתי תפילי במה חשדתי, אמרו כסבור רבנו אל יכנסו דברי קדושה למקום טומאה, ובשעה שנעלתי הדלת במה חשדתי, אמרו שמא דבר מלכות בינו לבינה, ובשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתי, אמרו שמא ניתזה צינורה מפיה על בגדיו של רבנו, אמר להן העבודה כך היה, ואתם שדנתוני לכה זכות המקום ידין אתכם לכה זכות.

”בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ” (יט, טו)

יש לדון לכה זכות גם בעלי חיים

כתוב בספר חסידים (סי' תרס"ח): ויאמר אליו (אל בלעם) מלאך ה' על מה הכית את אתונך? (במדבר כב, לב), יכול לא יכה כשאין המשא עליה כבד, ואינה רוצה ללכת? לכה נאמר

(שם) "זה שלוש רגלים", על זה אתה נענש, כיון שמלומדת ללכת, היה לך לחשוב שמא חולה היא, והוא עוון שהטריחה.

ומוסיף הספר חסידים: "וכן בלילה כשהבהמה נושמת בנחירה בחוזק, בידוע שרואה רוח רעה או מזיק, ואינה רוצה ללכת, ואין להכות אותה, שהיא יראה ממנה וגם מאשר רוכב עליה. ולא יהא כפוי טובה כנגדה ולא יכנה".

מהסיפור הבא נובעות שתי מסקנות חשובות. האחת שיש להשתדל ללמד זכות על כל אדם מישראל, והשניה שיש לנסות לפייס אדם שנפגע בכל דרך אפשרית

רבי שמואל שטראשון מגדולי התורה שבבילנא, הנודע בחיבורו "הגהות הרש"ש" על המשניות ועל כל הש"ס, היה גאון עצום בקי בכל חדרי תורה. כמו-כן היה ידוע כעסקן גדול בצרכי ציבור. בין השאר היה מנהל "קופת גמ"ח" לנוקקים. הגמ"ח היה מנוהל בקפדנות, מתוך חשש שמא תתפורר הקרן במשך הזמן.

קרה פעם שיהודי פשוט לקח אצלו הלוואה מקופת הגמ"ח בסך מאה רובל, כדי לפרעה בתוך ארבעה חדשים. בהגיע זמן הפרעון בא הלווה לביתו של רבי שמואל. משלא פגשו בביתו הלך לבית המדרש מקום בו נוהג היה לשבת וללמוד.

בשעה שנכנס האיש לבית המדרש, ישב הרש"ש שקוע ראשו ורובו בגמרא שלפניו, מבלי שיתן לבו לבאים וליוצאים. ניגש הלווה אליו והניח לפניו על הגמרא שטר בן מאה רובל, באמרו שזה עבור פרעון החוב.

רבי שמואל, בהיותו שקוע בלימודו, נענע בראשו. האיש קיבל זאת כרמז שהכל בסדר. אך האמת היתה שרבי שמואל הלן בעומקה של הלכה, לא שם לב כלל לא לשטר ולא לאיש. כאשר סיים את לימודו סגר את הגמרא, כשהשטר נשאר בתוכה, החזיר את הספר לארון הספרים, ופנה לביתו.

מנהגו של הרש"ש היה לבדוק בכל יום את רשימת הלווים כדי לברר האם יש הלוואה שזמן פירעונה הגיע, כך נהג גם ביום ההוא. לאחר ששב לביתו מבית המדרש ומצא שזמן הפרעון של מאת הרובלים הגיע, ציין לעצמו שחוב זה עדיין לא נפרע. בטובו הואיל הרש"ש להמתין עוד כמה שבועות ולאחר תום תקופת ההמתנה שלח שליח אל האיש בדרישה לפרוע את חובו.

לא ארך הזמן עד שהלווה הגיע וטען: "הלא החזרתי את החוב לכבוד הרב בהיותו יושב בבית המדרש ביום הפרעון!" רבי שמואל, שלא זכר מאומה מאותו פרעון, חשב שהלה משקר ובחששו מפני גזילת כספי ציבור קרא לאיש לבוא ל"דין תורה".

השמועה בדבר הסיור לפרוע את החוב פשטה חיש מהר בעיר והכל תמהו ושאלו: כיצד יתכן שהיהודי הפשוט הזה אינו מתבייש לשקר, ולא עוד אלא שהוא משלם רעה תחת טובה. ככל שהדבר התפרסם כן גברו עגמת הנפש והבושה שנגרמו לאיש ולבני משפחתו. הגיע הדבר לידי כך שבנו - אשר התבייש מאד במעשה אביו - נאלץ לעזוב את וילנא ולעקור לעיר אחרת לכל יספוג עלבונות עקב "פשע" אביו.

ויהי היום ורבי שמואל נזקק לעיין באותה גמרא שלמד בה בעת שבא הלווה לפרוע את חובו. כאשר פתח את הגמרא מצא לפתע את השטר של מאה הרובלים אשר פרע לו היהודי.

רגשי אשמה כבדים תקפו את הרש"ש על כל הצער ועגמת הנפש האיזומה שנגרמו לאיש ההוא. מיד שלח להזמינו אליו ושאלו: "אמור נא לי במה אוכל לפייס אותך על הנזק שנגרם לך עקב החשד שחדדתיך, האם רצונך שאבקש את מחילתך בפני עם ועדה, למען ידעו הכל את האמת לאמיתה."

ענה היהודי ואמר: "מה תועיל לי בקשת המחילה, הן הקהל לא יאמין בחשבו שכל הפיוס לא נעשה אלא כדי להצילני מן הבושה, בסוכרם שכך הם פני הדברים, אשאר בעיניהם לעולם כשקרן. נוסף לכך, מה תועיל לי בקשת המחילה לענין בני שעזב את העיר מרוב בושה."

לשמע הדברים שקע הגאון בהרהורים. לפתע פנה אל האיש וכה היו דבריו: "שלח נא להביא אלי את בנך, אשר עזב את העיר, ואני אקחהו לחתן עבור בתי. בזה מקווה אני להוכיח לעיר כולה שאתה נקי וישר!"

האב המופתע עשה כמצוות הרב ואמנם לאחר ימים ספורים התקיימה מסיבת האירוסין. נכתבו "תנאים" בין שני המחותנים - הגאון הרש"ש והלווה. (אלופינו מסובלים)

אבא אומנא דן לכף זכות

מסופר בתלמוד (תענית כא) על אבא אומנא שהיה נוהג לדון כל מעשה לכף זכות, למרות שהיה נראה כמעשה רע. פעם שלח אביו שני תלמידי חכמים לנסותו ולבדוק במעשיו הטובים. באו לביתו, אכלו ושתו, ונתן להם מקום ללון, וקיפל תחתיהם תכשיטי צמר לישן עליהם. בכוקר

לקחו האורחים את הבגדים שישנו עליהם קפלו אותם והביאו אותם לשוק למוכרם, ופגשו את אבא אומנא. אמרו לו - מבקשים אנו מכבודו שיאמר לנו כמה הן שוים ותן לנו מעות תמורתם, ובכך רצו לבודקו אם יחשדם בגזלנים, או שיאמר ששוים הם פחות מערכם האמיתי. אמר להם כך וכך הם שוים, שאלוהו ואולי שוים הם יותר? ענה להם אני קניתי אותם בסכום זה שאמרתי לכם. לאחר שנכחו לראות שאדם נאמן הוא, אמרו לו - במה חשדתנו בעת שלקחנו ממך את הבגדים? אמר להם, חשבתי שנזדמנה לכם מצות פדיון שבויים וצריכים אתם למעות והתביישתם לבקש ממני מעות, ולכן לקחתם את הבגדים. אמרו לו - מטרתנו היתה לנסות אותך ועמדת בנסיון, וכעת קח בחזרה את הבגדים. אמר להם איני רוצה לקבלם בחזרה, כי מאותו רגע שלקחתם אמרתי שיהיו לצדקה. ועבור מעשים אלו נתנו לו מן השמים שלום בכל יום, שהיתה באה אליו בת קול מן השמים בכל יום ואומרת לו שלום עליך.

מעשה פלא שחייבים לדון לכף זכות

אשה אחת הוצרכה לטוס לחוץ לארץ. בהגיעה לשדה התעופה, עשתה את כל הסידורים הטכניים, ונוכחה לראות כי זמן רב עומד לרשותה עד מועד הטיסה. רעבונה היה גדול, והיא פנתה לעבר המזנון כדי לקנות דבר מאכל כל שהוא. ההכשרים במקום לא סיפקו אותה, אך לשמחתה מצאה חבילת ביסקוויטים שיכלה לאכול. היא שמה את הביסקוויטים בתיקה, ופנתה לעבר פינת ההמתנה כדי לסעוד את ליבה. היא הניחה את חבילת הביסקוויטים על גבי השולחן, ופנתה לרגע קל כשכולה התרגשות ומתח לקראת הטיסה. כשחזרה, התיישבה על הספסל, פתחה את חבילת הביסקוויטים, לקחה מתוכה ביסקוויט והחלה לאכול. להפתעתה הרבה ניגש אדם, התיישב על הספסל מולה, לקח ביסקוויט מהחבילה בלי בקשת רשות והחל לאכול. היא לא הגיבה דבר על חוצפתו, ולקחה ביסקוויט שני מהחבילה. גם האורח הבלתי קרוא שממולה, לקח בטבעיות רבה ביסקוויט שני והמשיך לאכול. מבוכתה התחלפה בכעס על החוצפן שהתיישב מולה. היא היתה כבר מוותרת על כל החבילה, אך בולמוס הרעב שתקף אותה היה חזק מכדי לוותר על ארוחתה. כאשר לקחה את הביסקוויט השלישי - הוא כמעט נתקע בגרונה בראותה את ה"שותף" שמולה שאף הוא לוקח ביסקוויט שלישי. כך נמשך הדבר, שאחרי כל ביסקוויט שהיא לקחה - לקח גם הוא אחד. הוא ישב ואכל בהנאה, והיא אכלה כשכולה נסערת מחוסר הנימוס של היושב מולה. כשנשאר הביסקוויט האחרון בחבילה, וראתה את תגובתו של האורח - סערת רגשותיה הגיעה כמעט לשיא. הוא לקח את הביסקוויט, חצה אותו לשניים. נתן לה מחצית, ואת השניה אכל הוא. "הכנסת האורחים" שנכפתה עליה מלאה

את ליבה רגשות עזים כנגד האורח החצוף והבלתי מנומס, והיא קמה ממקומה ופנתה לעבר המטוס.

כאשר ישבה בכסא מוכנה להמראה - הגיעה סערת רגשותיה לשיא. היא פתחה את התיק שלה כדי להוציא דבר מה, וראתה את חבילת הביסקוויטים שלה מונחת אחר כבוד בראש התיק. הפעם כמובן סערת רגשותיה היתה שונה לגמרי. היא היתה המומה והחלה להבין כי כלל לא הוציאה את חבילת הביסקוויטים מהתיק, ולמעשה היא זו שהיתה אורחת בלתי קרואה, והיא היתה זו שאכלה בחוסר נימוס מחבילת הביסקוויטים של האדם העדין שישב מולה, ולא העיר לה מאומה על רעבתנותה. פרט אחד שהיה חסר לידיעתה - גרם לה לדון אדם חף מפשע לחובה. פרט זה היה חבילת הביסקוויטים שהיתה מונחת בתיק שלה, בעוד שמרוב התרגשותה ובלבולה היתה משוכנעת כי הניחה אותה על גבי השולחן.

כאשר באו להבין מה שכתב הרמב"ם בספרו מורה נבוכים

כאשר החלה ההתנגדות על ספרו של הרמב"ם "מורה נבוכים", הגיעה השמועה על כך עד אשכנז הרחוקה. אולם לשם הגיעה השמועה כי הספר מכיל דברי כפירה ח"ו. חכמי אשכנז החליטו לשלוח את ר' מאיר כדי לתהות על קנקנו של הרמב"ם והוא יצא לדרך.

הרמב"ם קיבלו בסבר פנים יפות ובמשך שעות למדו בצוותא. אמנם ר' מאיר ראה כי הרמב"ם מגלה למדנות מופלאה, אך מכיון שהגיע מתוך מחשבה כי הרמב"ם אינו כשר ח"ו - חשד בכל מעשיו.

לעת ערב כאשר הזמינו הרמב"ם לאכול, ראה ר' מאיר לחרדתו הרבה כי בצלחת יש תבשיל מזוהר הדומה לאצבעות אדם, ועל כן אמר לרמב"ם כי אינו חש בטוב, ולכן אין הוא יכול לאכול. קרא הרמב"ם למשרתו ואמר לו: - פתרוס, גש והבא לאורח יין! התפלא ר' מאיר. הלא פתרוס הוא שם של גוי, ואם יגע ביין ינסך אותו! על כן התנצל בפני הרמב"ם כי מחמת תשישותו מהדרך אין הוא מסוגל אפילו לשתות.

כששכב ר' מאיר על מיטתו שמע את הרמב"ם אומר למשרתו: - פתרוס, מחר בבוקר תהרוג את העגל כדי שנוכל לכבד את האורח בבשר רך וטעים! שנתו של ר' מאיר נדדה מעיניו. בליבו החליט כי אין שום ספק כי השמועות שיצאו על הרמב"ם נכונות. הוא אוכל אצבעות אדם, שותה יין נסך ואף לא מקפיד על שחיטה! הוא ציפה כבר שיאיר השחר ויוכל לעזוב מהר ככל האפשר את ביתו של הרמב"ם.

בבוקר חיכה לו הרמב"ם ואמר לו: "יודע אני כי באת אלי בגלל החשדות שחושדים בי! ידוע לי מדוע סרבת לאכול ולשתות, אך דע כי המאכל שסרבת לאכול הוא מין ירק הדומה לאצבעות, והוא כשר בתכלית. אמנם למשרתי קוראים פתרוס, אך זהו גם שם יהודי. הלא לאביו של ר' יוסי קראו פתרוס, כמובא בתלמוד ירושלמי! בנוסף לזאת ציוויתי עליו להרוג את העגל ולא לשחטו, כי עגל זה נמצא בבטנה של פרה שנשחטה כדין, ועל כן אין צורך לשחטו.

כאשר שמע ר' מאיר את ההסברים האלו, נחה דעתו, והבין כי דן את הרמב"ם לחובה בלי שום הצדקה. אחרי שהסביר לו הרמב"ם את מהותו של הספר מורה נבוכים, והתפלפל עמו בדברי תורה, נפרד ממנו ר' מאיר בידידות ובהתפעלות עמוקה מגדלותו וגאונותו, והביע בפניו צער וחרטה על אשר חשד בו.

"הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא" (יט, יז)

מדוע כפל הכתוב "הוכח תוכיח"

מז"ר רבנו יוסף חיים ע"ה אומר שיש כאן רמז של מוסר גדול לאדם - שלא יהיה מקפיד על חברו וימחל לו על מה שעשה כלפיו, וזה כשיתבונן בעצמו כמה דברים הוא עשה כלפי הבורא יתברך ולא הקפיד עליו וא"כ גם הוא לא יקפיד על חברו, ומביא מעשה בגנב אחד שנתפס והמלך גזר עליו עונש של תלייה, הגנב הזה בחכמתו בא ואמר למלך: אדוני המלך אני מקבל עלי את העונש אבל דבר אחד אני רוצה לומר לך - יש לי חכמה נפלאה שרק אני יודע אותה וחבל שהיא תשכח מהעולם ולא ידעו אותה, א"ל המלך נשמע מה החכמה, א"ל הגנב אני יכול לקחת גרעינים של פירות ולשים בהם איזה אבקה ואח"כ כשנוטעים אותם תוך חצי שעה יצא אילן עם פירות, א"ל המלך בא ותלמד אותנו את החכמה הזאת, הם הביאו לו גרעינים והוא הביא את האבקה שלו, אח"כ אמר: אדוני המלך אבל יש תנאי אחד כדי שהחכמה הזאת תצא לפועל צריך שזה שנוטע את הגרעינים יהיה אדם נקי מכל גניבה שבעולם, וא"כ אני הרי גנבתי הרבה ואני לא ראוי לזה, אולי אחד השרים שנמצאים כאן יטע את האילן, אמר למשנה למלך שהיה שם שיטע את האילן, א"ל המשנה למלך כשהייתי נער צעיר הייתי מסדר בבית לאבא את ההוצאות ואז פעמים שלקחתי ממנו יותר כסף מההוצאות ולכן אני חושש שזה יגרום שהסגולה הזאת לא תצליח על ידי, אמר הגנב לשר האוצר שהיה שם אולי אתה תיטע לנו את האילן, א"ל השר מאחר ואני ממונה על כל האוצרות של המלך אולי פעם היתה לי טעות בחשבון א"כ אני חושש ג"כ שלא אוכל לעשות את הדבר, אמר הגנב למלך א"כ שהמלך בעצמו יטע את האילן, א"ל המלך אני זוכר שפעם כשהייתי ילד ראיתי אצל אבא שלי איזה שרשרת

יפה וגנבתי אותה א"כ אני לא יכול ליטוע, א"ל הגנב: אדוני המלך תראה איך שאין כאן מי שנקי מגניבה, וא"כ למה אתה גוזר דוקא עלי עונש כ"כ חמור?! אמנם נכון שגנבתי אבל לא היתה לי ברירה שהייתי מאד רעב ולא היה לי כסף לקנות אוכל ובלית ברירה יצאתי לגנוב, המלך הבין את החכמה של הגנב הזה וקבל את הטענה שלו ופטר אותו.

והנה כשאדם כועס על השני במה שעשה לו ורוצה להוכיח אותו, דבר ראשון יראה להוכיח את עצמו על מה שהוא ג"כ לא נקי כלפי הקב"ה, ואח"כ יוכל להוכיח הוכחה שניה את האחרים, וזהו הכפלות "הוכח תוכיח את עמיתך, ולא תשא עליו חטא" - שאם תוכיח את עצמך קודם אז לא תשא חטא על השני - שבודאי תמחל לו.

"הוֹכַחַתְּ תוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא" (יט, יז)

הוכח אפילו מאה פעמים, (בבא מציעא ל"א)

כיצד יתכן חייב להוכיח אפילו מאה פעמים

הקשה הגאון רבי אליהו דושניצר זצ"ל בספרו נחלת אליהו, והלא שנינו כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ואם כן אחרי שהוחזק אדם לאחר כמה פעמים באי שמיעה, יש מצוה שלא לומר, הביא בשם רש"ל שמובא חילוק בין מקבל תוכחה ואחר כך אינו מקיימה לבין מי שאינו מוכן לקבל תוכחה. המצוה להוכיח אפילו מאה פעמים נאמרה כאשר מדובר במקבל תוכחה אלא שאינו מקיימה, ממנו אין להרפות אלא יש להמשיך להוכיחו. אבל מי שאינו מוכן לקבל תוכחה אפילו בפעם ראשונה אין להוכיחו יותר.

אין ספק שאדם שמקבל בשעה שמוכיחים אותו ואחר כך אינו מקיים הינו אדם לא רציני, גרוע מכך כאשר חוזר ומוכיחו ואין התוכחה מתקבלת, אבל אדם שאינו מקבל התוכחה אפילו בפעם הראשונה אינו בסוג השומעים כלל, תלמידי ישיבת לומז'א בפתח תקוה אשר שהו בתקופה בה שימש רבי אליהו זצ"ל בשיבה, זוכרים כיצד היה פונה לתלמידיו בשיבה ומוכיחם על דברים שדרשו תיקון כשחוט של חסד משוך עליו ועם חיוך מוצנע על פניו הוא פונה בלשון רכה לתלמיד ומוכיחו בתקיפות המהולה ברוך אמהי, זאת ועוד הוא לא היה נפרד מהתלמיד מבלי לומר לו סלח לי, והיה מוסיף ואומר, בוא ואסביר לך למה אני מבקש סליחתך, הלא ידוע מה שהורו חז"ל כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, שנאמר אל תוכח לִץ פן ישנאך הוכח חכם ויאהבך (משלי ט' ח'). ועל כן אם הנך נמנה עם אלה המוכנים

לקבל דברי תוכחה, ניחא אולם אם נמנה אתה ח"ו עם אלה שאינם מוכנים לקבל תוכחה הרי לא רק שלא קיימתי כל מצוה אלא גרמתי לך עגמת נפש בלבד, ועל כך אני מבקש סליחה, כאשר זכית לשמוע דברי תוכחה כאלה יוצאים מפי כהן גדול כרבי אליהו, הרי חשת בחוש את דברי רב הונא, כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים שנאמר סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם (קהלת יב' יג') ומפרש בעל התורה תמימה, כי על פי רוב סיבת הדבר שאין דבריו של אדם נשמעים הוא מפני שחושדים אותו בנטיה ובפניה עצמית. מה שאין כן מי שהוא ירא את ה' באמת הוא בודאי אומר מה שאומר בתמימות כמו שהוא ואז ליה החשד, לכן דבריו נשמעים.

ה**וּכַח** תוכיח, אפילו הרב לתלמיד והתלמיד לרב, ומנין אם הוכחתו אפילו ארבע וחמש פעמים חוזר והוכח תלמוד לומר הוכח תוכיח, יכול אם מוכיחו ופניו משתנות תלמוד לומר ולא תשא עליו חטא, זו אזהרה שלא להלבין פניו וכל המלבין פני חברו ברכים אין לו חלק לעולם הבא, לפיכך כשיוכיח את חברו צריך להוכיחו בינו לבין עצמו בנחת ובלשון רכה ולא יכלימו אדם קבל ממנו מוטב ואם לאו יוכיחנו פעם שניה ושלישית וכן תמיד חייב להוכיחו עד שיכנו החוטא ויאמר איני שומע לך.

"הוּכַח תוּכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא" (יט, יז)

פעמים רבות מתרשל אדם מלהוכיח את זולתו, ופוטר עצמו ב'שב ואל תעשה עדיף'. אולם לפי פרושו המפתיע של האבן עזרא - "ולא תשא עליו חטא", מתרה במוכיח, שאם ימנע מלהוכיח, יתכן שישא בעבורו חטא על שחושדו חנם ושונאו חנם. פעמים רבות כשמוכיחים את הזולת, מגלים שהחשד היה לשוא, ולכן אדרבא "הוכח תוכיח את עמיתך", ברר ולבן אתה את הנושא אם הוא באמת עשה עול.

על כך ששיחה פשוטה יכולה לחסוך נהרות של שנאה, כעס, צער ומרירות, נביא את הספור הבא:

יהודי חרדי צעד ברחוב ז'בוטינסקי המחבר בין בני ברק לרמת גן, והנה צדה את עינו מודעה קטנה בלוח מודעות המבקשת בדחיפות את עזרת הצבור בתרומת מח עצם לחולה שלא נמצא לו עדיין תורם מתאים.

במי שגדל בבית של חסד ונתינה, הדברים נגעו ללבו, והוא מהר לבצע בדיקת התאמה. כעבר ימים אחדים הודיעו לו כי מבין כל האנשים שנבדקו, הוא היחיד שנמצא מתאים להתרמה.

נגש אפוא אל הרופא המטפל ובקש לפגוש את החולה. הפגישה היתה ארוכה ועמוקה. הוא ישב לצד אדם לא דתי הזקוק לתרומתו על מנת להמשיך את חייו, והתפתחה ביניהם שיחה ממושכת על המחלה, על משמעות החיים, ועל היהדות. בשיחה נקשרו השנים זה לזה בלב ובנפש.

כששב לביתו, ספר התורם בשמחה לאביו שהוא עומד לזכות להציל חיים של יהודי בתרומת מח עצם. האב הקשיב לכל מילה, והתעניין מאיזו משפחה מגיע הנתרם.

וכאן מגיע סיפורנו לתפנית המפתיעה הראשונה. בו ברגע ששמע האב את שם המשפחה של החולה, אזל הדם מפניו והוא זעק מעומק לבו: "בשום פנים ואופן לא! אני אוסר עליך לתרום!"

הבן נבהל מאד מתגובת אביו, וניסה לומר: "אבל אבא, זה פקוח נפש!" אך האב המשיך בשלו בתוקף בלתי מוסבר: "אתה לא תורם לו!"

הבן לא הבין מה קרה פתאום לאביו, שתמיד הכירו כראש וראשון לכל דבר שבחסד, וכאן הרי לא מדובר בסתם חסד, אלא בהצלת חיים של ממש...

הוא נגש לרבו של אביו, ובקש ממנו שיואיל להגיע לביתם, וינסה לדבר על לבו של האב. גלגל עמו הרב בשיחה, ולאט לאט האב התרכך, והסכים לפתוח את סגור לבו שהיה נעול שנים רבות.

"כפי שאתם יודעים אני נצול שואה..." פתח את סיפורו המצמרר, "במחנה העבודה עברו עלינו הימים בעבודה מיגעת ומעט מזון. הדבר היחיד שנתן לי תקווה בימים קשים אלו, היה בני הקטן שהוחבא על ידי בין קורות העץ שבתקרת החדר. דרי החדר האחרים עזרו לי לשמור עליו, ומדי לילה היינו מסיעים לו לרדת, והוא היה הולך 'לגנב' אוכל מהגרמנים ימ"ש על מנת שנוכל להתקיים.

במחנה בו שהינו, היה יהודי שהיה מומחה לבניית פצצות מלחמה, ולפיכך ניתן לו תפקיד די מכובד על ידי הגרמנים. גם שני שומרים גרמנים הועמדו לרשותו, איתם נהג להסתובב במחנה.

יום אחד נכנס אותו יהודי לצריפנו, ולחרדת ליבי החל להקיש במקלו על הקירות. הבנתי שהתגלתה העובדה כי מחביא אני את בני בחדר, וכעת נשלח הוא לבדוק היכן החלל בו הילד מסתתר.

לבי הלם כפטיש שעה שמקלו דפק סביב סביב. משלא מצא את מבוקשו, החל לנקוש על קורות העץ שבתקרת החדר. לא עבר זמן רב והמחבוא התגלה. עקב דפיקותיו נפלו כמה קורות ואיתן נפל גם בני האהוב. יחד איתו, צנח גם לבי בקרבי, והייתי כהלום רעם. הכל התרחש מהר מאוד. הוא תפס את בני בחוזקה, וגרר אותו החוצה. רציתי לצעוק, לרוץ לעשות משהו, אולם אז החרידו את הצריף שתי יריות, שתי יריות שפילחו את לבי לנצח...

"אחרי המלחמה עלה אותו צורר לארץ וקיבל תפקיד חשוב במדינה. כשאני שומע עליו מדי פעם בתקשורת, דמי עולה לראשי ולבי ממאן לסלוח ולשכוח".

"יודעים אתם מיהו אותו רוצח?" עצר האב ופנה לנוכחים, "הוא לא אחר מאשר אביו של החולה הזקוק לתרומת מח עצם".

האב הישיר מבט נוקב ומלא דמע אל הרב וזעק מנהמת ליבו: "כעת יאמר לי כבודו, איככה אוכל לסלוח?! איני יכול להעלות על הדעת שבני יציל את בנו של מי שרצח בכדם קר את בני!..." סיים כשאגרופו מונח על השלחן בחזקה, ושב לשתיקתו.

הרב מחה את דמעותיו לשמע סיפורו הכואב, ואחר כמה רגעים של שתיקה ניסה בכל זאת לרכך: "מבין אני ללבך, אבל תסכים איתי שהבן אינו אשם בחטאי אביו! ובכלל, אף פעם אי אפשר לדעת מה היה שם באמת, ואולי הגרמנים כפו עליו לעשות זאת... יהודים מאמינים אנו, ולא נתנה הרשות לנקום... הייתי מציע לנסות לשמוע ממנו את הצד שלו לסיפור..."

לאחר הפצרות ושכנועים רבים מצד הרב נתן האב סוף סוף את הסכמתו להפגש עם האיש שנחשב בעיניו כ'שטן'. הם הגיעו לפתח ביתו, וכשנפגשו עיניהם, האב הנסער כמעט והתמוטט. מבט העינים של האיש הזה, החזיר לו באחת את כל המארע הנורא שעבר עליו בגינו.

גם על פניו של המארח נכרה התרגשות והפתעה רבה. הוא זיהה מיד במי מדובר. לאחר ברכת שלום הוא הזמינם לשבת ומוג להם שתיה.

"אתה ודאי כועס עלי שנים רבות..." פתח בעל הבית בזהירות, "כל חיי יחלתי לרגע בו אמצא אותן כדי שתדע את האמת, ומשמים זמנו אה הרגע הזה עכשיו".

האיש שאף נשימה עמקה והמשיך: "באותו יום נורא ציוו הגרמנים להרוג את כל יושבי החדר בו דרת, מאחר וגילו כי החבאתם ילד ש'גונב' להם מזון.

"מששמעת זאת, שכנעתי אותם שאלך ואהרוג רק את הילד, וזאת בכדי להציל אתכם. מובן שלא הייתי מסגל להרג ילד יהודי טהור חף מפשע, אבל השומרים הגרמנים היו לידי. חיסלתי אותם בשתי יריות, והברחתי מיד את הילד למנזר הקרוב אלו היו היריות ששמעת... לאחר זמן התגלה לגרמנים שבגדתי בהם, אך הם היו זקוקים לידע שלי בבניית פצצות. את נקמתם לקחו בכך שהזיקו לי באפן שלא אוכל יותר להביא ילדים לעולם".

מבע כאוב חלף על פני האיש שהתגלה לפתע כשליח ההשגחה העליונה, אך הוא לא סיים עדין: "כשהסתימה המלחמה, ידעתי שאין לי סיכוי להביא ילדים לעולם, ולכן הלכתי למנזר ובקשתי את הילד שהשארתי שם. הם החזירו לי אותו, ואני גידלתי אותו כל השנים בחום ובאהבה.

"חיפשתי אחריו רבות..." מבט אמיתי ורך נשקף מעיני המציל לאב ההמום, "לא מצאתי אותך, כי כפי שאני מבין כעת שנית את שמך, ולכן אימצתי את הילד בחשבי שלא חזרת משם. הילד שלי שזקוק להשתלת מח הוא בעצם הילד שלך!!! וזו גם הסיבה שרק בנך נמצא מתאים להשתלה..."

בכי סוער שטף את פניהם. האב האמתי והאב המאמץ קמו והתחבקו ממושכות, והסוף הטוב לא איחר להגיע. (אוצרותינו)

"ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח)

מובא במדרש: "ואהבת לרעך - הטפל לרעך". בפשטות, דברי המדרש הם חסרי פשר.

פנינה מופלאה על כך, מובאת בשם האדמו"ר ה'שר שלום' מבעלזא זצ"ל: המדרש התקשה בהבנת האות ל' בציווי "ואהבת לרעך כמוך", שלכאורה די היה לומר "ואהבת רעך כמוך"? ומכאן מרבה המדרש: 'לרעך - הטפל לרעך'. ועדיין עלינו להבין מה פשרו של ריבוי זה, ומה משמעותו הלכה למעשה?

אלא הפסוק (משלי כז, יט) אומר: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", ולכאורה אם רצה החכם מכל אדם להמחיש לנו מהו מ'לב ללב' - יכול היה לנקוט במידה מבוררת יותר:

של מראה מלוטשת, שהמסתכל בה רואה את עצמו, כאשר הפנים שהוא מראה למראה - ניבטים אליו בדיוק נמרץ ממנה אליו, ומדוע העדיף שלמה המלך את המים?

אך זאת עלינו לדעת: הרוצה לאהוב את חברו באהבה אמיתית - מוכרח הוא להשפיל ולהכניע את עצמו כלפי חברו, כי אם יחזיק עצמו ככליל המעלות ביחס לחברו - יקשה עליו לאהוב באמת את חברו. כזה הוא טבע האדם.

והנה, כאשר האדם מסתכל במראה, יכול היה לעמוד בקומה זקופה ולראות בה את עצמו, אך לעומת זאת המבקש לראות את דמותו משתקפת במים - מוכרח הוא להשפיל את עצמו ולכרוע כנגד המים, ורק כך יוכל לחזות בדמותו בתוך המים.

ואם כן, אמר שלמה המלך, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", כשם שאדם הרוצה לראות את פניו במים מוכרח לכופף את קומתו - כן לב האדם לאדם, שאם ירצה לאהוב את חברו בלב שלם - מוכרח הוא להכניע ולהשפיל את עצמו כנגד חברו!

והר' 'שר שלום' מסיים בדבר פלא שיתגלה למתבונן בפסוק שלפנינו: האותיות שאחרי. המילה 'רעך' הן: אחר הר' - ש', אחר הע' - פ', אחר הכ' - ל', הוי אומר 'שפל', התכונה הנדרשת למי שרוצה לקיים את הציווי של "ואהבת לרעך כמוך"!

כמה נפלא לפי זה, כוונת המדרש: התורה הקדושה רומזת לעצה נפלאה בדרך לקיום הציווי "ואהבת לרעך כמוך", והיא: 'את הטפל לרעך', דהיינו: הבט באותיות ה'טפלות' ל'רעך', ותקבל את המילה 'שפל', ללמדך שאם תשפיל ותכניע את עצמך כנגד רעך - אז תוכל לאהוב אותו!

"ואהבת לרעך כמוך", שיאהב את אשתו כגופו

מורנו הרב חיים ויטאל זצוק"ל, בספר הליקוטים (פר' עקב פ"ח) כתב שכל עיקר כוונת הנישואין אינה באה כי אם בכדי לקיים בה מצוה זו של "ואהבת לרעך כמוך", שיאהב את אשתו כגופו. שכן זה קשה ביותר לאהוב כל איש מישראל "כמוך" ולכן צריך להתחיל המצוה באנשי ביתו הקרובים אליו, כדי שיתרגל בדבר שלא לאהוב רק את עצמו, עי"ש.

מעשה נפלא להבין הפסוק ואהבת לרעך כמוך

פעם היה גביר אמיד שאשתו נסעה למדינה רחוקה, לצורך טיפולים רפואיים יקרים ביותר, היא אמנם הצטיידה בסכום כסף גדול, אבל לאחר כמה שבועות התברר לה שהכסף לא מספיק

כלל ואינו עונה על הדרישות, בנוסף לכך התפתחו גם כמה טיפולים רפואיים נוספים שנתגלה שהיא צריכה להם. ובסה"כ היא היתה זקוקה בדחיפות לסכום נוסף של כחמישים אלף רובל, שהיה הון עתק בימים ההם.

ישבה האשה וכתבה איגרת לבעלה על מצבה הדחוק, וביקשה ממנו לשלוח תיכף את הסכום הגדול, כדי שיספיק לכל הוצאותיה שם.

בימים ההם - בטרם עידן 'המחאות דואר' והעברות כספי מט"ח בבנקים בינלאומיים, כרטיסי ויזה וישראכרט וכל כיוצא באלו - לא היה ענין העברת הכסף למדינה אחרת מן הקלות כלל. מתחילה היה צריך להמתין עד שיימצא 'תייר' עובר אורח הנוסע לאותה מדינה. המתנה זו עצמה לקחה זמן רב, שכן מעט מאד היו הנוסעים ממדינה למדינה, ובפרט למדינות הרחוקות יותר. - בהתחשב בתנאים הקשים והסבוכים של נסיעות ימי הביניים... הרי, שמלבד כמה טיילים האוהבים להחזיק במקל הנדודים, לא נמצאו הרבה אנשים שיחפצו לצאת למסעות שכאלו...

לאחר שכבר נמצא אדם הנוסע אכן לאותה מדינה. שוב צריך הרי לברר היטב את מידת מהימנותו של האיש, אם ניתן לסמוך עליו... לא אחת נפלו עסקים שכאלו בידי שלוחים מתחזים, שלקחו את כל הממון לכיסם... וברחו ונעלמו כמי שבלעה אותם האדמה.

ומשכבר נמצא האיש הנאמן, שיהיה מוכן ליטול על עצמו את האחריות להעברת הכספים, היה זה האחרון גובה בשכרו סכום הגון ומפולפל, ומוריד לעצמו נתח הגון באחוזים גדולים מן המשלוח, מחמת גודל האחריות והעול הכבד שבמלאכה.

משקיבל העשיר דגן את המכתב לידי, החל מיד בחיפושים קדחתניים אחר שליח נאמן הנוסע לאותה מדינה רחוקה, שיהיה מוכן להעביר סכום עצום כזה של חמישים אלף רובל, שנצרך לשלוח עבור אשתו. לאחר שבירר וחיפש הדק היטב, עלה בידו בסייעתא דשמיא למצוא שליח נאמן ידוע ומקובל, הנוסע בדיוק לאותה מדינה. הוא נפגש עימו וביקשו להירתם למלאכת בלדרות זו, ולהעביר מיידית את הכסף לאשתו שמעבר לים.

השליח הסכים עקרונית ליטול עימו את משלוח הכסף באחריות מלאה, אבל בעיה לא קטנה צצה לפני גישתם לחתימת החוזה. כאשר שמע השליח את השכר שמציע הגביר עבור הטרחא, לא הסכים לכך בשום אופן - הוא היה ידוע כבלדר יקרן ביותר! הוא ניצל כמובן את העובדה שקשה מאוד למצוא בלדרים אחראיים בתחום זה, ושהאנשים לחוצים ביותר להעברת

הכסף מיידית, והרשה לעצמו להעלות את מחיר נתח האחוזים שיוריד לעצמו עבור העסקה עד מאוד.

גם לאחר שהעלה הגביר את השכר עד אלף רובל, עדיין טען האיש שהאחריות והעול הכבד שבשמירת סכום עצום שכזה בדרכים שווים יותר מזה. ככל שניסה הגביר לשדלו, ולהעלות את שכרו יותר ויותר, הוא עדיין התעקש שאין זה משתלם לו...

כשראה העשיר שאינם מסתדרים על המחיר, הציע לו לפתע הצעה נפלאה ומיוחדת, קח איפוא את מעטפת הכסף בידך, ותן לה לאשתי מתוכה כמה שתמצא!!! - ליותר מזה כבר לא היה השליח יכול לצפות, וכמובן סגר עימו על אתר את העסקה. הגביר ערך עימו שטר מפורש, חוזה כתוב וחתום, בו נאמר מפורשות שהגביר שולח בזאת מעטפה של חמישים אלף רובל ביד שליח זה, והשליח יתן מתוכו לאשה כמה שהוא רוצה!

השליח שמח מאד על המציאה העסקית הגדולה שנפלה בחלקו, הוא הגיע במהרה אל אותה מדינה, ולפי הכתובת שהיתה בידו מצא את האשה, פתח בפניה את המעטפה והראה לה את החוזה הכתוב וחתום בידי בעלה, שבו נאמר מפורשות שיתן לה מתוך המעטפה איזה סכום שירצה. - אם כן איפוא מודיע השליח לאשה בדרמטיות, אני רוצה לעצמי ארבעים ושמונה אלף רובל! ולך אתן אלפיים רובל בלבד...

האשה נדהמה והתבלבלה לגמרי, מה קורה כאן? כיצד זה יכול להיות? הרי היא זקוקה נואשות לסכום הגדול של הכסף! כיצד זה השאיר בעלה הפיקח ביד השליח הברנש הזה את החלטת גובה סכום האחוזים שיעביר לה?

מרוב תסכול ובלבול, לא ידעה האשה את נפשה והזמינה את השליח לבוא עימה לדין תורה אצל רב העיר. השליח הסכים לגשת לדין תורה בהיותו סמוך ובטוח בחפותו ובזכותו, הוא הופיע בחדר בית הדין שבביתו של הרב בצעדים בטוחים ושלווים, הוציא מחיקו את שטר החוזה כתוב וחתום בידי הבעל והניחו על גבי השולחן.

לאחר שנבדקה כשרותו של השטר ונאמנותו של האיש, נמצא הכל תקין, בחקירות ודרישות שבבית הדין, נמצא אכן האיש דובר אמת, שכן כך כתב הבעל מפורש בשטר שחור על גבי לבן: "תן לה כמה שאתה רוצה".

החידה היתה כאן סתומה ביותר, מדוע יעשה איש חכם שטות שכזו, להשאיר את החלטת גובה סכום הנתינה בידי השליח, הרי ברור שיקח את הרוב המכריע לעצמו... מה מסתתר כאן מאחורי סיפור זה? ומה פשר השטר המשוונה שהאיש חתם עימו?

לאחר שלא מצאו הרב והדיינים שום מענה לחידה הסתומה שלפניהם, ביקש הרב להשאיר אצלו את החוזה ומעטפת הכסף, כדי לעיין בדין סבוך זה, ולחזור אליו למחרת, ואז יפסוק להם משפט דין אמת.

למחרת כאשר חזרו הצדדים אל בית הדין, כדי לשמוע את פסק הדין. שאל הרב שוב את השליח כמה אתה רוצה בדיוק? - ענה השליח: ארבעים ושמונה אלף רובלים! ואת השאר - אלפיים רובל - אתן לאשה!

פסק לו הרב בחיך מנצח: הוצא נא איפוא סכום זה שאתה רוצה בו ארבעים ושמונה אלפים טבין ותקילין ותן לאשה! - הלא כך כתב הבעל במפורש בשטר שלפנינו: "תן לה כמה שאתה רוצה". כלומר אותו סכום שאתה בעצמך רוצה בו, זה הסכום שעליך לתת לאשה!!!

המוסר השכל הנלמד מכאן הוא: צורת הקיום הנכונה של מצות "ואהבת לרעך כמוך", תן לשני את מה שאתה רוצה וחפץ לעצמך. (להתעדן באהבתך)

דעלך סני לחברך לא תעביד

איזו היא אהבה שיאהב את חברו כגופו ויספר בשבחו, כשם שהוא רוצה שלא יצא שם רע על כבודו כך יהא רוצה שלא יצא שם רע על חברו, וכל המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא, וכן חייב לחוס על ממון חברו כשם שהוא חס על ממון עצמו, ומרן רבי יהודה צדקה בספרו קול יהודה הביא את דברי הרב ערבי נחל על הפסוק ואהבת לרעך כמוך לא יתכן הפסוק כפשוטו, ולכן ביאר בתרגום מאן דעלך סני לחברך לא תעביד, כלומר בשלילה מה שאתה לא רוצה שיעשו לך, לא תעשה לחברך, כל אחד רוצה שלא ירמוהו במסחר, בעבודה ובכל דבר, ולכן גם הוא לא ירמה את חברו ולא יבוזהו ולא ידבר עליו לשון הרע כשם שלא רוצה שידברו עליו, והנה בגמרא שבת (לא א') שוב מעשה בנכרי שבא לפני הלל אמר לו גייריני על מנת שתלמדני את התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור, ופירש רש"י דעלך סני לחברך לא תעביד, ריעך וריע אביך אל תעזוב (משלי כז) זה הקב"ה אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאו שיעבור חברך על דברך, לשון אחר חבירך ממש כגון גזלה וגניבה ניאוף ורוב המצוות, והמהרש"א כתב שם, והיינו דכתיב בתורה ואהבת לרעך כמוך, ויש לעיין בזה גם שאמר לו בלשון תרגום שכן היה לשונם אז בירושלים. מכל מקום אמאי שינה לומר לו בלשון שלילה

דעלך סני, דתרגום מלשון דקרא הוה ליה למימר ותרחמיה לחברך כוותך כתרגום אונקלוס, ויש לומר דמשמע ליה דקרא לא איירי אלא בכי האי גונא בלא תעשה דגביה לא תקום ולא תטור כתיב ועלה קאי ואהבת לרעך כמוך שלא תעשה לו רעה מכל דסני לך, אבל לגבי לעשות לו טובה לא קאמר ואהבת כדאמרינן חייך קודמין לחיי אחיך.

והרב עץ יוסף בעין יעקב שם כתב עיין רש"י לחברך לא תעביד כגון גולה גנבה ניאוף והקשה בספר "איי הים" דלפירוש זה אין שאר דברי תורה פירושא להא מילתא? ולבי אומר לי שמה שכתב רש"י כגון גולה גנבה וניאוף ורוב המצות, אין זה פירוש על דלחברך לא תעביד אלא הוא פירוש על ואידך, פירוש קא הוא כגון גולה גנבה ורוב המצות.

והרב ענף יוסף שם כתב והוא תמוה האי גברא דבעי להתגייר ולחסות בצל השכינה מה ראה לשטות זו לבקש ללמוד כל התורה על רגל אחת, ולא דבר ריק הוא וגם מה שאמר לו הלל ואידך זיל גמור אם כן עדיין לא נתקיים התנאי, ויבואר משום דלא יצוייר לאחד שיקיים כל התרי"ג מצות אם לא שכל אחד נהנה משל חברו, ועוד יש תקנה של העוסק בפרשת עולה כאילו וכו' וכל המצות יכול לקיים על ידי שעוסק בהלכה של אותה מצוה וכן על ידי גלגול, וזה שבקש הגר למדני כל התורה על רגל אחת רוצה לומר בפעם אחת שלא יצטרך לסבול גלגול ואמר לו ואהבת לרעך כמוך כיון שיש אהבה בינו ובין ישראל נחשב כגוף אחד בקיום המצוות.

והרב העין יעקב כתב, ולא רצה ללמוד עמו ואהבת לרעך כמוך שזה הוא שורש של גמילות חסדים והם אינם גומלי חסדים וימנע מלגייר בשביל זה, ועתה נשוב להמשך דברי מו"ר קול יהודה, ועוד הזכיר הרב ערבי נחל, שהפילוסוף אפלוטון אמר שגדר האהבה לא יתכן אלא בדבר הפכי, כגון האח צמאה למים, כל טיפת מים מתקבלת באהבה בארץ, וכן כל דבר הפכי, אמנם אריסטו לעג עליו ואמר לזה לא יקרא אהבה כי האח מקבלת את המים באהבה אין זה מחמת שאוהבת את המים אלא מחמת שאוהבת את עצמה, אומנם עיקר האהבה האמיתית שאדם יאהב את חברו הדומה לו, שלא משיג ממנו שום תועלת ולא זקוק לו, ובכל זאת אוהבו, זה גדר האהבה האמיתית, ובזה ביארו ואהבת לרעך כמוך כלומר, רעך הדומה לך כמוך ואתה אוהבו זוהי אהבה אמיתית.

על האדם מוטלת החובה לחוש ולהרגיש את הזולת כעצם מעצמו ובשר מבשרו

מצווה קצרה זו - "ואהבת לרעך כמוך", מקפלת בתוכה את כל תורתנו הקדושה, כפי שקבע התנא רבי עקיבא ואמר: "זה כלל גדול בתורה". ואף הלל הזקן כשבא לפניו אותו גוי

וביקשו שילמדו את כל התורה כולה על רגל אחת, ענה לו הלל: "דעלך סני לחברך לא תעביד - זו כל התורה ואידך זיל גמור" (דהיינו, מה ששנוא עליך, לחברך לא תעשה, זאת כל התורה). ההזדהות העמוקה והאהבה העצומה שיש לחוש כלפי כל אחד ואחד מיישראל מודגשת במילה כמוך. על האדם מוטלת החובה לחוש ולהרגיש את הזולת כעצם מעצמו ובשר מבשרו.

אמר ר' שניאור זלמן מלאדי - אהבת ישראל גדולה מאהבת ה'. שכן מי שאוהב יהודי, אוהב את מי שהקב"ה אוהב, ככתוב: "אהבתי אתכם אמר ה'" (מלאכי א', ב'), ולאהוב את מי שהאהוב אוהב, הרי זה גדול יותר מאשר אהבת האהוב עצמו...

החכמה לאהוב גם את מי שעושה לך רעה

כתבו המפרשים על הכתוב שבפרשתנו (יט, יח) 'ואהבת לרעך' - מדוע נקטו לשון "רעך" ולא איזה לשון טוב כ"ואהבת לדידך", או 'לחברך', אלא כשהידיד מטיב אין בזה כל 'רבותא' וחידוש לאהוב אותו, מתי 'ואהבת' כשהוא רעך - הוא איש הרע, הממרר את חייך ואת שלוות נפשך מבואר ועד צאתו, וכל כך למה, כי אני ה' - כמו שעיקר מעלת האמונה והדביקות בכורא ב"ה היא דייקא בזמני ההסתר כשאנו רואה את הנהגת הטוב עמו, שהרי בעת הארת פנים וגילוי אהבה אין כ"כ רבותא להאמין בו, אבל בעת ההסתרה אז יאמין שמאתו לא תצא הרעות, והכל לטובה, כיו"ב תביט נמי על חברך כשהוא רעך - שעושה לך רעה וזו כאשר אתה אוהב אותו זה מעלה שאין כמותה, ועוד דרשו רבותינו אם 'ואהבת לרעך' דהיינו שאתה גם אוהב ומכבד את מי שמריע לך ועושה לך רע אז "כמוך אני ה'" דהיינו כמו שאתה אוהב אותו אפילו שעושה לך רעה כן אני אתנהג עמך שח"ו תעבור על המצוות ותעשה לו רעה אני אוהב אותך וימלא את רצונך לטובה.

היום שישמח הקב"ה עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם

בשעת מיתתו של רבי אליעזר, נכנסו אליו התלמידים, אמר להם צאו והזהרו איש בכבוד חברו, ובשעה שאתם מתפללים היו יודעים לפני מי אתם עומדים שבשביל דבר זה תכנסו לחיי העולם הבא, וכי תבואו אל הארץ (ירמיה ג' יט) ואנכי אמרתי איך אשינתך בבנים ואתן לך ארץ חמדה משל למלך שהיו לו בנים ופלגשים והיה לו בן מטרונה והיה מחבבו יותר מדאי נתן שדות וכרמים לבני הפילגשים, ונתן לבנו פרדס שהיה כל אוצרו, כך הקב"ה נתן לאומות העולם שדות וכרמים ונתן לישראל ארץ ישראל ממנה הקרבנות, לחם הפנים הביכורים וכל טובות שבעולם, כדי להפריש בין בנו לבני הפילגשים, וכי תבואו רבי אבא אומר היום שישמח הקב"ה עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא

ישוּבוּ עוֹד לַעֲפָרָם דְּכָתִיב (ישעיה ד' ג') וְהִיָּה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוּשׁ יֵאמָר לוֹ, כִּי תָבוֹאוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לֹוי פֶּתַח, הַגְדַּלְתִּי מַעֲשֵׂי בְנִיתִי לִי בְּתַיִם נִטְעַתִּי לִי כְרָמִים, (קהלת ב' ד') אִמַּר הַקֶּב"ה לְמִשְׁהָ אִמּוֹר לֵאבוֹת הַגְּדַלְתִּי לַעֲשׂוֹת עִם בְּנִיכֶם כָּל מַה שֶּׁהִתַּנְתִּי עִמְכֶם, בְּתַיִם מְלֵאִים כָּל טוֹב, אֶרֶץ חֲטָה וְשַׁעֲוָה, כִּי תָבוֹאוּ, אִף עַל פִּי שֶׁתִּמְצָאוּ הָאֶרֶץ מְלֵאָה כָּל טוֹב הוּוּ זְהִירִים בְּנִטְעוֹת הָיוּ נוֹטְעִים לְבָנִיכֶם עוֹד יוֹסִיף וַיִּטַּע אֶפְיָלוֹ יִהְיֶה זָקֵן.

אוהב את המקום אוהב את הבריות

ואהבת לרעך כמוך, כתיב ולא את רעך, כי לא צותה התורה לאהוב את אשיותו של חברו, כי זה דבר שאי אפשר, זהו דבר אשר מונח בנפש, כאמור ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ומעטים המה האנשים אשר נקשרו בקשר האהבה, ותורתנו הקדושה מבקשת מן האדם אשר יאהב לרעהו היינו מה שנוגע לרעהו, והוא לשמוח בטוב רעהו, ולהצטער ברעתו כמו שישמח בטובתו, וכמו שמצטער בצערו של עצמו ודבר זה דורשת תורתנו מאתנו לעשות אף בנוגע לאדם שאין לנו שום אהבה עצמית אליו, כי האדם השלם אינו יכול לשמוח בשעה שטוב לו, באם יודע אשר שכנו שרוי בצער, וזה שסיים הכתוב אני ה', היינו המקום ברוך הוא שואל זאת מאתנו, אשר נאהב את טוב בריותיו כמו טוב שלנו וכן אמרו חז"ל אוהב את המקום אוהב את הבריות כי זה תלוי בזה והאוהב את הבריות כאילו אוהב את השם יתברך.

לכל חלקי התורה ישנו קשר עם המצוות שבין אדם לחברו

דעלך סני לחברך לא תעביד, תמה הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל בקובץ שיעורים כיצד ניתן לכלול את כל התורה כולה באמרתו של הלל, דעלך סני לחברך לא תעביד, האמנם גם המצוות שבין אדם למקום נכללות בה, אלא האמת היא שלכל חלקי התורה ישנו קשר עם המצוות שבין אדם לחברו, הגמרא אומרת לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עוד נתבאר שם, העולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה.

עיקר האהבה צריך שתהיה בתורה

אמר ר' עקיבא זה כלל גדול בתורה, והטעם שהוסיף לומר בתורה. בא ללמד לאו דוקא בגשמיות יאהב אותו שיעשה חסד וילווה לו, אלא עיקר האהבה צריך שתהיה בתורה, ללמוד עמו תורה ומוסר ויראת השי"ת וזוהי עיקר האהבה.

מוטב שאמות ולא אראה במיתת חברי

כתוב בספר עירין קדישין, משל לשני אוהבים שהיתה נפשם קשורה באהבה מאד, והיו רחוקים זה מזה, פעם אחת הגיעה עילה על אחד מהם, ונגמר דינו ליהרג, והוכרז שכל המדינה יבואו לראות, ובא האוהב הזה, ובראותו צעק בקול גדול הניחוהו, אני הוא שעשיתי העוול הזה, ולא חברי, והגיע הדין למלך וקרא אותם לשאול אמיתות הדבר, כיון שרק אחד עשה הדבר ולמה יחפוץ חברו למות בחינם, ואז השיב אני יודע שחברי לא עשה שום עול, כי אני מכיר מזגו ומהותו שא"א לעשות כן, א"כ אין זה רק עילה וחיי תלוי בחיי חברי, מוטב שאמות ולא אראה במיתת חברי, כי בודאי אני חייב מיתה על שהגיע לי עונש לראות במיתת חברי, וכן השיב לו גם חברו, אז פטר אותם המלך, ובקש מהם שבין אוהבים כמוכם אני חפץ ג"כ שתכניסו אותי באהבתכם, ואני אהיה לכם אהוב כזה, כן הדבר כשיגיע למעלת ואהבת לרעך כמוך. אני ה' מבקש לשרות בכם שתאהבו גם אותי, ואני אהיה לכם ג"כ לאוהב נאמן.

"ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", אם הוא כלל גדול סימן שיש גם כלל קטן, ומהו אפוא אותו כלל קטן?

בספר "יסוד צדיק" מובא, שפעם פנה הרה"ק רבי שלומק'ה מזועהיל זי"ע אל משמשו הגה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל ושאל אותו הביאור בדברי רבי עקיבא (תו"כ פר' קדושים) "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", אם הוא כלל גדול סימן שיש גם כלל קטן, ומהו אפוא אותו כלל קטן? ר' אלי' החריש והמתין למוצא פי הרבי.

המשיך הרבי ואמר לו ביאור הדברים כך הוא: למשל אם תשמע שסוחר אתרוגים נודע הרוויח במסחר האתרוגים סכום עתק, אז הכלל הקטן הוא שעיןך לא תהיה צרה ברווחיו, כי מה דעלך סאני לחברך לא תעביד (שבת לא.), ואילו הכלל הגדול הוא שלא רק שלא תכאב על רווחיו אלא אף גם תשמח בהם כמו שאתה בעצמך הרווחת אותם, וזה הכלל גדול ואהבת לרעך כמוך!....

גוי לא מסוגל להבין דרגת "ואהבת לרעך כמוך" על דרך החיוב

איתא בגמרא (שבת לא. א) שהלל למד לגוי מאי דעלך סאני לחברך לא תעביד. ושואל כבר המהרש"א זי"ע מדוע לא אמר לו את הכתוב כלשונו, "ואהבת לרעך כמוך" אלא תרגם בלשון שלילי? וכתב הגאון רבי יוסף שאול נתנון בעל "השואל ומשיב" בספרו "דברי שאול" עה"ת: שמעתי מחברת חסידי קאצק ומטו בה משמו של הרה"ק העל החידושי הרי"ם זי"ע: גוי לא מסוגל להבין דרגת "ואהבת לרעך כמוך" על דרך החיוב, מדריגה זו היא יותר מדאי בשבילו, הוא יכול להבין שלא לצער ולעשות רע לשני זה עוד נתפס בשכלו...

ואילו הרה"ק בעל הבית ישראל מגור זי"ע תירץ בפשטות, שהרי אמרו בגמרא חגיגה (יג. א) שאסור ללמוד לגוי תורה, לפיכך תרגמו לו את הכתוב לארמית.

"את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע בלאים" (יט, יט)

השומר מצות כלאים נותן חיים לעולם

חקתי אותיות ת'ק ח'י, מי ששומר כלאים כאלו כביכול נותן חיים לעולם שהוא מהלך תק' שנה, כל עשבי דארעא אתמני עליהו רברבא תקיפא בשמיא וכל חד וחד תא בלחודוי כגוונא דלעילא ובגין כך כתיב שדך לא תזרע כלאים, דכל חד וחד עאל בלחודוי ונפק בלחודוי ולא בעי הקב"ה לערבבא לון.

"ובגד בלאים שעטנז" (יט, יט)

המערבב גידולי קרקע למטה מערב השרים למעלה

מאן דפריש לון אסגי שלמא בעלמא עילאה קרבנא דקין הוי פשתים קרבנא דהבל הוי צמר, רזא דכלא קין כלאים הוי, ובמעשה דחווה אתחברו אילין תרין סטרין ובגין דאתחברו כחדא לא אתיא תועלת מיניה ועד יומא דא סטרא דילהון קיים ומאן דאתחזי גרמיה בעובדא דחברא אתער עליה אינון סטרין אחרן ויכול לאתזקא ושאריו עליה רוח אחרא. טעם איסור כלאי בהמה וכלאי זרעים, כי מראה בזה שלא יספיקו הנבראים שברא הקב"ה בעולמו והוא רוצה להתחכם ולהוסיף עוד מינים אחרים מחודשים, המערבב גידולי קרקע למטה מערב השרים למעלה, והוא הנקרא אפיקורס ומין, משמאל יעשה ימין, ומשוה עבד לקונו.

זיש מפרשים כי שעטנז רומז לשתי מדות של מעלה המקטרגים לישראל והשם יתברך הפרידם, והלובש שעטנז, מחבר אותם הכוחות ומערבב תפלתן של ישראל ואמרו השובש שעטנז בתפלתו סנדלפון המלאך הקושר כתרים לקונו אינו מקבל תפלתו עם שאר תפלות שנדמה כעבודה זרה שנותן כח לרוח הטומאה והיא נקראת שעטנז בת חמור ואביה צמר ופשתים יחד.

הטבע של האויר, ולבישת שעטנז תהיה גורמת מגיפה

בעל האהבת חיים הביא מעשה מהמקובל רבי יהודה פתייה זצ"ל: איסור לבישת שעטנז היא אחת מחוקות התורה שאין להם טעם, אמנם שמעתי מפה קדוש הרב שמעון אהרן אגסי ז"ל מחבר הספר בני אהרן על שער הגלגולים, שבזמן הזה נתגלה טעם של איסור לבישת שעטנז, והוא כי היה חולי מגיפה באחת מערי אירופה וימת שם עם רב, ומבני ישראל לא מת

אחד מאותו חולי, ויתמהו הרופאים על זה, מקצתם אמרו מפני שאנו נימולים, מקצתם אמרו מפני שאינם אוכלים בשר חזיר ושקצים וכו', ועשו הרופאים נסיונות ובדיקות לאנשי העיר בכל האופנים ולא פסק החולי מהם עד שאירע פעם אחת קראו לרופא לבקר אצל חולה אחד מישראל, ממחלה אחרת, וכאשר בא הרופא ובקרו, צוה עליו לשכב על מצע של צמר ופשתים, על שהוא אינו חם כמו הצמר ואינו קר כמו הפשתים, ואמר החולה לרופא, כי השעטנו אסרה לנו התורה בין ללבוש בין להציע תחתיו, והרופא הרגיש כאן איזה דבר שנוגע למגיפה, המצוה זו, כי שם היה מנהג כל הגויים ללבוש ולהציע שעטנו, ויצו הרופאים לכל אנשי העיר שלא ילבושו ולא יציעו שעטנו, ואז פסקה המגיפה מהם, והיו כל הרופאים מהללים ומשבחים את משה רבנו ע"ה ואת תורתו הקדושה ואומרים, שלא נמצא חכם כמוהו בחכמת אויר העולם כי שקל את האויר וידע כי אחרי שלושת אלפים שנים ישתנה המזג והטבע של האויר, ולבישת שעטנו תהיה גורמת מגיפה, לפיכך אסרו לישראל לבישת השעטנו, ולא אמר להם הטעם לפי שבזמנו לא היה מוליד מגיפה, וזה הוא שכתוב (דברים י"ח י"ג) תמים תהיה עם ה' אלהיך.

ולעיל הבאנו מעשה מעין זה שקרה לאחד מבחורי הישיבות בעת תפלתו בימים הנוראים שבאמצע התפלה יצא החוצה החליף בגדי יום טוב בבגדי חול וחזר לתפלתו לאחר התפלה שאלו אפשר מעשיו והסביר להם, כי בעת התפלה לא יכל לכוין כלל בתפלתו ישב ללמוד ספרי מוסר וכן פרקי תהלים וכל זה לא עזר לו, עד שזכר בדברי חז"ל שהשעטנו מפריע לתפלה בכונה, מיד הלך לביתו החליף את החליפה החדשה בבגדיו הרגילים והנה חזרה אליו הכונה בתפלה כרגיל, וכנראה בחליפה החדשה היה משהו משעטנו לכן הפריע לו בתפלה. (מוסר חכמים)

האדמה אינה מקבלת מי שהכשיל אחרים בשעטנו

בספר 'לקוט מעם לועז' (עמוד ריד, על הפסוק כאן) מובא מעשה פלא במי שהכשיל אחרים באיסור שעטנו, וזה לשונו, מעשה היה בחייט יהודי שלא היה זהיר באיסור זה ותפר בגדיהם של יהודים כלאים. אחרי שמת אותו חייט, לא עברו ימים מרובים ומצאוהו מחוץ לקברו מוטל באמצע בית החיים. אמרו האנשים, ודאי מקרה הוא כפי שאירע תכופות, שלא העמיקו כל כך הקבר באדמה, ובאה חיה וגררה אותו ממקומו. וחזרו וקברו אותו בכבוד הראוי, וכשהלכו למחרת לראותו שוב מצאוהו בחוץ. תמהו האנשים הרבה ואמרו, 'אין זה לחנם'.

הלכו וסיפרו הדברים לרב העיר, שהיה אדם גדול מאוד. עמד הרב והלך לבית החיים, וערך תפלה כדי שהחייט הזה ידבר ויספר על איזה עון אין הארץ רוצה לקבל אותו. פתח הנפטר פיו ואמר, 'כי עונש זה מגיע לי על שהכשלתי ישראל בבגדי כלאים, ומאחר שהארץ היא מלבוש האדם אחרי מותו, אין היא רוצה לקבלני והשאירה אותי ערום' והרב התפלל שהאדמה תקבלו ויתן דין לעולם הבא.

"שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל" (יט, כג)

שלוש פעמים לשון ערלה נגד שלשה קליפות הקשות של הערלה

דרש רבי יהודה בן פדיה, מי יגלה עפר מעיניך אדם הראשון, שלא יכולת לעמוד בצוואריך אפילו שעה אחת, והרי בניך ממתניים לערלה שלש שנים שנאמר שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל, אמר רב הונא כד שמע בר קפרא כן, אמר יפה דרשת בן אחותי, הטעם שאמר הכתוב, בנטיעת אילנות ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פרוי שלש שנים יהיה לכם ערלים שלוש פעמים לשון ערלה נגד שלש הקליפות הקשות של הערלה ובשנה הרביעית שצריך חילול בדמים נגד קליפה רביעית הדקה ונקראת נוגה לו סביב.

הטעם שצריך להמתין שלש שנים

לפי שלא נבראו האילנות אלא ביום השלישי. צוה השי"ת שלש שנים יום לשנה (נחל קדומים).

ע"פ הסוד שלש שנים ושנה הרביעית הם סוד ארבע מחנות שכינה שראה יחזקאל הנביא.

כתב הרי"ף כי תוך שלש שנים פועלים בו בעלי כשפים פעולתם משלש שנים ואילך עלה נטיעה כח קדושה והילולים וזהו הטעם להוסיף לכם תבואתה תבואת ה'.

"לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם לֹא תִנְחָשׁוּ" (יט, כו)

כיון שמתפלל האדם קודם שיאכל הכח של הדם יושב במקומו דהיינו בדם, והנשמה

מתפשטת באדם

כיון שאדם ישן עולה נשמתו לראות באור עליון ומיד טעם בר נש טעמא דמותא וכיון שניעור אדם משנתו הוא טמא וכיון שרוחץ במים עם כל זה לא חזרה נשמתו להתיישב במקומה אף אם עוסק בתורה אלא שהנפש היא כוחה של דם דכתיב כי נפש כל בשר דמו הוא, שולט באדם וכיון שמתפלל האדם קודם שיאכל הכח של הדם יושב במקומו דהיינו בדם, והנשמה

מתפשטת באדם אבל מי שאוכל קודם שמתפלל הוא נותן כוחו לכח דם שהוא סטרא אחרא ודומה למעונן ומנחש, לא תנחשו לא תעשו עצמכם נחשים שכל מי שהולך אחרי ניחוש סוף נעשה נחש מזיק כמו שאירע לבלעם הרשע שעצמותיו נעשו נחשים כדאיתא בזהר באריכות.

"על הדם" בגמט' "זה בלא נטילה"

לא תאכלו על הדם, תיבת הדם. בגמט' מ"ט ברכות מברך אדם שחרית קודם אכילה. נט"י לתפלה, ומ"ו ברכות בתפלת השחר, נט"י לאכילה, וברכת המוציא, הרי מ"ט, ומי שאוכל בלא אחד מהם דמו בראשו. עוד לא תאכלו על הד"ם, לא תאכלו בלא תלמוד תורה שנדרשת במ"ט פנים גימט' הדם, לפיכך תיקנו בתפלת השחר תורה ומשנה וגמרא (מנחת שמואל משם ר' אפרים ז"ל)

"לֹא תִקְפוּ פֶּאת רֵאשֶׁכֶם וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פֶּאת זְקִנְךָ" (יט, כז)

שיעור אורך הפאות

רבנו חיים ויטאל בשער המצוות (פרשת קדושים) כתב וז"ל, בענין שיעור הפאה, היה נוהר מאד מורי ז"ל לשייר כל השערות אשר בצדעים, שהוא כל השערות שיש בין האוזן לאותו המקום החלק שאין בו שער מכאן ומכאן בשני צדדי הראש וכו' ואף אם היו שערות הפאות גדולים מאוד וארוכים לא היה חותכן במספרים, רק עד יגדלו ויתארכו וידלדלו וירדו ויכנסו למטה בגבול שערות הזקן, ואז היה חותכן ומקצרן במספרים, לפי שמה שמשתלשל משם ולמטה אינו נקרא פאת הראש.

וּכְתַב הגאון בעל בן איש חי זצ"ל בספרו שו"ת 'תורה לשמה' (סימן שפט), שפאות ארוכות הוא הידור מצוה, וזה לשונו, מיהו ודאי אם יהיו יותר ארוכים עדיף טפי, כדי שיהיו ניכרים יותר, וזהו נוי שלנו, שאנחנו מתנאים במצות השי"ת אלקינו ואלקי אבותינו אשר קדשנו במצותיו, והפאות הם עדות לישראל, וסימן טוב להם.

העובר על לאו זה נשמתו תבוא בגלגול פרו"ת, ומשחיתים חורשים בזקנו

ידוע מ"ש רז"ל כל העובר על לאו זה נשמתו תבוא בגלגול פרו"ת, ומשחיתים חורשים בזקנו, וברגל המשחית נותנים זפת כדי שידבק ויצטער, וכל מה שצועק אין משגיחים בו כמ"ש הרב "שני לוחות הברית" (דף ל"א ע"ב) וז"ל: מעשה באיש אחד שהיה מגלח פאת זקנו בערי שפיאר, והרב רבי יהודה זלמן היה מוכיח לו, כמ"ש הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, ואינו מקשיב לו, שאומר העשיר אסטנים אני ואיני יכול לעמוד בפאת הזקן, וכל שכן

שאלך כל יום לפני שרים וסגנים ושוחקים עלי, ואומר לו הרב יותר טוב שתסבול זה הצער של פאה ולא תסבול עונש וצער יום מיתה שבאים מלאכים משחיתים כמו פרות וחורשים מקום זקנך, כמ"ש תיבת פאת ראשכם ולא תשחית, ר"ת פרו"ת, שהמשחית זקנו יבואו מלאכי חבלה הדומים לפרות ונותנין נפשו בזפת, וזהו תשחית פאת זקנך ר"ת זפ"ת. ולא היה מקשיב לדברו הקדוש עד שהגיע זמנו ונפטר מן העולם, נתקבצו כל בני העיר לקברו שהיה עשיר, תכף בא רבי יהודה זלמן וכתב שם המפורש והניח על המת, מיד קם המת וכל בני העיר שפייאר ברחו מסביביו, והמת היה תולש שערו ומכה על ראשו וצועק ובוכה בקול מר, ואומר אוי לי שלא האזנתי ולא שמעתי לקול החכם רבי יהודה זלמן, בבקשה מכם תעזבוני. שאל אותו רבי יהודה זלמן לפני בני העיר למה אתה צועק מה יש לך. אמר אדוני כשיצאה נשמתי ממני בא מלאך אחד כמו שד ודומה לפרה גדולה, והביא כלי אחד מלא זפת וגפרית ומלח, וקבל נשמתי והניחה בתוכו ולא היתה יכולה לצאת משם, ובא מלאך אחד מבית דין של מעלה ונטל הכלי שנשמת היתה בתוכו מיד השד והעלה אותו לפני ממ"ה הקב"ה. אמר לי ישראלי אתה, אמרתי הן. מיד הביאו חומש ונתנו בידי והראו לי זה הפסוק לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך ולא יכולתי להשיב דבר. אמר תורידו אותו למדור התחתון. יצאה בת קול ואמרה המתניו לו שרבי יהודה זלמן רוצה לשאול ממנו שאלה אחת, ועכשיו ירדתי אצלך ואני מבקש ממך שתעשה למען התורה הקדושה ותשתדל להביאני אל המנוחה. אמר רבי יהודה עכשיו אין לך בית מנוס, כל מה שאמרתי בחייך ולא קבלת ולא חזרת בתשובה, אין לך עוד מנוס. וכששמעו וראו זה המעשה התחילו בני העיר להקשיב ולהאזין לקול הרב רבי יהודה זלמן, וכמה מהם חזרו בתשובה. ולקח שם המפורש מעליו ונפטר שוב וקברו אותו בביזיון.

והשומעים או הקוראים זה המעשה או להם שאינם שמים על לב, וכל שכן בעוה"ר שאין לנו בדור היתום הזה לא נביא ולא רוח הקודש ולא חכם שיעשה שמות הקודש. ורשעי הדור עוברים על הלאו הזה כמה פעמים ועושים פגם בשם שד"י, ידוע ששתי פעמים זק"ן גימט, שד"י, וז"ש כשמן הטוב על הראש יורד על הזק"ן זק"ן אהרן, אם פגם שד"י יהיה שדי"ן ומזיקין כמו שאמרנו לעיל, ואם לא פגם יהיו שפתותיו דובכות בקבר דובב שפתי ישנים ר"ת שד"י, שיורד על פי מידות"ו דייקא כל אחד כמו מעשיו ומדרגתו. כמ"ש הרב "עיר מקלט" דרך כומרים של ע"ז שמגלחים זקנם, והתורה אמרה שלא יגלחו ישראל, וכל העובר על חמשה לאוין הללו כאילו עבר על חמשה חומשי תורה. ובעוה"ר נפרץ הפרץ ונשתנו סדרי בראשית, שאדרבא כומרים אינם מגלחים וישראלים מגלחים, ודאי שהם מניצוצי ערב רב שעוברים על דברי התורה הקדושה, וז"ש לא תקפו פאת, תקפ"ו אותיות תוק"ף שיהיה לו תוקף על יצרו, ולא יעבור על הלאו הזה, וז"ש לא תקפו וגו' ולא תשחית את פאת זקנך.

דרושים לימי העומר

ימי העומר – דרוש א'

במצות "ואהבת לרעך כמוך" ואהבתו הגדולה של רשב"י לחברייא קדישא איתא בגמ' יבמות (דף ס"ב) שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לר' עקיבא מגבת ועד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם והם: ר"מ, ר' יהודה, ר' יוסי, ר' שמעון, ור' אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה.

תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר ר' חייא בר אבא ואי תימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה, מה היא? אמר רב נחמן אסכרא. ע"כ.

חברייא קדישא

ולכן ראינו בתלמוד ירושלמי נדרים (דף ט' ע"ב) שאמר ר"ע לתלמידיו הנ"ל, והזהיר אותם שלא יהיו כמו הראשונים אלא יקבלו עליהם מצוות ואהבת לרעך כמוך, שזה כלל גדול בתורה כי ר"ע ידע גודל ערכה של אהבת ישראל, ועתה מובן מדוע רשב"י קרא לתלמידיו "חברייא קדישא" כי קיבל מרבו את דבריו וידע שזה התכלית, ולכן רצה להשריש בלב תלמידיו שכולם חברים ואוהבים בלב ובנפש אחד את השני, ולכן כתוב באידרא שרשב"י אמר לחברים "אנן בחביבותא תליא מילתא" ודו"ק.

ב"פ אהבה גימ' הוי"ה

ומשום כך ישב רשב"י י"ג שנה במערה, כמנין אהב"ה גי' י"ג שכיון בזה לתקן את מידת אהבה שלא יהיה שנאת חנם. וכן י"ג גימ' אח"ד לרמוז להיות באהבה כלולה בלב אחד כאיש אחד.

ובזה רמזו מה שאנחנו אומרים בתפילה הבוחר בעמו ישראל "באהבה" ב' אהב"ה, ואהבת לרעך כמוך, אהבה גימ' י"ג ואהבה של חברים אלו הרי פעמיים באהבה, אז יהיה חיבור לשם הוי"ה ב"ה כי פעמיים י"ג גימ' הוי"ה ב"ה.

החבריא קדישא תיקון לפגם תלמידי ר"ע

ומכיון שראה בזאת רשב"י שסיבת הסתלקותם של כ"ד אלף תלמידי ר"ע היות ולא נהגו כבוד זה בזה, לכן כאשר נתעלה מאד והיו לו תלמידים קדושים הזהיר אותם מאד על אהבה ואחוה ושיהיו מאוחדים ביחד ויקיימו כולם הלכה למעשה את דברי ר"ע שאמר, "ואהבת לרעך כמוך" ובתרגום יונתן תרגם: "דמן אנת סני לך לא תעביד ליה" וכדי להפגין את הדבר מאד קרא ר"ש לתלמידיו "חברייא" להראות ולהודיע ולהשריש שכולם חברים ואוהבים זה לזה כאיש אחד בלב אחד נאמנים ואוהבים, וכל אחד שמח בגדולתו של חברו. ובזה רמזו מה שכתוב ב"פתח אליהו" מאן דאפריש חד מן חבריה כאילו אפריש בך, ורמזו מי שעושה פירוד בין אדם לחברו כאילו ח"ו מפריד בשם הוי"ה ב"ה.

אהבת חברים

וזכמו שראינו שתמיד היה ר"ש והחברייא באהבת נפש ואילת אהבים, ובכל עת שנפגשו יחד היו משוחחים בסתרי תורה מתוך אהבה נאמנה ואחדות הלב, ומובא בזוה"ק (ח"ב דף ק"צ) כשהיו באים החברים לפני ר"ש היה אומר להם בואו בנים קדושים, בואו אוהבי המלך, בואו אוהבי, בואו האוהבים אלו את אלו.

וזמבא שם שר' אבא אומר כל אותם החברים שאינם אוהבים אלו את אלו מסתלקים מן העולם קודם שמגיע זמנם, ובימיו של ר"ש שררה אהבה נפשית ביניהם, כי היה ר"ש אומר החברים שאינם אוהבים זל"ז גורמים לעצמם שלא לילך בדרך הישר וגם עושים פגם בתורה, כי התורה אהבה ואחוה ואמת יש בה וכו'.

בין איש לאשתו

וכנראה שרשב"י הלך בקו זה תמיד ובפרט כאשר האדם היה צריך ישועה כמובא במדרש רבה שיר השירים (פרשה א פסקה ל:) תמן תנינן נשא אדם אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליטל אמר רבי אידי מעשה באשה אחת בצידן ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי בעיין למשתבקא דין מדין אמר להון חייכון כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה הלכו בדרכיו ועשו לעצמן יום טוב ועשו סעודה גדולה ושכרתו יותר מדאי כיון שנתיישבה דעתו עליו אמר לה בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך מה עשתה היא לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא בחצי הלילה ננער משנתיה כיון דפג חמריה אמר לה בתי היכן אני נתון אמרה ליה בבית אבא אמר לה מה לי לבית אביך אמרה ליה ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי

אותו ולכי לבית אביך אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונפקדו ללמדך מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות והרי דברים קל וחומר ומה אם בשר ודם על שאמר לבשר ודם שכמותו אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו. ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה עאכ"ו שהקב"ה לא יעזוב אותנו ותהיה לנו ישועה הוי נגילה ונשמחה בך, ע"כ.

א"כ כאשר נתן להם רשב"י את הסגולה הגדולה של אהבה ואהבה אזי זכו לפרי בטן.

ועפ"ז גם יתבאר מדוע ניתן רק לרשב"י זיע"א לפרש ולגלות סודות התורה מה שלא ניתן לשום תנא, כי ידוע שבודאי התנאים היו בקיאים בסודות התורה אלא שהיו לומדים אותו בצנעה גדולה. אלא מכיון שראו מן השמים שרשב"י יש לו אהבה גדולה מאד לתלמידים ורוצה שגם הם יהיו בקיאים בסודות התורה כמוהו ואפי' יותר ממנו, לכן מן השמים הסכימו שסודות התורה יתפרשו על ידו, וזכה מה שלא זכה אף חכם.

דעלך סני לחברך לא תעביד

ובגמ' שבת (דף ל"א) איתא מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה על רגל אחת דחפו באמת הבנין. בא לפני הלל אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה על רגל אחת אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד ואידך זיל גמור.

השאלה ידועה, וכי אדם שמקיים מ"ע של ואהבת לרעך כמוך האם בזה קיים כל התורה כולה? ויש לזה כמה וכמה תירוצים.

א. הרי השונא הגדול של האדם הוא יצה"ר שהוא מוליך את האדם שולל וגורם לו לעשות חטאים ועוונות, לכן את היצה"ר הזה לא תתחבר עמו, שח"ו לא יהיה חבר שלך וז"ש דעלך סני שהוא יצה"ר לחברך לא תעבוד לא תעשה אותו לחבר שלך, ואז יוכל לקיים כל התורה כולה, כי אם מכניעים את היצה"ר אפשר לקיים כל התורה.

ב. כי מי שאוהב את חבירו עליו לשמור עצמו מכל חטא ועוון, שהרי חטאי האדם גורמים רעה לא רק לעצמו אלא לכלל העולם כולו כי אם עושה עבירה אחת מכריע את העולם ח"ו לכף חובה, לכך אמר לו הלל ואהבת לרעך כמוך זה כל התורה כולה, שצריך האדם ללמוד כל התורה

כולה כדי לקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך, כדי שלא יעבור על התורה ויגרום נזק לחבירו ולעולם כולו.

ג. ביאור נוסף כתב בספר "סמא דחיי" שהאדם הרי חייב לקיים כל התורה כולה, והרי קשה עליו לקיים כל התורה שהרי יש מצוות שלא שייכים אליו כמו מצוות השייכות לכהנים, ובכור, או ששייכים רק כאשר יש מקדש, וכו' א"כ כיצד יוכל לקיימם? יש לזה שלשה אפשרויות:

(א) ע"י שלום ואהבה לכל ישראל, א"כ כל ישראל גוף אחד ויחד מקיימים כל המצוות. (ב) ע"י התורה שכל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה, כמ"ש ונשלמה פרים שפתינו א"כ כשעוסק בהלכות אותה מצוה כאילו קיים אותה. (ג) ע"י גלגול, דאם היה בגלגול ראשון ישראל יהיה בגלגול שני כהן וכו', עד שיקיים את כל התורה כולה.

וז"ש הגוי להלל למדני כל התורה כולה על רגל אחת, כלומר בפעם אחת שלא אצטרך לבא בגלגולים אלא עתה בגלגול זה.

השיב לו הלל "ואהבת לרעך כמוך" ואז על ידי מצוה זו יחשב לך כאלו קיימת כל המצוות כולן כי כל ישראל נחשבים לגוף אחד, כך שכולם יקיימו את כל המצוות.

והוסיף ואמר "ואידך" כלומר עוד עצה "זיל גמור" כלומר לך ועסוק בתורה כי ע"י לימוד ההלכות יהיה נחשב כאילו קיימת גם המצוות שלא הזדמן לך לקיים.

ד. ע"פ מש"כ במסכת אבות (פרק א') על שלשה דברים העולם עומד על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים. ואותו גוי בא לפני שמאי ואמר לו שאין לו כח עתה לעסוק בכל השלשה העמודים של העולם אלא רק על רגל אחת, שהוא עמוד של גמ"ח, ולכן הקפיד שמאי ואמר לו העולם עומד על ג' רגלים שלשה עמודים וכו'.

אמנם כאשר בא אצל הלל קרבו ואמר לו טוב אתה אומר, תקיים רק גמילות חסדים שכלול בו ואהבת לרעך כמוך, וידע שע"י רגל זו יתקרב מעצמו גם לעמודים של התורה והעבודה.

שלא לפגוע בשום יהודי

בא וראה מעלת האדם שמקפיד שלא לפגוע באף יהודי ובשום חבר, אלא מכבד כל אחד ואחד מחבריו ואינו מבזה אף יהודי, בגמ' ירושלמי (דמאי פ"א ה"ג) מסופר על ר' פנחס בן יאיר שהלך לבית הוועד [בית המדרש] ועימו היו כל תלמידיו והיה נהר גינאי זורם, אמר לו גינאי מדוע את מונע אותי מבית הוועד?

חלק לו הנהר מימיו ועבר, אמרו לו תלמידיו יכולים אנחנו לעבור? אמר להם מי שיודע בעצמו שלא ביזה אדם מישראל מימיו יעבור ולא ינוק, וכך היה.

והנה תלמידי ר"ע גדולי תורה היו, תלמידי ר' פנחס בן יאיר גדולי תורה היו, ולא ביקשו לעבור הנהר אלא כדי להתלוות לרבם לעלות וללמוד בבית הוועד, אבל לימוד התורה צריך להיות עם נותן התורה, המבזה אדם מבזה "צלם אלהים" א"כ מבזה בן של המקום, והמבזה את המלך מה לו ולתורתו, מה חפץ למלך בלימוד שהלומד מבזהו, מדוע יעשה לו נס, ויאפשר לו ללמוד את תורתו, וכבד כל אחד את חבריו את צלם אלהים ונוכה לקבלת התורה, ואפי' ילד קטן צריך לכבד וק"ו את בניו ואת אשתו.

ועוד איתא בחז"ל מעשה והורה רבן גמליאל לזמן שבעה מגדולי הדור לעליית בית דין כדי לדון בעיבור השנה, כשעלה מצא שהם שמונה חכמים - אמר מי שעלה שלא ברשות ירד. עמד שמואל הקטן ואמר אני הוא שעליתי שלא ברשות, ולא להצטרף עמהם לעבור השנה עליתי אלא ללמוד הלכה למעשה ביקשתי.

אמר לו רבן גמליאל שב בני שב, ראויות כל השנים להתעבר על ידך, אלא אמרו חכמים: אין מעברים את השנה אלא במזומנים.

ובאמת לא שמואל הקטן היה אלא בשביל שלא לבייש את אותו שעלה שלא ברשות. ור"ג הבין זאת ודיבר עם המזומנים בד"ת ולא דן בעיבור השנה וקבע להם למחרת.

וכן היה עם רבינו הקדוש שהיה לומד עם החכמים והריח ריח שום, אמר מי אכל שום יקום ויצא, קם ר' חייא הגדול ויצא, עמדו כולם ויצאו, שאל ר' שמעון את ר' חייא את הוא שציערת אתמול את אבא אמר ח"ו אלא שלא לבייש מי שאכל שום.

מוטב שיפיל עצמו לכבשן האש

הגמרא במסכת כתובות מביאה מעשה נפלא, בשכונתו של מר עוקבא התגורר עני מרוד והרב היה תומך בו כל ערב שבת, והיה מכניס לו המעות דרך הסדקים שבדלת, יום אחד אמר העני אראה מי נותן לי את הכסף, באותו היום אחר מר עוקבא לבא ובאה אשתו של מר עוקבא לבית המדרש ומשם הלכו שניהם לבית העני כשהרגיש העני אותם שרוצים להכניס את הכסף רצה לראות מי הם ומיד ברחו מר עוקבא ואשתו והגיעו לשביל שאין לו מוצא והיה שם תנור של נחתום ונכנסו לתוך התנור הבווער באש כדי שלא יראה אותם העני ויתבייש ונעשה להם נס ולא נשרף גופם. רואים שממש עדיף שיפיל אדם עצמו לתוך כבשן האש ולא ילבין פני חבירו ברבים.

מספר ר' נפתלי מרופשיץ: כאשר הייתי תינוק והייתי לומד בחדר אמר הרבי שני יודי"ן הם כוונה לשם ה', ואני כאשר ראיתי ניקוד השוא כזה: קראתי ג"כ בשם ה', מיד תיקן אותי הרבי שלזה קוראים שוא. שאלתי את הרבי מה הבדל זה שני נקודות וזה שני נקודות, ומדוע לזה קוראים שוא ולזה שם ה'.

ענה לי הרבי: שיש הבדל גדול שכאשר השני נקודות אחת ליד השניה זה מורה על שם ה', אמנם כאשר הם אחת מעל לשניה זה רק ניקוד בלבד, ואני המשכתי כן ביחס לאדם כשאחד יש לו תחושת עליה על חבירו ורומס אותו תחתיו אינו אלא ניקוד ואפסיות, משא"כ כשמשוה עצמו לזולתו ואינו מתגאה עליו הרי השכינה שרויה ביניהם ועליהם. וזהו כשיש שני יודי"ן ר"ל שני יהודים אחד ליד השני ואוהבים זל"ז שכינה ביניהם. ואם לאו אלא ח"ו יהודי מעל חבירו זה סימן של סוף פסוק.

מעלת האחדות

יודוע מה שדרשו חז"ל (תנחומא פ' צו סי' י') חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ד,יז), אם עם ישראל מחוברים ומאוגדים אף הבורא יתברך מאריך אפו ומניח להם, ואפי' אם יוצאים למלחמה נוצחים, כמו שראינו בדורו של אחאב ואיזבל שכל כך חטאו והחטיאו את ישראל, מ"מ הואיל ולא היה ביניהם לשון הרע ושנאה היו מנצחים, והראיה שאפי' אחאב הרשע שהרג את כל נביאי ה' חוץ מאותם שהחביא עובדיה, והיה עובדיה צריך לכלכל אותם ולוה כסף מיורם בן אחאב לא סיפר לאביו שרדף אחרי נביאי ה', ולא גילה את אשר ידע על עובדיה שפעל נגד אחאב אביו, ואדרבא ניסה לעזור לעובדיה בהלוואה, ואילו אצל שאול במולכו אמר רב הונא כבן שנה שלא טעם טעם חטא, ובכל זאת הואיל והיו בדורו הולכי רכיל ומספרי לשה"ר, שספרו לו על נוב עיר הכהנים וכו', בעבור זה לא הצליח במלחמה. נמצינו למדים שאחדות בעם ישראל מהוה בטחון, נצחון וקיום.

מהי אהבה אמיתית

מורנו ראש הישיבה רבי יהודה צדקה זצוק"ל לימד אותנו את פירוש הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" שאם אדם עשיר מרחם על עני ונותן לו מתנות, וצדקה, אין זה מראה שהוא אוהב אותו, אלא מפני שהוא מרחם על העני ומרחם ג"כ על עצמו כי יודע שהוא מזכה אותו לעוה"ב, וכן אם האדם מכבד איזה אחד שהוא חשוב ממנו או עשיר ממנו אין זה מראה על אהבה. אמנם האהבה האמיתית היא שהאדם יאהב את חבירו הדומה לו שהם באותה דרגה לא מכובד ממנו ולא פחות ממנו. שלא משיג ממנו שום תועלת, ובכ"ז אוהבו הוא גדר אהבה אמיתית וזה הוא כמוך הדומה לך.

ובדרך רמז אמרו עה"פ "כלו הפך לבן טהור הוא" אם את תיבת "כלו" תהפוך יהיה אותיות "ולך" שהוא ר"ת ו'אהבת ל'רעך כ'מוך - לבן טהור הוא, אותו אדם צדיק וישר הוא.

ואהבת לרעך כמוך - אני ה'

כתוב בפרשת קדושים (יט, יח) "ואהבת לרעך כמוך - אני ה'". הקב"ה אומר: אם אתם אוהבים איש את רעהו באמת "אני ה'" כביכול מבקש תקחו אותי לתוך החבורה שלכם, ולכן אם יהודי אוהב את חברו כמוהו יש כאן אהבה כפולה, אהבה ג' 13 כפול 2 = 26 ואז אני ה' יעלה מזה שם הוי"ה. כמו אותו מעשה שהיה בשני חברים שהיו מסורים ונאמנים זה לזה בלב ונפש, פעם העלילו על אחד מהם עלילת שוא, הועמד לדין ונידון למות, החבר הנאמן לא חסך כל מאמץ להציל את חברו אך מאמציו עלו בתוהו, וכשרצו להעלות את חברו לגרדום לא יכל לסבול ורץ בכל כוחותיו וצעק עצרו! אל תהרגו נפש נקי חף מפשע! אני הוא האשם העלוני תחתיו. וחברו כאשר ראה זאת אמר ח"ו, התחיל ג"כ לטעון הפוך וכו', והדבר הגיע למלך ושמע המלך את אהבתם זה לזה, אמר להם המלך שגזר הדין בטל ואמר אם אתם כ"כ אוהבים זל"ז בבקשה תכניסו אותי השלישי בתוכם.

האלשי"ך הקדוש מבאר את הפסוק "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" "אני" הוא אחד מע"ב שמות והוא שם של דין כמאמר חז"ל בכל מקום שאמר "ואני" הוא ובית דינו. וז"ש ואהבת לרעך כמוך - אז השם "ואני" שהוא די"ן נעשה הוי"ה חסד גמור. וזה מה שאומר התנא באבות (פ"א מ"ד) אם אין אני לי מי לי, אם אין השם יתברך בבחי' כעס עלי ח"ו כלומר ששם "אני" לא שולט עלי ואין בי ח"ו דינים מלמעלה - אז אין שום בריה בעולם שיכולה להרע לי. "מי לי", וכן מ"י זה עולם הבינה חמשים שערי בינה הם לי הם לטובתי ומשם אני מקבל שפעי.

כל התורה על רגל אחת

זכורני שיש פירוש נפלא על מאמר הגמרא בשבת (ל"א) מעשה באותו נכרי שבא לפני שמאי ואמר לו למדני את כל התורה על רגל אחת ודחפו באמת הבנין, ואח"כ הלך להלל הזקן ואמר לו ואהבת לרעך כמוך דעלך סני לחברך לא תעביד, (עי' לעיל מה שפירשנו בכמה פנים את דברי הלל הזקן). ופירושו שאותו נכרי ידע שיש לאדם שעובד את השי"ת עליות וירידות בעבודת ה' היצה"ר עובד בכל כחו להפיל את האדם לשאול תחתית, ואמר אותו נכרי לשמאי גירני ואני רוצה להיות יהודי שומר תורה ומצוות וללמוד את כל התורה ולקיימה, אמנם אין לי כח לעליות וירידות של היצה"ר אני רוצה לעמוד על רגל אחת בלי עליות וירידות שברגל ימין עולים וברגל שמאל יורדים אלא אני רוצה רק עליות בלי ירידות, ואז שמאי דחפו באמת הבנין אמר לו אין

דבר כזה כך הקב"ה ברא את העולם, והלך לו אצל הלל הזקן והלל הסביר לו סוד הענין ואמר לו אני אשאל אותך שאלה באיזה סיבה אתה רוצה להתגייר ולהיות יהודי טוב הרי אתה גוי עשיר וטוב לך ומה אתה צריך את כל זה ומדוע יש לך התעוררות כזו גדולה להתגייר ולקיים מצוות. אלא אני אסביר לך, איזה יהודי היתה לו ירידה בעבודת השי"ת וירד לעמקי הקליפות ושם פגש בנשמתך ואח"כ אותו יהודי למד מוסר ועשה איזה מצוות וחזר בתשובה ונתעלה ואז העלה את נשמתך ג"כ מהקליפות למקום גבוה, ולכן אתה רוצה להתגייר ולשמור תורה ומצוות זכות גדולה מאד.

ולכן כמו שאתה אוהב את עצמך ואתה שמח שאתה מתעלה ומתגייר כן צריך שתעשה כן גם לחברך ולכן אי אפשר בלי ירדות כי צריך שעוד נשמות יזכו, והסביר לו הלל הזקן שזה סוד ואהבת לרעך כמוך שאתה זכית להתעלות תן גם לאחרים לזכות להתעלות והבין אותו נכרי את הדברים וקיבל עליו ונתגייר.

ואהבת לרעך כמוך

מורנו הרב חיים ויטאל זצוק"ל, כתב בספר הליקוטים (פר' עקב פ"ח), שכל עיקר מצות ואהבת לרעך כמוך היא בין איש לאשתו, שיאהב את אשתו כגופו. שכן זה קשה ביותר לאהוב כל איש מישראל "כמוך" ולכן צריך להתחיל המצוה באנשי ביתו הקרובים אליו, כדי שיתרגל בדבר שלא לאהוב רק את עצמו, עי"ש. וכן מובא בשם החזו"א דעיקר מצות ואהבת לרעך כמוך הוא בין איש לאשתו.

ונביא מעשה נפלא להבין הפסוק ואהבת לרעך כמוך. היה היה גביר אמיד שאשתו נסעה למדינה רחוקה, לצורך טיפולים רפואיים יקרים ביותר, היא אמנם הצטיידה בסכום כסף גדול, אבל לאחר כמה שבועות התברר לה שהכסף לא מספיק כלל ואינו עונה על הדרישות, בנוסף לכך התפתחו גם כמה טיפולים רפואיים נוספים שנתגלה שהיא צריכה להם. ובסה"כ היא היתה זקוקה בדחיפות לסכום נוסף של כחמישים אלף רובל, שהיה הון עתק בימים ההם. ישבה האשה וכתבה איגרת לבעלה על מצבה הדחוק, וביקשה ממנו לשלוח תיכף את הסכום הגדול, כדי שיספיק לכל הוצאותיה שם.

בימים ההם - בטרם עידן 'המחאות דואר' והעברות כספי מט"ח בבנקים בינלאומיים, כרטיסי ויזה וישראלכרט וכל כיוצא באלו - לא היה ענין העברת הכסף למדינה אחרת מן הקלות כלל. מתחילה היה צריך להמתין עד שיימצא 'תייר' עובר אורח הנוסע לאותה מדינה. המתנה זו עצמה לקחה זמן רב, שכן מעט מאד היו הנוסעים ממדינה למדינה, ובפרט למדינות הרחוקות

יותר. - בהתחשב בתנאים הקשים והסבוכים של נסיעות ימי הביניים... הרי, שמלבד כמה טיילים האוהבים להחזיק במקל הנדודים, לא נמצאו הרבה אנשים שיחפצו לצאת למסעות שכאלו...

לאחר שכבר נמצא אדם הנוסע אכן לאותה מדינה. שוב צריך הרי לברר היטב את מידת מהימנותו של האיש, אם ניתן לסמוך עליו... לא אחת נפלו עסקים שכאלו בידי שלוחים מתחזים, שלקחו את כל הממון לכיסם... וברחו ונעלמו כמי שבלעה אותם האדמה.

ומשכבר נמצא האיש הנאמן, שיהיה מוכן ליטול על עצמו את האחריות להעברת הכספים, היה זה האחרון גובה בשכרו סכום הגון ומפולפל, ומוריד לעצמו נתח הגון באחוזים גדולים מן המשלוח, מחמת גודל האחריות והעול הכבד שבמלאכה.

משקיבל העשיר דגן את המכתב לידי, החל מיד בחיפושים קדחתניים אחר שליח נאמן הנוסע לאותה מדינה רחוקה, שיהיה מוכן להעביר סכום עצום כזה של חמישים אלף רובל, שנצרך לשלוח עבור אשתו. לאחר שבירר וחיפש הדק היטב, עלה בידו בסייעתא דשמיא למצוא שליח נאמן ידוע ומקובל, הנוסע בדיוק לאותה מדינה. הוא נפגש עימו וביקשו להירתם למלאכת בלדרות זו, ולהעביר מיידית את הכסף לאשתו שמעבר לים.

השליח הסכים עקרונית ליטול עימו את משלוח הכסף באחריות מלאה, אבל בעיה לא קטנה צצה לפני גישתם לחתימת החוזה. כאשר שמע השליח את השכר שמציע הגביר עבור הטרחה, לא הסכים לכך בשום אופן - הוא היה ידוע כבלדר יקרן ביותר! הוא ניצל כמובן את העובדה שקשה מאד למצוא בלדרים אחראיים בתחום זה, ושהאנשים לחוצים ביותר להעברת הכסף מיידית, והרשה לעצמו להעלות את מחיר נתח האחוזים שיוריד לעצמו עבור העסקה עד מאד.

גם לאחר שהעלה הגביר את השכר עד אלף רובל, עדיין טען האיש שהאחריות והעול הכבד שבשמירת סכום עצום שכזה בדרכים שווים יותר מזה. ככל שניסה הגביר לשדלו, ולהעלות את שכרו יותר ויותר, הוא עדיין התעקש שאין זה משתלם לו...

כשראה העשיר שאינם מסתדרים על המחיר, הציע לו לפתע הצעה נפלאה ומיוחדת, קח איפוא את מעטפת הכסף בידך, ותן לה לאשתי מתוכה כמה שתמצא!!! - ליותר מזה כבר לא היה השליח יכול לצפות, וכמובן סגר עימו על אתר את העסקה. הגביר ערך עימו שטר מפורש, חוזה כתוב וחתום, בו נאמר מפורשות שהגביר שולח בזאת מעטפה של חמישים אלף רובל ביד שליח זה, והשליח יתן מתוכה לאשה כמה שהוא רוצה!

השליח שמח מאד על המציאה העסקית הגדולה שנפלה בחלקו, הוא הגיע במהרה אל אותה מדינה, ולפי הכתובת שהיתה בידו מצא את האשה, פתח בפניה את המעטפה והראה לה את החוזה הכתוב וחתום בידי בעלה, שבו נאמר מפורשות שיתן לה מתוך המעטפה איזה סכום שירצה. - אם כן איפוא מודיע השליח לאשה בדרמטיות, אני רוצה לעצמי ארבעים ושמונה אלף רובל! ולך אתן אלפיים רובל בלבד...

האשה נדהמה והתבלבלה לגמרי, מה קורה כאן? כיצד זה יכול להיות? הרי היא זקוקה נואשות לסכום הגדול של הכסף! כיצד זה השאיר בעלה הפיקח ביד השליח הברנש הזה את החלטת גובה סכום האחוזים שיעביר לה?

מרוב תסכול ובלבול, לא ידעה האשה את נפשה והזמינה את השליח לבוא עימה לדין תורה אצל רב העיר. השליח הסכים לגשת לדין תורה בהיותו סמוך בטוח בחפותו ובזכותו, הוא הופיע בחדר בית הדין שבביתו של הרב בצעדים בטוחים ושלווים, הוציא מחיקו את שטר החוזה כתוב וחתום בידי הבעל והניחו על גבי השולחן.

לאחר שנבדקה כשרותו של השטר ונאמנותו של האיש, נמצא הכל תקין, בחקירות ודרישות שבבית הדין, נמצא אכן האיש דובר אמת, שכן כך כתב הבעל מפורש בשטר שחור על גבי לבן: "תן לה כמה שאתה רוצה".

החידה היתה כאן סתומה ביותר, מדוע יעשה איש חכם שטות שכזו, להשאיר את החלטת גובה סכום הנתינה בידי השליח, הרי ברור שיקח את הרוב המכריע לעצמו... מה מסתתר כאן מאחורי סיפור זה? ומה פשר השטר המשוונה שהאיש חתם עימו?

לאחר שלא מצאו הרב והדיינים שום מענה לחידה הסתומה שלפניהם, ביקש הרב להשאיר אצלו את החוזה ומעטפת הכסף, כדי לעיין בדין סבוך זה, ולחזור אליו למחרת, ואז יפסוק להם משפט דין אמת.

למחרת כאשר חזרו הצדדים אל בית הדין, כדי לשמוע את פסק הדין. שאל הרב שוב את השליח כמה אתה רוצה בדיוק? - ענה השליח: ארבעים ושמונה אלף רובלים! ואת השאר - אלפיים רובל - אתן לאשה!

פסק לו הרב בחיך מנצח: הוצא נא איפוא סכום זה שאתה רוצה בו ארבעים ושמונה אלפים טבין ותקילין ותן לאשה! - הלא כך כתב הבעל במפורש בשטר שלפנינו: "תן לה כמה שאתה רוצה". כלומר אותו סכום שאתה בעצמך רוצה בו, זה הסכום שעליך לתת לאשה!!!

המוסר השכל הנלמד מכאן הוא: צורת הקיום הנכונה של מצות "ואהבת לרעך כמוך", תן לשני את מה שאתה רוצה וחפץ לעצמך.

כמים הפנים לפנים

שלמה המלך אמר: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", דהיינו, כפי הערך שיאהב, את חברו, כן יוסיף חברו אהבה אליו. לכאורה יש להתבונן מדוע, לא הביא דוגמא ברורה יותר לרואה עצמו במראה? אלא, המסתכל במראה יכול לעמוד בקומה זקופה ולראות את עצמו. אבל, הרואה את עצמו במים אינו יכול לראות אלא אם כן משפיל קומתו ומתכופף למול המים. וזה שדימה שלמה אהבת רעים "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". ומובא במדרש על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" - השפל לרעך, וביאר בספר דברי אליהו, שהאותיות הסמוכות ל"רעך" הם "שפל", וזה שאמר המדרש, כיצד תוכל לקיים את מה שאמרה תורה "ואהבת לרעך כמוך"? השפל לרעך, היינו תשפיל עצמך נגדו ואז תוכל לאהבו.

רבינו האר"י כותב שנכון לומר קודם התפילה הריני מקבל עלי מ"ע של "ואהבת לרעך כמוך", ור' שניאור זלמן מלאדי כתב ע"ז שמצות אהבת ישראל, היא שער הכניסה לבא ולעמוד לפני ה' יתברך ולכוין בתפילתו לטובת ישראל. וכתב שם האריז"ל שצריך להזהר באהבת חברים ובפרט אלו העוסקים בתורה ביחד, וידוע שהרש"ש זיע"א עשה כתב התקשרות עם החברים שהיו לומדים איתו החיד"א ורבי יעקב אלגזי זצ"ל ובנו רבי יו"ט אלגזי זצ"ל ושאר החברים וקיבלו כל אחד ואחד לעזור אחד לשני הן בחייו והן במותו. וע"כ צריך להתחזק מאד באהבת חברים ובפרט עתה בימי ספירת העומר. וידוע שהביהמ"ק נחרב בגלל שנאת חנם ואמר ע"ז גדול אחד שהוא יבנה באהבת חנם יראו עינינו וישמח ליבנו אכ"ר.

ימי העומר – דרוש ב'

יסביר בו סוד כ"ד אלף תלמידי ר"ע ומה שורש נשמתם של החמשה תלמידים שהעמיד אח"כ, והשמחה הגדולה שצריך לעשות ביום ל"ג בעומר

אמרו חז"ל במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב): שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, והם ר"מ ורבי יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה, תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת ע"כ.

כאשר נתבונן מה קרה לתלמידי רבי עקיבא הראשונים ומה המעלה של התלמידים האחרונים שהעמידו את העולם, נראה כי הראשונים שלא נהגו כבוד זה בזה מתו, כי אירע להם מקרה שבירת הכלים ב"מ לפי שהיו מפוזרים ומפורדים, ולא היתה ביניהם אחדות והיו בבחינת רשות הרבים כי כל אחד היה עומד בפני עצמו ולא יכל לקבל את האור של חברו היותר גדול ממנו. ועל כן אירע להם מעשה השבירה כי כולם מתו בפרק אחד.

אמנם התלמידים האחרונים הם היו בבחינת התיקון כי הם היו מאוחדים כרשות היחיד והיו מתוקנים ועומדים ברשות אחת, כי הם היו חמשה תלמידים כנגד חסד גבורה תפארת נצח והוד כמ"ש רבינו האר"י זיע"א בשער הכוונות בדרוש ל"ג בעומר, כי הם כנגד חמשה גבורות שבדעת, והיינו, לאחר התיקון. ועל כן הם העמידו את התורה כי היו מאוחדים וכלולים אחד בשני.

וזוה יובן גודל מעלת יום ל"ג בעומר שנקבע ליום שמחה לפי שפסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות. וקשה לכאורה, דאדרבא ביום זה שפסקו למות הרי היה העולם שמם באותו יום כמו שאמרו בגמ' עד שבא ר"ע לרבותינו שבדרום, והיאך קבעו יום זה ליום שמחה?

כיום בריאת העולם

אמנם על פי מה שביארנו בס"ד יובן הענין כי יום זה הוא יום גדול וקדוש כיום בריאת העולם ממש. כי ענין שבירת הכלים היה בימים שקודם בריאת העולם וכאשר נברא העולם אז התחיל בחינת התיקון, כי יום ראשון הוא חסד ויום שני גבורה ויום שלישי תפארת ויום רביעי נצח ויום חמישי הוד וכו', הרי כי ביום שפסקו מלמות תלמידי רבי עקיבא שהוא כנגד בחינת

השבירה הרי כנגדו מיד מתחיל בחינת התיקון, ולכן גדול יום זה כיום שנבראו בו שמים וארץ.

יום של גילוי סודות התורה

ונבאר את הענין יותר בעומק בס"ד, והוא כי עד אותו זמן שפסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות, היו סתרי תורה בהעלם נמרץ ולא היה להם כלי בית קיבול בעולם השפל, ומאותו יום שהתחיל בחינת התיקון והוא התגלות סודות התורה שהוא כתיבת ספר הזוהר הקדוש, אז נעשה להם קיום בעולם, ולכן מאז נקרא שמתחיל הזמן להתגלות אורות פנימיות התורה. ולכן עיקר ההכנה לעסק לימוד תורת הסוד הוא ענין אהבת החכמים שיקיים האדם מצות ואהבת לרעך כמוך שתהיה נפשו כלולה מנפשות כלל ישראל.

לימוד הסודות בחבורה אך זרק באחדותם

ונבאר בזה מה שאמרו חז"ל במסכת חגיגה (דף י"א) אין דורשין בעריות בשלשה ולא במעשה בראשית בשנים ולא במרכבה ביחיד אלא א"כ היה חכם ומבין מדעתו. וביאור הענין ע"פ מה שנתבאר הוא, כי אין דורשין בעריות בשלשה אבל בשנים דורשים אפילו ששנים הם רבים דמיעוט רבים שנים, ולא במעשה בראשית בשנים כי מעשה בראשית הוא בחינת פנימיות משא"כ עריות הוא בחינת חיצוניות כנגד תורת הנגלה ולכן אין דורשים במעשה בראשית בשנים, והיינו כאשר הלומדים הם בחינת רבים שהם שנים ואין הם מאוחדים דאז אסור לדרוש להם בפנימיות התורה שהוא מעשה בראשית, אלא ביחיד כי בראשית בריאת העולם אז הוא בחינת התיקון שהוא ענין התגלות פנימיות התורה שאין דורשין אלא ביחיד, והיינו שיהיו הרבים מאוחדים וחשובים כאחד אז אפשר לדרוש להם בסודות התורה.

ועל פי מה שביארנו בס"ד, כי מאז שניתנה רשות לרשב"י לגלות סודות התורה הוא נקרא זמן התיקון, יובן מה שכתוב בריש אדרא קדישא: תניא אמר רבי שמעון עד אימת ניתב בקיומא דחד סמכא, כתיב עת לעשות לה' הפרו תורתך. יומין זעירין ומארי דחובה דחיק כרוזא קרי כל יומא ומחצדי חקלא זעירין אינון ואינהו בשולי כרמא לא אשגחון ולא ידעין לאן אתר אזלין כמה דיאות, אתכנשו חבריא לבי אדרא מלובשין שריין סייפי ורומחי, אזדרו בתיקונכון בעיטא בחכמתא בסכלתנו בדעתא בחיזו בידין ברגלין, אמליכו עליכון למאן דברשותיה חיי ומותא למגור מילין דקשוט וכו' וכו' קם רבי שמעון וצלי צלותיה יתיב בגווייהו ואמר כל חד ישוי ידוי בתוקפי שווי ידיהו ונסיב לון וכו' ע"כ.

והענין כבר פירשו המפרשים דרבי שמעון אמר עד אימת ניתב בקיומא דחד סמכא שהוא ענין המלכים שקודם התיקון שהיו עומדים זה תחת זה ולא בצורת קיום והוי חד סמכא,

ומחצדי חקלא זעירין אינון ואנהו בשולי כרמא, כי עדין לא היה ענין התיקון שהוא התגלות סודות התורה ולכן היו התלמידי חכמים מפוזרים בשולי כרמא. אמנם עכשיו אתכנשו חבריא לבי אדרא ונהיה מאוחדים, אזדרזו בתיקוניכון בעיטא בחכמתא בסוכלתנו וכו' והיינו שהם עולים בדעה אחת לקבל רזין עלאין, ואז ידין יהבו לרבי שמעון כי ע"י נתינת היד שנתנו לו, הראו בזה שכולם יש ביניהם אהבה ואחוה והם מאוחדים והם בחינת רשות היחיד גוף אחד בבחינת ג' קוים, חד אריך וחד קצר וחד בינוני, אינון אזלין כחדא. ואז פתח רבי שמעון ברזי תורה לאחר שראה שיש ביניהם אחדות אז ראויים הם שיתגלה על ידם רזי תורה.

נמצינו למדים כי כדי לזכות לרזי תורה, צריכים לקבל עלינו מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, ואז נזכה להבין בסודות התורה. ויובן בזה מה שסידר רבינו הגדול מהרח"ו זצוק"ל זיע"א בהקדמה לספר "עץ חיים" ב"ועשה טוב" כתב קודם שיכנס ישים על לבו מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך ואח"כ יכנס, וכל הקדמה זאת היא התנאים שצריך להכין האדם עצמו לעסוק בתורת הסוד, וגם בספר שער הכוונות בתחילת הספר הזהיר על מצות ואהבת לרעך כמוך שצריך לקבל האדם עליו קודם התפלה ובפרט אהבת החברים העוסקים ביחד בתורה, כי כדי להבין סודות התורה צריך לאהוב אחד את השני ואז יזכה להבין בעמקי סודות התורה, ולכן סידר זה בתחילת הספר כי סוף מעשה במחשבה תחילה, כי כאשר האדם מחשב בתחילת לימודו הרי זה עולה לו לכל זמן הלימוד.

מדוע נרמז רשב"י בתיבת בראשית

ובזה יובן מה שרמזו בספר אספקלריא המאירה כי בראשית"ת הוא נוטריקון א"ור ת'ורת ר"בי ש'מעון ב'ר י'וחאי, והיינו לפי מה שנתבאר בס"ד לעיל כי בראשית הוא בחינת התיקון שהוא יום ראשון לבריאת העולם שבו התחיל תיקון ז"א והוא בחינת יום ל"ג בעומר שבו ביום ניתנה רשות לגלות רזי התורה, כי אותו יום מתחיל התיקון, כי פסקו מלמות ואז באו חמשה התלמידים של רבי עקיבא שהיו באחדות אחת והיו בחינת התיקון, א"כ נאה ויאה לרמזו בתיבת בראשית על תורת רשב"י ע"ה שהוא בחינת תיקון העולם.

ועל פי מה שביארנו שכדי להבין בתורת הרשב"י שהיא תורת הסוד, צריכים לקבל מצות ואהבת לרעך כמוך. א"כ אפשר לרמזו בס"ד ענין התורה נעוץ סופה בתחילתה: לעיני כל ישראל, בראשית. כי תחילה צריך להיות לעיני כל ישראל והיינו לאהוב כל אחד ואחד מבני ישראל כנפשו ומאדו, ואז בראשית, ואז יזכה לתיקון שהוא א"ור ת'ורת ר"בי ש'מעון ב'ר י'וחאי.

עשיית הפאות תחילת התיקון

ועם זה נבין ענין המנהג שמצינו בשער הכוונות על רבינו האר"י זיע"א שלקח את בנו לעשות לו פאות ביום ל"ג בעומר על ציון התנא הקדוש רשב"י ע"ה, והענין הוא ע"פ המבואר בשער המצות פרשת קדושים כי ענין הפאות הם שורש תיקוני דיקנא קדישא. וזה מובן כי תחילת התיקון שהוא ענין עשיית הפאות לילד שהוא ענין התגלות שורש התיקון יש לעשותו ביום ל"ג בעומר שבו ביום התחיל התיקון, ונכון לעשותו ע"י ציון הרשב"י ע"ה לפי שעל ידו התחיל התיקון להתגלות. ותא חזי כי עיקר האדרא קדישא שנתגלה ביום ל"ג בעומר הוא מה שגילה הרשב"י ע"ה ב"ג תיקוני דיקנא.

טעם שנפטר בח"י באייר, ונקבר במירון

והנה אמרו בסוף האדרא זוטא על רשב"י ע"ה, זה האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות. יובן ע"פ מה שנתבאר כי רשב"י ע"ה התחיל ענין התיקון והוא ענין תחיית המלכים שנשברו בזמן השבירה שנפלו אל הקלי' וצריך להחיותם, אולם רשב"י ע"ה התחיל לברר מתוכם ניצוצות הקדושה ע"י גילוי סתרי תורה לזה נאמר עליו שהוא מרגיז ממלכות היינו שמעלה את ניצוצות המלכים ועי"ז הם מתבטלים. והוא רומז למלך הדר ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד, היינו, שע"י שם מ"ה החדש נתקן הניצוצין ואז נטרדים המלכים וחוזרים למקומם. ולכן מקום מנוחתו של רשב"י הוא במירון כי מירון בגימ' הד"ר מהיטבאל"ל שהוא בחינת התיקון, ולכן אע"פ שנסתלק רשב"י ביום ל"ג בעומר, עכ"ז אין זה חלילה יום אבל וצרה על סילוקו, דלאו בגריעותא סליק אלא בחדותא, אלא אדרבה יום ל"ג בעומר הוא יום שמחה כי ל"ג גי' אב"ל ונהפך לשמחה, והיינו, כיון שהתחיל לתקן את העולם בהתגלות אור תורתו הקדושה שהיא תורת הסוד, הרי נמצא כי הוא בחינת המלך השמיני שלא מת, שלא נזכר בו מיתה כי הוא חי אקרי, יום ח"י באייר כי הד"ר עם ג' אותיות בגימ' אי"ר ע"ה, והוא נקרא חדש זיו כי בו נתגלה זיו תורת הסוד.

המועדים כולם נרמזים ביום קדוש זה

והנה בדרך כלל בשנה רגילה שאינה מעוברת בפרשת אמור הוא השבוע בו יחול יום ל"ג בעומר, שהוא יום של שמחה גדולה שאין כמותה - "יום שמחת פנימיות התורה".

וכידוע שפרשת אמור עוסקת בכל המועדות כולם, חצי פרשה עוסקת בענין פסח שבועות סוכות ר"ה ויוהכ"פ, וכידוע שכאשר קוראים את ענינם בתורה הם מאירים כספירים ולכן תמיד בפרשת אמור, מאיר אור כל החגים כולם, והיא שבת מיוחדת שיש בה מלבד האור של יום שב"ק גם את האור של כל החגים כולם.

וראה פלא שיום זה יום ל"ג בעומר כולל כל החגים כולם.

א. ראש השנה - הרי כתוב שביום ר"ה כולם עוברים לפניו כבני "מרון" הרי רמז על ר"ה.

ב. יוהכ"פ - מי שיכנס לפניו בציון יראה אילו בכיות ותשובה עושים ישראל ביום זה, כמה תפילות לישועה לזכות להבנת התורה ועוד ועוד, ורשב"י עומד בתפילה על כולם והוא מליץ יושר עבור כלל ישראל.

ג. חג הסוכות - כולם יושבים שם עם אהלים בדירת עראי כדי לזכות להיות בציון הקדוש לקבל אור גדול מרשב"י זיע"א. ויש שיושבים שם לפחות שבוע ימים.

ד. שמחת תורה - השמחה שם, היא ממש שמחת התורה והיא שמחת פנימיות התורה כי ביום זה זכה רשב"י לגלות סודות גדולים ולמעשה ביום זה סיים לגלות ולהוריד לעולם כל סודות התורה, ורואים כולם את השמחה הגדולה הריקודים והשירים והתזמורות ממש שמחת תורה.

ה. חג הפסח - כידוע בשבוע של ל"ג בעומר הוא זמן פסח שני, ומובא בזה"ק שמיום פסח שני - שבעה ימים שערי שמים פתוחים, ומי שרוצה לעשות תשובה השערים פתוחים ויכול לזכות לתורה ולסודות התורה. ועוד שהרמב"ן כותב שכל ימי העומר הם נקראים ימי חול המועד דפסח.

ו. חג השבועות - כי הוא יום מתן תורה כמש"כ לעיל בו זכינו לקבל התורה - פנימיות התורה, כי משה רבינו שעלה להביא התורה הוריד ג"כ סודות התורה כמש"כ עלית למרום שבית שב"י תורת השב"י שהוא רשב"י כל הזוה"ק, ורשב"י זכה להוריד אותה לעולם ביום ל"ג בעומר.

וכמו שאמרו בספה"ק שבת"ב "שב"י" המוזים כל גאוני תורת הקבלה ראשון בקודש התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי. ואחריו שזכה ג"כ לגילוי אליהו ולפרש את תורת הסוד האר"ז"ל, שנקרא יצחק בן שלמה. ואחריו הרש"ש הקדוש ר' שלום בן יצחק, והבעש"ט הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב.

והנה בכל שנה ושנה מתגלה הארת אותו יום כנודע. וא"כ בודאי יום זה הוא יום מסוגל לאדם לקבל הארת סודות התורה, וקודם זה, צריכים אנחנו לקבל על עצמנו מצות ואהבת לרעך כמוך כמו שביארנו, ואז הי"ת יזכה אותנו להבין ולהשכיל ולחדש חידושים אמיתיים בתורת הסוד אכ"ר.

שבחי מהרח"ו

יום פטירתו ל' ניסן

מן השמים ציוו את רבינו האר"י ללמד חכמתו למהרח"ו

כתוב באגרות הר"ש שלומל ז"ל כי הרב הגדול מהרח"ו נר"ו בטרם ביאתו של האר"י ז"ל לארץ הצבי, טרח ויגע טרחא גדולה עד מאד לעשות פירוש על הזוהר, ואיזן וחקר ותיקן משלים הרבה על פי דרך הקדמות מהרמ"ק ז"ל.

וכאשר ראה הקב"ה את לבבו הנאמן עם אלהיו, וחשקו הגדול אשר חשקה נפשו להבין סתרי תורה, מיד נגלה עליו ברוח הקודש על איש אלהים האר"י ז"ל, שכבר הגיע סמוך לעת השבת פקדון רוחו אל האלהים אשר נתנה לו, וצוהו שיעלה ממצרים לארץ ישראל, וימסור כל חכמתו לתלמיד חכם אחד ששמו כמוהר"ר חיים יצ"ו, כי הוא ימלא מקומו להחיות שארית בארץ. מיד הכין לדרך פעמיו, ובא לארץ הקדושה, הוא ואשתו ובניו וכל אשר לו. והיה יושב ששה חודשים מצפה וממתין אימתי יבוא כבוד מורנו הרב רבנו חיים אצלו, ויבקש ממנו שיכניסוהו בחדרי החכמה, כי לא רצה האר"י לרדוף אחריו, לקיים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, וכדין היה חביבה עליו, מה שאין כן להיפך.

והרב מהרח"ו לא החשיב אותו שהוא צריך ללמוד ממנו, ואדרכא הוא חשב שהוא יותר חכם בחכמת הקבלה ממנו. עד שלאחר זמן הששה חדשים עלה בדעתו לילך אל האר"י ז"ל ולתהות בקנקנו איך יפרש מאמר אחד שכבר היה מפורש אצלו, ותיכף כשבא, אמר האר"י ז"ל זה לא בא כי אם לתהות בקנקני. כיון ששאל אותו מהרח"ו נר"ו מאמר אחד, מיד התחיל כמהר"ר יצחק אשכנזי ע"ה לומר בתוכו סודות נפלאים שרמזם הרשב"י בתוכו, אשר לא שמעתן און אדם מעולם.

וכיון ששמע כמהר"ר חיים אותם הרזים העליונים, כמעט יצאה נפשו בדברו אתו. אחר כך שאל אותו במאמר אחר, והאר"י ז"ל פתח לו פתחים של אורה, עד שדמה עצמו מורנו הרב רבי חיים יצ"ו לפני האר"י כשועל, וכלא חשיבי דמי. אחר כך התחיל לשאול אותו מאמר אחר, השיב האר"י ז"ל עד כאן תחום שבת, ותו לא, איך ראוי לגלות לך יותר מזה.

מיד יצא מלפניו בפחי נפש, ונכנס בביתו ופשט את בגדיו ולבש שק, והשליך את עצמו מלא קומתו בתוך האפר, והיה מאפיר את עצמו באפר, וצעק ובכה בכיה גדולה עד מאד, ובקש רחמים מלפני הקב"ה שיתנהו לחן ולחסד בעיני האר"י ז"ל, שימסור לו סתרי תורה, ולן בתענית ושק, ולמחר בא אל האר"י ז"ל, ונפל על פניו, ונשק לו ידיו ורגליו, והתחיל לבכות לפניו ולהתחנן, ואמר לו, למען השם אלהי ישראל נא אל תשיבני ריקם, ואל תעזבני ואל תרחיקני ממך. אמר לו האר"י ז"ל האפר של אתמול שאפרת בה הועילה לך, ועל מנת כן נתכוונתי אתמול שלא לגלות לך עוד, מכאן ואילך אל תפחד כי אני אלמדך הכל בע"ה. וגילה לו מה שנאמר לו במצרים. ומאותו יום והלאה לא מש מתוך האוהל, והיה מוסר לו סתרי תורה שנה תמימה, והיה כותב כל מה ששמע מרבו.

רבינו האר"י מבקש ממהרח"ו לא לגלותו לשום אדם

אחר כך אמר מהר"ר חיים, הייטב בעיני ה' שיהיה אור גדול בזה העולם, וחכמי הדור לא ידעו אותו. אמר לו האר"י לא טוב הדבר אשר אתה אומר, לא תגלה אותי לשום אדם, וינעם לי ולך. ומהרח"ו לא חש לדבריו, והלך וגילה אותו לקצת חבריו, עד שנתחברו לו עשרה חברים קדושי עליון. ורובי הדרושים שגילה להם היה על הזוהר, ולא היה מצטרף לא לספרי הזוהר ולא לשום ספר בעולם, אלא הכל בעל פה. ולפעמים הלך עם החברים למירוץ, והיה מושיב אותם על המקום ששם גילה להם הרשב"י האדרא רבא, והיה אומר בכאן ישב רבי אלעזר, בכאן ישב רבי אבא, בכאן ישב רבי יהודה, וכן כולם. והשיב כל אחד על מקומו הראוי לו כפי נשמתו. והוא בעצמו ישב במקום רבי שמעון, ור' חיים במקום רבי אלעזר, ור' יונתן במקום רבי אבא, ור' גדליה במקום רבי יהודה, ור' יוסף מערבי במקום רבי יוסי, ור' יצחק כהן אשכנזי במקום רבי יצחק, וכן כולם. והיה אומר היום האירה נשמת תנא פלוני בנשמתך, והיה אומר שהוא רואה שהאש מלהטת סביבות החברים, אלא שאין ניתן רשות לעיניהם לראות אלא לו לבדו.

רבינו האר"י ראה איך שנכנס עם מהרח"ו בניחו בן יהודיע

וכן אירע מעשה שמסר למהר"ר חיים נר"ו יחוד אחד לילך לכפר אבנית, ששם קבורים אב"י ורבא, וישתטח עליהם, והם ידברו עמו וימסרו לו. וכן עשה, והלך ונשתטח על קברם, וכיוון למה שמסר לו רבו והם דברו עמו, ומסרו לו סתרי תורה. וכיון שחזר לו מהם, ובא לפני רבו, עמד הרב ע"ה לפניו, ואמר לו ברוך הבא. והושיבו על יד ימינו, ושמח עמו שמחה גדולה. ומהר"ר חיים נר"ו

הוא חקרן גדול, כיון שראה שעשה לו כל הכבוד הזה, מה שלא היה רגיל לעשות לו כך פעמים אחרות, אזי אמר מהר"ר חיים להאר"י ז"ל, אדוני מורי, מה יום מיומים שעשה לי מר כל הכבוד הזה לא לחנם. אמר לו האר"י ז"ל, חייך לא מפניך קמת, ולא לך אמרתי ברוך הבא, אלא לבניהו בן יהוידע שראיתי נכנס עמך. ויהי לפלא בעיני מהר"ר חיים. ושניהם לא ידעו מאיזה סיבה נתחברה עמו הפעם נשמתו של בניהו. עד שלאחר זמן ג' חדשים שכבר היה נשכח אצלם אותו המעשה, הלכו שניהם יחד לכפר אבנית ללמוד, עמד האר"י ז"ל, אמר אני רואה שבכאן קבור בניהו בן יהוידע ע"ה. ולא היה לשם לא ציון ולא היכר של קבר. נענה מהרח"ו נר"ו, חייך באותו הפעם שהלכתי להשתטח על ציון אביי ורבא, קודם לכן ישבתי בכאן בזה המקום ממש, והייתי חוזר על היחוד שמסרת לי, כדי שיהיה רגיל בפי ובלבי לומר אותו בלי טעות. אמר האר"י ז"ל אכן נודע הדבר שמכח היחוד שזכרת על קברו בכאן, עוררת והורדת נשמתו לתוך גופו, וגם נתדבקה בך להועילך למטה בחכמה. וזה סוד כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה.

עד היכן מגיע מסירת נפשו של האר"י ז"ל בשביל כמהר"ח נר"ו

וזוכרח אני להודיע למעכ"ת עד היכן מגיע מסירת נפשו של האר"י ז"ל בשביל כמהר"ח נר"ו, שפעם אחת דרש להם בשדה סוד גלות מצרים, והיה מודיע מאמר אחד של הזהר בפרשת פנחס [דף רמ"ט ע"ב] המדבר שיש אילה אחת לאחר שהיא נתעברה וכו' וכשמגיע זמן לידתה הקב"ה מזמין לה נחש אחד וכו', אמר האר"י ז"ל בכאן איני יכול לגלות סודות, מפני שיש סכנה גדולה בדבר, ולכן אמר הרשב"י בפרשת בשלח [דף נ"ב ע"ב] בהאי מלה לא תשאל ולא תנסה ה' דייקא, להיות שגם הוא מפחד נפשו מן הסכנה, וגם משה רבינו ע"ה פחד מזה המקום, דכתיב [שמות ד' ג'] וינס משה מפניו. והחכם ר' חיים הפציר בו עד בוש לרבנו האר"י ע"ה להיות שגזרו עליו שלא יעלים שום דבר ממה שישאל ממנו כמהר"ח, והיה מוכרח לגלות לו, וגילה לו הסוד, והוא כתוב אצלנו תהלה לאל [ראה שער הכוונות דף פ"ח ע"ג]. לאחר שסיים מלומר הסוד, הכה האר"י בידו על ראשו, ואמר ברוך דיין האמת.

אמרו לו תלמידיו מאי האי אדוננו מוריננו, אמר להם עתה יצאה הגזירה שימות בני משה קודם ז' ימים, בעבור שגליתי לכם הסוד. כיון שהגיע לערב שבת ובאו מן השדה, הלך כמהר"ר חיים לביתו של הרב עם הרב, והלך הרב ע"ה ושאל לאשתו בנינו משה היכן הוא, אמרה זה ב' שעות שבא מבית הספר ואמר לי ראשו כבד לו והשכבתיו למטה. מיד הלך ר' יצחק אל הנער, ומהרח"ו עמו, ושם ידו על ראשו וראה שהיה שורף כמו האש. לא עברו ז' ימים, וימת הנער כדבר איש אלהים. לאחר ז' ימי האבלות שלח אחר התלמידים, ואמר להם, אל תיראו שאמנע מכם מנהגי

בעבור פטירת בני משה, אילו ימותו לי כל בני וגם אני בעצמי, לא אניח ידי ולא אעזוב אתכם מללמד אתכם כל רזי התורה, כדי לתקן אתכם כהלכתו, למען תאירו את כל העולם כולו בחכמתכם. וישמחו התלמידים שמחה גדולה עד מאד כי חשבו כי כבר הם נזופים לפניו. ונשקו לו ידיו ורגליו ואמרו יחי אדוננו המלך לעולם הוא ובניו בקרב כל ישראל.

רבינו האר"י אומר למהרח"ו אם אגלה לך סוד זה אתה תתחרט חרטה גמורה ויגרם נזק גדול ועוד יותר מזה הפלא ופלא עשה האר"י ז"ל, שאחר הדברים האלה, נודמן ששאל מהרח"ו להאר"י ז"ל הבנת התוספתא של תרין עוזלין דאיילתא עבדו קמאי רעותא דניחא לי וכו', ושמע קול דאמר אברהם ויצחק הוו, וכל הענין כולו והוא מובא בזוהר פרשת מצורע (דף נ"ה ע"ב). אמר לו האר"י ז"ל חייך ר' חיים שתניח אותי בכאן שלא אפרשנה לך, ויונעם לך וגם לי ולכל העולם שסוד גדול בכאן, ואינם רוצים שאגלה אותו. אמר לו מוכרח הוא שתגלהו לי. חזר אמר לו האר"י, ראה שאם אגלה אותו לך, סופך שתתחרט עליו חרטה גדולה, ואני מתרה בך, אבל אני מוכרח ומצווה שלא למנוע ממך כל מה שתרצה שתשאלני, על כן אני מזהירך שתניחני מלפרש לך זו התוספתא. חזר מהרח"ו יצ"ו ואמר אני רוצה שתפרש לי אותה על כל פנים. אזי פירש לו התוספתא, וגילה לו סודות. ואחר שגילה אותם אמר שכבר יצאה הגזירה שימות האר"י באותה שנה, מחמת עונש שגליתו לך זה הסוד, ואתה בעצמך הבאת לך זה ההיזק, שאם לא היית מפציר בי כל כך לא הייתי מגלה לך, ולא היו מענישים אותי מן השמים, וכבר רמזתי לך כמה פעמים, ואתה לא רצית ליתן לבך לדברי, ולכן איני חש עלי ולא על בני ביתי, אלא עליכם אני מצטער איך אניח אתכם בלי שלימות תקנוכם. וזה הסוד עדיין לא זכינו אליו, והוא גנוז ביד מהרח"ו, ואינו מגלה עד עת בא דברו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. אז נתעצבו התלמידים אל לבם, ואמרו הלואי לא היינו שואלים דבר.

הרב ע"ה תמיד היה מזהיר אותם על האחוה והאהבה שיהיה ביניהם תמיד שלום אהבה ואחוה אחר כך עשה האר"י ז"ל הסגר אחד לאלו העשרה חברים, ותיקן חדרים לנשים והטף בפני עצמו באותה החצר של ההסגר עצמו. לסוף חמשה חודשים נפלה קטטה אחת בין הנשים בערב שבת, והנשים הגידו אותו לבעליהן, ונמשך עד שגם החברים נתקוטטו, והרב ע"ה תמיד היה מזהיר אותם על האחוה והאהבה שיהיה ביניהם תמיד שלום אהבה ואחוה, ובאותו היום עברו על דבריו בעוונות. ולעת ערב יצא עם החברים לקבל השבת, וחזר לבית הכנסת סר וזעף, וישב כל זמן התפלה באינינות. ומהרח"ו כשראה אותו באותו סגנון נבהל מאד, כי לא כן היה מנהגו לעשות כן. לאחר

שסיימו הקהל התפלה, הלך ר' חיים אצלו ואמר לו, רבינו למה ראיתך כל זמן התפלה הזאת באנינות ובכמר נפש. אמר לו האר"י ע"ה מפני שראיתי בקבלת השבת הס"מ, ואמר זה הפסוק גם אתם גם מלככם תספו [שמואל א' י"ב כ"ה], מכאן נראה שכבר נחתם גזר דין בעו"ה, ולא נחתם אלא בעבור קטטה שנעשה היום בין החברים, שכל זמן שהיה שלום ביניהם לא היה לו בית כניסה לקטרג. וכן היה בעוונותינו הרבים באותו זמן נתבקש בישיבה של מעלה מורנו ורבינו עטרת ראשנו ז"ל, וגם ה' חברים עמו, וחיי למר שבק.

בפרט מהרח"ו נר"ו כל העולם מעידין עליו שאין שני לו בכל העולם כולו

ועתה כעת קיימים עוד ג' מתלמידי החשובים יאריך ה' ימיהם ושנותיהם, מהרח"ו נר"ו, ומו"ה יוסף מערבי נר"ו, ומו"ה גדליה נר"ו. והם גדולי ישראל תהלה לאל כמותם ירבו בישראל. בפרט מהרח"ו נר"ו כל העולם מעידין עליו שאין שני לו בכל העולם כולו, ויש לו גם כן השגה ברוח הקודש, ומכיר בפרצוף, ויודע לאתדבקא רוחא ברוחא, ולדבר עם איזה צדיק של עולם שירצה [בכח היחודים והכוונות] שהם כתובים אצלו שקבל אותם מרבו אין להם מספר ואין להם חקר. ואין לך יום שאינו מחדש בתורה, וכבר כתב פירוש על הזוהר, והתיקונים, וספר יצירה, ועל כמה וכמה אגדות ומאמרי מדרשות של רז"ל, אבל הכל הוא גנוז וטמון ומכוסה אצלו, ואין כח ביד שום חכם מארץ הצבי שיכול עמו שיגלה לו סתרי תורה, והוא אומר שאינו רשאי לגלות אלא למי שיתנו לו רשות מן השמים עליו. ועתה מקרוב הוא אומר בהשגה שיש חכם אחד בחוצה לארץ בארץ אדום שימלא מקומו. ואמר, אם יהיה זכות בדור, אזי יתגלה אליו אותו החכם, ויבוא אצלו וילמוד לפניו, וימסור לו כל חכמתו, ויסמוך ידיו עליו, ויעשהו כמעין המתגבר ותנוח עליו הרוח, ואם לא יהיה זכות בדור, אז לא יזכה אותו החכם לבוא אצלו, וישאר אותו החכם בחושך מגשש כעוור בצהרים, וכל העולם כולו ישאר חשך בעבורו.

וקצת מן הספרים כמו שש מאות ניירים, נתגלה אלינו בארץ ישראל, ברוב חסדי השם שאינו מקפח שכר כל בריה, ואינו מונע הטוב מן הראוי אליו, שלאחר פטירת האר"י ז"ל לקח מהרח"ו כל הקונטרסים מיד כל החברים, ולא הניח להם שום דבר מזו החכמה, ולא החזיר אותם להם, באומרו שלא ניתן רשות לגלות עוד בעולם הזה האור הגדול, כי כבר נסתמו אותן מעינות החכמה ושערי אורה שהיו פתוחין בזמן הרב ע"ה.

ספר עץ חיים

וכך נשאר העולם ט"ו שנים בחושך אחר פטירת הרב ע"ה. ומהרח"ו לקח בין כך ובין כך כל הקונטרסים, והיה מעתיק כל החדושים שלא שמע הוא, והיה מצרף אותם עם החדושים שלמד הוא, וכתב בצדו זהו מן החברים. וסידר כל הדברים כל דבר ודבר על מקומו הראוי לו, כי בשעה שלמדו לפני הרב לא למדו תמיד הדברים על הסדר, שלפעמים גילה להם סוד אחד של תפילין בתוך הדרוש של הגדלות, או דרוש אחר בתוך הדרוש של מ"ן, וכהנה רבות. ועשה מהם חיבור אחד נאה, דבר דבור על אופניו. וחלק אותם לחלקים, והחלקים לשערים והשערים לפרקים וקרא אותם עץ החיים. והנה הוא גנוז אצלו ט"ו שנה, לא שזפתו עין רואי.

מהרח"ו עם החכם השלם כה"ר יהושע בן נון

עד שנתעורר גדול בישראל אביר הרועים כמהר"ר יהושע בן נון ע"ה, ואף כי היה לזה הרב כמעט כל חמדת ישראל, שהיה אב"ד בצפת, וראש לכל ראשי הישיבות דצפת, ועל פיו יבואו כל ההקדשות של כל הגולה, והוא היה המושביר והמספיק לכל חכמי צפת, ולכל העניים ולהאלמנות, ומלבד זה היה עשיר מופלג בממון. ואעפ"כ היה משפיל עצמו לפני מהרח"ו נר"ו כתינוק, נושק לו ידיו ורגליו, בוכה ומתחנן לפניו שישלח לו רזי התורה. ונתן לו מתנות למאות, והיה עומד ומשרת לפניו כעבד בפני רבו, מלבישו ומרחיצו מנעילו שופך מים על ידיו. אחר כך נודמן שהלך מהרח"ו מירושלים למצרים, הלך גם כן ריב"ן עמו, כדי למצא חן בעיניו, ולפתותו בענין מסירת זו החכמה. אחר כך הלך ממצרים לירושלים, והלך גם כן ריב"ן. ועם כל זה לא היה יכול לפתותו, להיות שאמר כמהר"ח נר"ו שאין רשות נתונה מלמעלה עדיין. והיה ריב"ן עומד על משמרתו ומצפה לרחמי שמים.

עד שאחר כך נפל כמהר"ח למשכב, והיה מוטל על ערש דוי שנה תמימה, שלא היה יודע בין החיים למות, אז ריב"ן נתן ג' זהובים לאחיו של כמהר"ח, ושמו כהר"ר משה נר"ו, על מנת שביאי לו הספרים, ולהחזירן אחר ג' ימים. מיד הלך כמהר"מ נר"ו והשתדל ופתח בהחבא, והביא לו הספרים, אבל לא כולן. ואפשר שכך היה גזירה למעלה שלא יתגלה כולו כי אם אותו החלק לבד. ותיכף שכר ריב"ן מאה סופרים ונתן לכל אחד ששה ניירות ותכף העתיקו אותו בג' ימים ותכף באותה שעה חזר כמהר"ח לבריאותו, ולא היה ריב"ן יכול להשיג יותר מן אותם הספרים שלא העתיק. ומאותו היום והלאה נתפשטו הספרים בין יחידי סגולה בארץ ישראל לבד.

מהרח"ו עם מי הגיחון

הגאון חיד"א ז"ל בסה"ב "שם הגדולים" (מערכת ח' מספר 21) הביא בזה מעשה נוראה מענין נהר גיחון וז"ל, יען כתבתי לעיל דע"י מעשה הלך מהרח"ו ז"ל לדמשק, רבים שאלו והיתה הפצירה, אכתוב על ספר מעשה זה אף שאין רצוני לכתוב מעשיות, מ"מ להפצרתם אמרתי אגלה מה שקבלתי מרבני זקני עיר הקודש ירושלים ת"ו, ידוע דחזקיה המלך ע"ה סתם את מי גיחון מפני שנחריב, ועד היום ביום הששי בחצות שנסגרים פתחי שערי ירושלים, כי כל הישמעאלים הולכים בעוה"ר לבית המקדש, נשארתי העיר כמעט ריקנית ומשו"ה סוגרים העיר, וההולך שם אצל שער אחד אשר הוא סמוך למגדל שומע קול מים רבים שהולכים מתחת לארץ, ובזמן שהרב מהרח"ו היה בעיר הקודש ירושלים ת"ו בא שר אחד תקיף הנקרא "אבו סיפין" וידע שמלך ישראל סתם מי גיחון, ושאל אם נמצא היום מי שיוכל לפותחו? ואמרו לו הגוים יש חכם שהוא אלהי ושמו רב חיים ויטאל ודאי שהוא יכול לפותחו, ושלח אחריו יום הששי ואמר לו גוזרני עליך שבעוד שהולך הוא לבית המקדש, פתוח תפתח את הנהר הזה שסתם מלך שלכם, והוא נצרך הרבה לעיר ועליך מוטל לפותחו; ואם אין דמך בראשך, מהרח"ו עשה קפיצת הדרך והלך לדמשק, בא אליו רבינו האר"י זצ"ל ובחלום ידבר בו הסכלת עשו, כי זה השר היה גלגול סנחריב וכן נקרא "אבו סיפין" שבערבי פירושו אבי החרבות ואתה יש בך ניצוץ חזקיה המלך, והיתה שעת הכושר לתקן ולפתוח מי גיחון, כי שלא ברצון חכמים עשה חזקיה הע"ה שהוא מהדברים שלא הודו לו, ובזה היתה אתחלתא דגאולה, והשיבו מהרח"ו לא רציתי להשתמש בשמות הקדש, אמר לו האר"י זצ"ל אלו לא נשתמשת לבא לדמשק החרשתי, אבל מאחר שנשתמשת לזה היית יכול להשתמש לפותחו והיה קדוש ה' ותיקון גדול, אמר לו מהרח"ו א"כ אחזור לירושלים לפותחו, אמר לו חליף שעתא ולא זימניה הוא ע"כ שמעתי. והביא אחר זה גם דברי הגט פשוט הנו"ל ע"ש:

מו"ר בעל קול ששון מבטל הקליפה של אבו סיפין

והגאון הרי"ח זיע"א בספר "בן יהודע" לפסחים (דף נ"ו) הביא דברי החיד"א ז"ל והוסיף וז"ל דע כי אותו השר הנקרא "אבו סיפין" הוא היה מאנשי אמונת הישמעאלים ונקבר פה עיר בגדאד, ומקום קברו הוא ידוע עתה, והוא בסוף מבואות היהודים, מלפנים היה בנוי עליו כפה גדולה, והיה חצר גדול סביבו בבנין נכבד, והיה שם קליפה שהיה מאמינים בו הרבה ומתפללים על קברו, ואותם שיש להם חולי הקדחת היו הולכים לשם ומאמינים שעל ידו תסתלק הקדחת וכיוצא, ואז ע"כ גם נשים של היהודים היו נמשכים להאמין בו, באופן שהיה לו שם גדול, והיתה מתחזקת אמונתם בו יום על יום יותר, עד שבא הרב המקובל מהר"ר ששון מרדכי ז"ל הוא הרב המחבר

ספר "קול ששון" "דבר בעתו" "מזמור לאסף" ושכר חצר אחת, כנגד מקום קבורתו של "אבו סיפין" הנז' ויתבודד שם ועשה ייחודים וכונות עד שבטל כח הקליפה שלו, ולא נשאר להם אמונה בו אפילו הגוים, ולא היה שום אדם נכנס אליו עוד, ונחרבה החצר שלו ונפלה הכיפה וכל אותו הבנין, ונשאר מקומו חרב ושמים ומלא אשפה ונתבטל לגמרי שנעשה כאחד הריקים.

והנה מזה המעשה שכתב הגאון חיד"א ז"ל נראה שהיה למעין ההוא הנקרא בשם מי גיחון שורש גדול למעלה, ואפשר שלכן קוראו בדברי הימים גיחון העליון, ולכן צוה דהע"ה למשוח את שלמה. למלך על ישראל בגיחון, מפני כי המעין הזה שורשו פתוח למעלה ויהיה לסימנא טבא, וגם כי מספר גיחון עולה מזל, רמז למזל העליון שעליו אמרו רז"ל הכל תלוי במזל ואפילו ס"ת שבהיכל, נמצא לפי דברי רבינו האר"י זצ"ל במעשה הנז' שפתיחת נהר גיחון הוא אתחלתא דגאולה, בזה יובן. ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו, ע"ז גימ' גיחון, יתן פתיחתו תחלה ובו ירום קרן משיחו, כי בו יהיה אתחלתא דגאולה עכ"ד. ויען כי נדון זה אינו מעניינינו לא ראיתי להאריך בו כפי הצורך בלי"ן במקום אחר נאריך כראוי בס"ד:

ר' ניסים נחום רוצה לפתוח מי גיחון

בהקשר לזה סיפר מו"ר הגאון המקובל כמוה"ר יצחק כדורי זצ"ל שכידוע הרב ניסים נחום זצ"ל עשה בכל כוחו לקרב את הגאולה ופתח ישיבה למקובלים ועוד... ופעם אחת נתעורר ג"כ לפתוח את מי גיחון בכל מיני אופנים ואחד מהדברים שעשה קרא לאיזה אשה שאומרים הגויים שהיא בקיאה בכל מיני כוחות וראו אצלה פלאות ואמר לה תגידי לי מה את רואה כאן למטה במעיין "מי גיחון" והסתכלה בכשפיה וראתה שם איזה טס של כסף ויש בו איזה שמות שכתובים בו כל מיני דברים אבל היא לא יודעת לקרוא אותם וכל ההשתדלות לא הצליחו וכנראה עד שיבא הזמן והכל תלוי בנו אם נעשה תשובה שלימה. ע"כ.

אין לסמוך אלא על שמונה שערים שסידר מהרש"ו

והא לך מ"ש הרב הגדול מהר"י אזולאי ז"ל בשם הגדולים וז"ל, מהר"ר חיים ויטאל בישראל גדול שמו זצ"ל, והיה תלמיד בפשט מהרב מהר"ם אלשיך ז"ל, וכו', והוא קבל מרבינו האר"י זצ"ל חכמת האמת וכתב אשר שמע מפי רבו בספר עץ החיים כ"י כמפורסם. ויען אבדורי אבדור כתבי הקודש על ארבע כנפות הארץ, בכמה מיני סדרים ונוסחאות אמרתי אעלה בקצר אמיץ להודיע לבני אדם, הנה רבינו האר"י ז"ל צוה ששום אחד מתלמידיו לא יכתוב זולת מהרח"ו, אך הם לחשקם

בתעלומות חכמה היו כותבים, ומאלו הקונטרסים משאר תלמידים נתהוו טעיות ונוסחאות, ועוד כי מהרח"ו לא נתן רשות להעתיק מכתביו לשום אחד וחלה חולי גדול וכבד ועל ידי ממון לקחו מבני ביתו ת"ר ניירים ונתנום למאה סופרים והעתיקום במהירות בעוד שלשת ימים וזו סיבה שנית לטעיות ושינויים. וזה שלשים שנה ויותר שיצאו לאור שמונה שערים מסודרים מבן מהרח"ו מהר"ר שמואל, ועליהם יש לסמוך, אך אין בשערים הנ"ל מהדורא בתרא, כי מהרח"ו צוה לגנום בקברו, ורבנן קדישי אשר בדור על ידי יחודים הוציאו מקברו ברשותו על ידי שאלת חלום, ובאה ליד מהר"ר יעקב צמח ומהר"ר מאיר פאפירש כ"ץ.

ולכן תמצא בספר דרך עץ החיים שסדר מהר"ם הנזכר מהקדמות וזה הספר קורין אותו הכל עץ החיים חידושים רבים ועמוקים אשר אינם בשער ההקדמות אשר סידר מהר"ש ויטאל הנ"ל כי לא היה ביד מהר"ש המהדורא בתרא ולכן הרוצה ללמוד בספרים היותר מדויקים ילמוד השמונה שערים שסדר מהר"ש ודרך עץ החיים שסידר מהר"ם פאפירש הנקרא ע"ח שבו המהדורא בתרא. אך לענין המהדורא קמא לשון שער הקדמות הוא יותר מיופה ומסודר, ונראה שלשון שער ההקדמות הוא מהדורא אחרת מציעתא. גם ספר מבוא שערים היה עם מה"ב, כי לא היה ביד מהר"ש הנזכר. וספר אוצרות חיים הוא סידור מהר"י צמח והוא מובלע הלשון ממש בתוך ספר דרך עה"ח להרמ"פ הנזכר. ואני הצעיר ראיתי בארץ מצרים השמונה שערים מכ"י מהרח"ו עצמו, רק דמהרח"ו סידר שער הפסוקים ומצות שער אחד ושער אחד אשר נמצא מטהרת יד הקדש האר"י זצ"ל עצמו. גם בסוף כל שער יש קונטרס מאשר שמע מהרח"ו משאר החברים ששמעו מהרב, וזה עשאו קונטרס מיוחד בסוף כל שער, ובנו מהר"ש לקח השער אשר נמצא מכ"י האר"י, וגם הקונטרס שבסוף כל שער הנזכר וסידר ועירב הכל באחד והלך בסדר הרב אביו, רק שחילק שער הפסוקים ושער המצות לשנים והיו ח' שערים. גם ראיתי מכ"י מהרח"ו כמה חבורים בכל חכמה. וספר עץ הדעת טוב דרשות על כל התורה ממנו ע"ד פרד"ס. גם חידושים על הש"ס והתוספות מכתב ידו.

מתי נולד מהרח"ו

ובספר החזיונות הנזכר כתב שנולד מהרח"ו שנת הש"ג ודמשק מנוחתו שנת הש"פ, גם ראיתי פתקא מכתב יד מהר"ם אלשיך עצמו וכתוב בה שבכח אשר נסמך ממרן מהר"י קארו הוא סומך את מהרח"ו יורה יורה ידן ידן ככל דיין מוסמך והזמן כ' אלול שנת הש"ן. וכו' ע"ש.

עוד כתב שם באות י' וז"ל רבינו האר"י זצ"ל, בישראל גדול שמו ניצוץ משה רבינו ע"ה. אפס קצה מעלותיו כתב מהרח"ו זצ"ל בהקדמת עץ החיים. ועוזו נוראותיו כתובים בספר עמק המלך

ומצרף לחכמה וספר שבחי האר"י. והיה לו רוח הקדש ובקי בכל חכמה. וראיתי בכ"י מהרח"ו זצ"ל טופס הסכמה מרבני מצרים משנת ש"ח וחתום הרב האר"י שם. עוד ראיתי במגילת סתריו של מהרח"ו מכ"י ממש כי כל מה שקיבל מהאר"י היה בשנה אחת וקצת ירחין והם שנת של"א ושל"ב עד יום ה' אב שנלקח ארון האלהים בעוה"ר זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

עוד כתב הרב הגו' זצ"ל רבים אמרו דכשבא ללמוד עם רבינו האר"י זצ"ל היה יותר גדול בשנים מהרב ז"ל ושכך מצאו כתוב בכתבים. ואני ענית' שאני הצעיר זכיתי וראיתי ספר חזיונות ממהרח"ו ז"ל מכתבת ידו וכתוב שם שנוולד שנת הש"ג, והוא כשבא אצל הרב היה בתחלת שנת של"א וכפ"ז היה לו כ"ח שנה. ובשנת של"ב יום ה' לאב נלקח ארון האלהים רבינו האר"י זצ"ל והיה בן ל"ח שנה. ובוא וראה שכל החכמה למד בשנה ועשרה חדשים והוא לפלא. אך כבר נודע שהרב השקוהו למהרח"ו ז"ל מבארה של מרים בים טבריה ונתישבה החכמה בקרבו ובצירוף נשמתו העליונה והרב הקדוש המלמדו להועיל זיע"א, עכ"ל.

עוד כתב הרב הגו' (החיד"א) ז"ל וז"ל עץ החיים חיבר מהרח"ו זצ"ל בחכמת האמת ממה שקבל מרבו רבינו האר"י זצ"ל, והוא שם כולל לכל ספריו, ואחר כך פתח כמה שערים שער ההקדמות שער הכונות וכו', וכבר בנדפס מערכת ח"ת כתבתי מענינו, ומפני שמהרח"ו קרא שם כולל עץ החיים. לכן הרב המקובל המופלא מהר"ר מאיר פאפירש כשסידר הכתבים שהיו בידו וקבלם מרבו הרב המקובל מהר"ר יעקב צמח, כי כתבי מהרח"ו עצמו היו ביד בנו מהר"ש ויטאל ולא היו זזים מביתו כלל רק אבדורי אבדור הכתבים בערבוביא, כמ"ש בנדפס שם מערכת ח"ת, והרב מהר"ם פאפירש הנוכח הלך לדמשק וראה בבית מהר"ש ויטאל הספרים ולקח שמץ מנהו מהסדר, ובחזרתו לעה"ק ירושלים סידר סדר נכון לכל הכתבים עם מהדורא בתרא שלא היתה ביד מהר"ש ויטאל, ולכלם קרא בשם עץ החיים, אך בחלקו"ת כי לספר ההקדמות קראו דרך עץ החיים ולספר הכונות קראו פרי עץ החיים, ולפירוש פסוקים וכו', קרא נוף עץ החיים וחילקו ויש בו נוף שני נוף ג' וכו' עדר עדר לבדו, עכ"ל.

עוד כתב הרב הגו' (החיד"א) באות ק' וז"ל וראיתי בכתבי הרב הרמ"ז שהוא היה נוהר לקרות שום ספר קבלה כ"א כתבי האר"י זצ"ל כפי אשר קיבלם מרבו מהר"ב הלוי שהיה קרוב לגורי האר"י ואף ספרי הרמ"ע לא היה קורא, עכ"ד הרמ"ז. ועוד רעה חולה כי מי שהוא מוחזק לנאמן בכתבי האר"י צריך חקירה גדולה, כי ידעתי נאמנה מקובלים מוחזקים מנאמני ארץ מוסמכים מגאוני ארץ ועד אחרון נתגלה שהם והסומכים אותם היו קוראין בכתבים אחרים, ושומר נפשו ירחק עד חקור דבר ההספר שלומד והחכם המלמדו נאמנו מאד, וה' הטוב לא ימנע טוב להולכים בתמים, עכ"ל.

עוד כתב הרב הנז' (החיד"א) ז"ל באות ע' ז"ל עמק המלך נדפס משנים קדמוניות בקבלה, וכתוב שם שהוא מגורי האר"י זצ"ל, ויצאו עליו עוררין, ושמעתי שלא באו לידו כתבים אמתיים, והרב עיר וקדיש מוהר"ר חיים הכהן ז"ל תלמיד רבינו מהרח"ו ז"ל בהקדמת ספרו מקור חיים פירוש להלכות ציצית ותפילין מהש"ע דרך קשתו על הספר הנז'. לכן הצנועין מושכים ידיהם מלקרות בו ובספר נובלות חכמה להרב יש"ר, ועיני מ"ש הרמ"ז באגרות אשר בדפוס דף מ"ב ע"א שרומז ומחוי במחוג והמשכיל יבין, וכבר כתבתי כמה פעמים שהרוצה ללמוד בכתבי רבינו האר"י זצ"ל האמיתיים יעסוק בשמונה שערים שסידר הרב מהר"ש ויטאל בן רבינו מהרח"ו ז"ל ובספר דרך עץ החיים למהר"ם פאפירש ז"ל שנדפס מקרוב כמה פעמים בפולין, וספר אוצרות חיים כ"י מצאו הרב מהר"י צמח ז"ל מכתבת מהרח"ו ז"ל וכלו הוא כלול בדרך עץ החיים הנז' בין הפרקים, גם עולת תמיד שסידר מהר"י צמח ז"ל בכוננת העיד שהוא מכתבת יד מהרח"ו ז"ל, וכבר כתבנו כמה פעמים שמו"ה מהר"א אזולאי ומהר"י צמח ז"ל עשו הפסקות ויחודים, עד שהרב מהרח"ו ז"ל נתן להם רשות לחפור בקברו ולהוציא משם הכתיבות שצוה הוא ז"ל לגנון והוציאום משם, ומכתבים אלו הם המהדורא בתרא של דרך עץ חיים וספר עולת תמיד הנזכר שלא היו בידו של הרב מהר"ש ויטאל ז"ל, וכל זה נתברר לי הצעיר באמת אחר החיפוש בכמה ספרים כ"י, וגם מדברי הרב מוהר"ר משה ויטאל ז"ל בן הרב מהר"ש ויטאל הנזכר, שראיתי כתב ידו ממש שכתב בסגנון זה על איזה קונטרס זהו ממר זקני מהרח"ו ז"ל ונמצא ביד זולתנו, מכ"י מר זקני ז"ל, ויותר מזה נתברר לי הדבר מאד ודי בזה. ודע שחברו ספרים הרב מו"ה והרב מהר"י צמח ז"ל על הזהר מכתבות הנז' שמצאו בקבר מהרח"ו ז"ל, ונראה שלא היה רצון ה' שיתגלו ונאבד לגמרי הספרים הנז', וכל האמור ידעתי נאמנה בבירור, עכ"ל.

עוד כתב הרב הנז' (החיד"א) ז"ל וז"ל בענין ספרי קבלה גליתי טפח בנדפס במערכת ח' ובמערכת ק' ע"ש, וראיתי למהר"י צמח שכתב בהקדמת פירושו לאדרא שחיבר נגיד ומצוה בתחלה בקצרה ועלה על דעתו להדפיסו ולהפיק רצון החברים, וכתב וז"ל ובא אלי חלום קשה עד מאד והזהירו אותי מאד שאזהר ואשמר לבלתי שים אותו בדפוס עכ"ל. והרב מו"ה חיים הכהן תלמיד מהרח"ו זצ"ל בהקדמת ספר מקור חיים כתב וז"ל חלפו תורות עברו חק להדפיס מאמרי האר"י ז"ל. וראיתי אחרי רואי לאשר הביא אלוה בידו הוא עמק המלך לא די כי כל זה הוא בדרך גנבה כי מעולם לא יצא מתחת ידי הקדוש ז"ל דברים אלו ולא במסירה פה אל פה, אלא שכתב אותם לשמו ועשה עצמו מפרש דברי האר"י ז"ל ומאמרי הזהר. והנה מעולם האר"י לא למד תורה זולת להקדוש הר"ח ויטאל ז"ל, והעשרה היושבים עמו אין לומדים מפי האר"י ז"ל רק אומר הקדמה אחת ומסתלק כדרך משה רבינו ע"ה, וכולם לומדים עם הקדוש הר"ח ויטאל זלה"ה. ומעולם לא

כתב האר"י זולת הקדמה אחת לענין קשר עם הצדיקים, הנה היא כתובה בספר עץ החיים מידי האר"י ז"ל ותו לא מידי, הכל מיד הקדוש הרב ר' חיים ויטאל זלה"ה מורי ורבי. ובעמק המלך מפרש אשר לא כן, והלא אפי' ההקדמות של הדרושים שמסר האר"י ז"ל לרב הנו' ד' דרושים מהם גזר עליו בכח נח"ש שלא יוציא אותם מפיו כלל והם דרוש א"ק ומאמר תלת רישין וכו'. כך אמר לי הרב מפיו, ומי התיר לזולת להעלות אותם בדפוס להתעולל בהם ערלי לב וכו', ומה לעשות דאמסר עלמא לטפשאי וכו'. כלל הדברים כי היודע כתיבת ידי הרב זלה"ה אותם יראה ויסמוך עליהם לא על הזולת, ולא מדרכי דברתי עד הנה רק למען ינצלו כל יראי ה' מהעונש, ואני את נפשי הצלתי עכ"ל. וכאשר ישתכל המשתכל בדברים אלו יקרע סגור לבבו איך הותרה הרצועה להדפיס ספרי קבלה, ואין מקיץ ואין יודע ואש תוקד בקרבי על ענינים אלו ואביזרייהו.

אך האיש הנלבב ישמור עצמו הן שלא ללמוד כי אם בשמונה שערים שסידר מהר"ש ויטאל, וספר דרך עץ החיים וספר מבוא שערים וספר אוצרות חיים דוקא, כי רבו כמו רבו ספרים מלוקטים ואומרים שהם מהאר"י זצ"ל, ויש לחוש שמא עירבו מזולתו, כאשר נמצא כמה פעמים בתוך דרושי האר"י ערב רב עלה אתם, והן להרחיק עצמו מלהיות בעצת מדפיסי ספרי קבלה השומע ישמע ועליו תבא ברכת טוב עכ"ל. וכתב עוד וז"ל, ומ"ש מהר"ח כהן שרבינו האר"י ז"ל מעולם לא כתב וכו' כמו שהבאתי לשונו לעיל. נראה שכונתו מיום שבא מהרח"ו ז"ל, אבל מקודם כתב קצת. וכל אשר מצא כתוב מהרח"ו מכתבת ידו יד הקודש עשאו שער בפני עצמו. ואני ראיתי מכ"י מהרח"ו ז"ל עצמו. עכ"ל.

ביאור ההפטר

הפטר מחר החודש

הקשר בין ההפטר לפרש

בהפטר כתוב "ויאמר לו יהונתן מחר חודש" וזה מעין השבת שהיא ערב ראש חודש.

תוכן ההפטר

הקדמה: שמואל אמר לשאול המלך על פי צווי ה' שילך ויחרים את עמלק מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה. עד שלא ישאר לו שריד ופליט, והוא לא עשה כן ולא הרג את אגג מלך עמלק ואת הבהמות וכתוב שם ששמואל אמר לשאול 'יען מאסת את דבר ה' וימאסך ה' ממלך'. אחר כך משך שמואל את דוד למלך על פי ה'.

ויהי מיום ההוא והלאה ורוח ה' סרה מעם שאול והבעיתו רוח רעה מאת ה'. והביאו את דוד לפני שאול ובהיות רוח רעה על שאול ונגן דוד בכינור וסרה מעליו הרוח הרעה.

ויהי דוד נושא כלי זיינו של שאול. ויהי אחר כך כשנלחמו הפלשתים עם ישראל הרג דוד את גלית הפלשתי, ובשובו מן המלחמה אמרו העם 'הכה שאול באלפיו [של פלשתים] ודוד ברבבותיו'. ונתקנא שאול בדוד מהיום ההוא והלאה ורצה להרגו וברח דוד משאול.

וכתיב ויהונתן בן שאול חפץ בדוד מאד, אמר לו דוד מה עווני ומה חטאתי לפני אביך כי מבקש את נפשי, אמר לו יהונתן שהוא איננו יודע מזה שאביו רוצה להרגו. השיבו דוד, שאביו שאול אינו רוצה שבנו יהיה בצער לכן לא מגלה לך.

התוכן: יהונתן אומר לדוד שמחר ראש חודש, שהמלך מיסב לסעודה עם שריו ועבדיו, ואתה אל תבוא לשלחן המלך אלא הסתתר שלשה ימים במקום שנשבענו שנינו, ואני אגלה לך ע"י סימן אם המלך רוצה בטובתך או ברעתך.

אקח את נערי אתי סמוך למקום מחבואך, ואירה שלשה חצים ואשלח אותן להביאם. אם אומר לנער הנח החץ קרוב אלי ואתה עברת אותו, סימן ששלום לך ואל תירא. ואם אומר לנער שהחץ רחוק ממך, סימן שהמלך רוצה את רעתך, ולא תצא אלא תמשיך להסתתר.

ואכן המלך ישב בשלחנו ונפקד מקומו של דוד כי היה רגיל לשבת אצל שאול ואחריו יהונתן ואחריו אבנר. וכשדוד לא בא, קם יהונתן והחליף את מקומו עם אבנר, כי אין זה כבוד שהבן יסב אצל אביו, כי היו רגילים לאכול בהסיבה. שאול לא אמר מאומה, כי חשב שדוד ראה קרי ועוד לא טבל לקריו ואינו יכול להסב איתם, כדי שלא ישמא את השלחן.

אך כאשר גם למחרת נפקד מקומו, שאל המלך את בנו מדוע לא בא בן ישי לסעודה, ענה לו יהונתן שהוא נתן לו רשות ללכת למשפחתו כי יש להם זבח משפחה.

המלך כעס על יהונתן בנו וגער בו על שמסכים שדוד ימלוך במקומו, גם ציוה עליו שילך ויביאנו כי בן מות הוא, אך יהונתן לא הסכים אלא שאל את אביו ואמר לו: מה פשעו של דוד ומה עשה כדי שיומת, שאול הרים את החנית להכות את בנו ואז הבין שגמור ומנוי אביו להרוג את דוד.

יהונתן יצא עם נערו לשדה ביום השלישי, ירה את החצים וכמוסכם ביניהם אמר לנערו הנח החץ רחוק ממך רוץ לקחתו. דוד בשמעו את זאת, הבין ששאול רוצה להמיתו, נשאר במקום מחבואו עד שיהונתן שלח את נערו לעיר. ואז יצא ממקום מחבואו, ובכו אחד על כתפי השני, יהונתן שלחו לשלום והזכיר לו שהשבעו שנשבעו שניהם תחול עליהם ועל זרעם עד עולם.

שמואל-א, פרק כ' פסוק יח-סוף

יח וַיֹּאמֶר-לוֹ יְהוָה: הֲלוֹא יָדָד מִחֵר רֵאשׁ חֲדָשׁ וּנְפַקְדָתָּ יִזְכֹּר הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁאַל הַיֶּכֶן
 אַתָּה כִּי יִפְקֹד יַחֲסֹר מְקוֹם מוֹשְׁבֶךָ שֶׁאַתָּה יוֹשֵׁב בּוֹ (רש"י): יט וְשִׁלְשֶׁת כָּל שְׁלוֹשֶׁת הַיָּמִים
 תִּסְתַּתֵּר וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תִתְרַד מְאֹד וּתִתְחַבֵּא הַרְבֵּה כִּי אִזּוּ יִבְקֹשׁוּךָ (רש"י) וּבָאתָ אֶל-הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה בְּמָקוֹם שֶׁעֲשִׂינוּ שָׁם אֶת הַשְּׁבֻעָה, שֶׁנִּשְׁבַּע שְׂאוּל
 לַיהוָה לֵבֵל הַמֵּית אֶת דָּוִד (רד"ק) וַיֵּשְׁבֶתָ תִשָּׁב וּתִתְעַכֵּב (רש"י וַיִּקְרָא יבד) אֶעֱלֶה אֶתְּךָ אֶתְּךָ
 אֲבֹן שְׂדֵייתָהּ סִימֵן לְהוֹלִכִי דַרְכִּים (רש"י), שָׁם יִהְיֶה הַמַּפְגֵּשׁ שְׁלֹנּוֹ: כ וַאֲנִי אַעֲשֶׂה לְךָ סִימֵן, שֶׁאֲשַׁלֵּיךְ אֶת
 שְׁלֹשֶׁת הַחַצִּים עֲנֶה אֹרֶה לֹא בְיוֹשֵׁר אֶל מְקוֹמְךָ שֶׁאִזּוּ יִדְאֹךְ הַנֶּעַר אֲלֵא רַק אֶל
 הַצֵּד (רש"י) לְשַׁלַּח-לִי לְמַטְרָה הוּא הַדְּבַר אֲשֶׁר הַמּוֹרִים מְכוֹנִים לְהַשְׁלִיךְ בּוֹ כְּמִ"שׁ כְּמַטְרָה
 לַחֵץ (מ"צ): כא וְהִנֵּה לְאַחַר זֶה אֲשַׁלַּח אֶת-הַנֶּעַר וְאֶגִּיד לּוֹ לֵךְ מִצָּא
 אֶת-הַחַצִּים אִם-אָמַר אֲמֹר לְנֶעַר הִנֵּה הַחַצִּים | קְרוּבִים אֵלַי מִמֶּנֶּךָ
 וְהִנֵּה עִבְרַת מֵהֶם קָחְנִי | קַח אֶתָּה אֶת הַחֵץ וּבָאתָ וּבֵאתָ אֵלַי (רש"י) כִּי-שָׁלוֹם לְךָ
 וְאִין דְּבָר רַע חִי-יְהוּהָ נִשְׁבַּע יוֹנָתָן לְדָוִד שֶׁיֹּאמֵר לוֹ רַק הָאֵמֶת (עֵיין רד"ק): כב וְאִם-כָּה
 אֲמֹר לְעֵלָם לְנֶעַר הִנֵּה הַחַצִּים מִמֶּנֶּךָ וְהִלָּאתָ לְהִלֵּךְ בְּמָקוֹם עִמְדָה (מ"ד), סִימֵן
 שֶׁאֲבִי שְׂאוּל כּוֹעֵס עֲלֶיךָ, וְלִכֵּן לֵךְ לְדַרְכְּךָ וְאִפִּי תִבְרַח כִּי שִׁלַּחְתָּ יְהוָה וְנִצַּלְתָּ בְּהַשְׁגַּחַת הַבּוֹרָא
 כִּי הוּא אֹמֵר לְךָ בְּרַח מִחֵרֶב אֲבִי (רש"י): כג וְהִדְבָּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ דְּבַר הַבְּרִית שֶׁכִּתְּנוּ אֲנִי
 וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה עַד (רש"י) בֵּינֵינוּ וּבֵינֶיךָ עַד-עוֹלָם וְאֵל תִּסְכַּח אֶת עַצְמְךָ

להתראות עימי כי כבר כרתנו ברית (מלבי"ם): **כְּדֹוֹסְתֵךָ דָּוָד בְּשָׂדֶה וַיְהִי חֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל- (אֶל-קְרִי) הַלֶּחֶם לְאֵכֹוֹל: כִּהְיִי שֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל-מוֹשְׁבֹו** מקום המיוחד לו לישב **בְּפַעַם | בְּפַעַם אֶל-מוֹשֵׁב הַקִּיר** כשגבו אל הקיר, המקום הנכבד ביותר בשולחן (מ"ד) **וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן** עמד ממקומו, כי אין דרך הבן להסב על יד אביו, ובימים כתקנו היה דוד מפריד בין יהונתן לשאול, אבל עתה שדוד נחסר **וַיֵּשֶׁב אַבְנֵר מֵצַד שְׂאוֹל** ואח"כ ישב יהונתן מצד אבנר (רש"י) **וַיִּפְקֹד וַיַּחְסֵר (מ"ד) מְקוֹם דָּוָד: כִּוְלֹא-דָבָר וְלֹא שְׂאוֹל מְאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא** מדוע לא בא בן ישי **כִּי אָמַר מְקַרְהָ הוּא בְלַתִּי טְהוֹר** כנראה ראה קרי **הוּא כִּי-לֹא טְהוֹר** ועדיין לא טבל (רש"י) ולא ראוי לטמא לאכול בשולחן המלך (רד"ק), ועוד כיון שנטמא אין ה' עמו ולכן ירא הוא (אלשיך) [א]: **כִּוְיְהִי מִפְתַּחַת הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי** ביום שני של ראש חודש (ת"י)

עיונים והארות

יום, ומסתמא הוא בהשגחה פרטית ומסובב כל הסיבות זימן אתכם לכאן, כדי שאקיים מצות הכנסת אורחים.

ועוד פירוש נוסף מובא שם על פי המאמר של התנא (פרקי אבות א, משנה ו) "הוה דן כל אדם לכף זכות", שאם אדם רואה חובה בחבירו סימן שהוא עצמו חייב, ונאמר (קידושין ע.): "כל הפוסל במומו פוסל" והחושד בכשרים לוקה בגופו, היינו, סימן שהוא עצמו לוקה, שיש בו חסרון, וזהו שנאמר כאן "ולא דבר שאול מאומה ביום ההוא", כי אמר מקרה הוא. היינו שדן אותו לכף זכות, ולמה עשה כן? כי בלתי טהור הוא

א. דרך רמז כתב המעם לועז (שמואל-א, עמוד רנב): "כי אמר מקרה הוא..." שאין דבר בעולם הנעשה במקרה, אלא הכל בהשגחה אלהית. ולכן, מי שאומר מקרה הוא, סימן שהוא בלתי טהור, למה? כי לא טהור במחשבותיו, שכן הכל בא בהשגחתו יתברך, ואין דבר נעשה בלי השגחה, וזהו שאמר אברהם אבינו למלאכים (בראשית יח, ה): "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם... כי על כן עברתם על עבדכם". שאין הכוונה שהם עברו לידו לשם אכילה ושתייה, שהרי אין דרך ארץ לומר כך לאורחים, אלא הכוונה בודאי, לא לחינם נזדמנתם לכאן בחום

וַיִּפְקֹד וַיַּחֲסֵר מְקוֹם דָּוָד וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו מִכֵּיּוֹן שִׂידַע
 שֶׁהֵם יְדִידִים מִדּוֹעַ לֹא־בָּא בֶן־יִשְׂרָאֵל מְרֹוב שְׁנֵאוֹתָו לֹא הִזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ (אברבנאל) גַּם־תִּמְוֹל
 גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלָּחֶם [ב]: כִּי וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל נִשְׂאֵל נִשְׂאֵל
 שְׂאֵל רְשׁוֹת כְּמֹה פַעֲמִים (אלשיך) דָּוָד יַמְעַמְרִי לִילָךְ עַד־בֵּית לָחֶם: כִּי וַיֹּאמֶר
 שְׂלַחְנִי נָא תָן לִי בִבְקֶשֶׁה רְשׁוֹת לִלְכֹת כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה זִבְחֵי שְׁלָמִים לָנוּ בָּעִיר
 וּמִי בִיקֶשׁ מִמֶּנִּי וְהוּא עֲנֶה־לִּי אָחִי אֵלִיָּאֵב הַבְּכוֹר צוּה לִי (רש"י, רד"ק) [בדרך צוואה שרועה לראותי
 בטרם אמות בחרב המלך (אלשיך)] וְעָתָה אִם־מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא
 יוֹם אֶחָד (רש"י) מִעֲבֹודֶת הַמֶּלֶךְ וְאַרְאַה אֶת־אָחִי בְשִׂמְחַת הַזֹּבַח עַל־כֵּן לֹא־נָא
 אֶל־שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ כִּי נִתְּנִי לוֹ רְשׁוֹת לִלְכֹת, וּבִיָּה הֵלֶךְ (רש"י): כִּי וַיַּחְרֵ־אֶף שְׂאוֹל
 בִּיהוֹנָתָן וְגַו וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן־נַעֲוֹת [מלשון עון (רש"י)] הַפְּרָדוֹת בֶּן לֵאשָׁה יִצְאֵנִית

עיונים והארות

ג. ויחר אף שאול ביהונתן - (ילק"ש) כתיב הוכח תוכיח את עמיתך, עד היכן תוכחה, רב אמר עד כדי הכאה, ושמואל אמר עד קללה, ורבי יוחנן אמר עד נזיפה. אמר רב נחמן בר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו, כתוב ויחר אף שאול ביהונתן וגו', למאן דאמר עד הכאה, דכתיב להכותו, ולמאן דאמר עד קללה, דכתיב לבשתך ולבשת ערות אמך, ולמאן דאמר עד נזיפה, דכתיב ויחר. למאן דאמר נזיפה, והא כתיב הכאה וקללה, שאני התם דאגב חביבותא יתירתא דהוה ליה ליהונתן בדוד מסר נפשיה טפי (ערכין י"ז).

לדון את השני לכף חובה, אלא יש לדון כל אדם לכף זכות.

ב. הסביר לנו מו"ר הגאון רבי יוסף עדס צוק"ל, מדוע מתעכב המשיח שהוא מזרעו של דוד בן ישי? מפני שאנשים דואגים רק לפרנסתם על המחיה ועל הכלכלה, ולא מתפללים הרבה על ביאת המשיח, וזהו שאומר הכתוב: "מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום" הסיבה שמתעכב משיח בן דוד, מפני "אל הלחם" שמתפללים הרבה על לחם ועל פרנסה, ולא מתפללים הרבה על ביאת המשיח.

ומורדת ואינה עושה רצוני, כן אתה מורד בי ואוהב את מי שאני שונא
אֶתְהָ לְבֶן-יִשְׂרָאֵל לְבָשְׁתָּךְ וּלְבָשֶׁת עֲרֹת אִמְךָ דבר זה הוא גנאי לך ולאמך,
 שיאמרו שאתה לא בני לכן אתה אוהב את אויבי (רד"ק): **לֹא כִּי כָל-הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן-יִשְׂרָאֵל**
חַי עַל-הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן לֹא תִתְקִים אתה ומלכותך ועתה שלח
וְקַח אֶתְּךָ אֵלַי כי אתה נתת לו רשות ללכת (רד"ק) **כִּי בֶן-מֵוֶת הוּא:** לבן ויען
יְהוֹנָתָן אֶת-שְׂאוֹל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוֹמֵת הרי ה"ת המליכו,
 והוא **מָה עָשָׂה** (רד"ק): **לִבְנֵי־יִטָּל** ויזרוק (מ"צ) **שְׂאוֹל אֶת-הַחֲנִיית עָלָיו לְהַכֹּתוֹ**
וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן כִּי-כִלָּה הִיא גמור ומוחלט **מִמֶּעַם אָבִיו** בדעת אביו (רד"ק)
לְהַמִּית אֶת-דָּוִד: **לְדַוְיָקָם** יְהוֹנָתָן מִמֶּעַם הַשְּׁלֵחַן בְּחֵרֵי־אָהָר
וְלֹא-אֶכֶל בְּיוֹם-הַחֲדָשׁ הַשְּׁנַי ביום השני של ר"ח (תי, רד"ק) **לָחֶם כִּי נַעֲצַב**
אֶל-דָּוִד בשביל דוד (רש"י) **כִּי הִבְלִמוּ אָבִיו** ואפילו שהכלים גם אותו עיקר הכעס והעצב
 היה לו על דוד (ע"פ רש"י): **לֹהֲוִיָּהּ בַּבֶּקֶר** ביום שלישי לחודש **וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשְּׂדֵחַ**
לְמוֹעֵד שיקבע עם דָּוִד (רד"ק) **וַנַּעַר קָטָן עִמּוֹ:** **לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנַעֲרוֹ** רִץ אחרי
 החץ הראשון **מִצֵּא נָא אֶת-הַחֲצִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרָה הַנַּעַר רִץ**
וּבְעוּדוֹ רִץ וְהוּא יָרָה הַחֲצִי החץ השני **לְהַעֲבֹרוֹ** שיעבור את הנער (רד"ק): **לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל**
הַנַּעַר עַד-מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן בראשונה **וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן**
אֶחָרֵי הַנַּעַר וַיֹּאמֶר הֲלוֹא הַחֲצִי אשר יריתו באחרונה (רד"ק) **מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה**

[ד]: **לֹא יִקְרָא יְהוֹנָתָן אֶתְרֵי הַנֶּעַר [ה] מִהֲרָה חַוְשָׁה** אחר החץ השני
אֶל-תַּעֲמֹד במקום החץ הראשון **וַיִּלְקֹט נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת-הַחֲצִי (תַּחֲצִים**

עיונים והארות

לדוד לאמר מבקש שאול אבי להמיתך, וידבר
 יהונתן' בדוד טוב אל שאול אביו, וישמע שאול
 בקול יהונתן.

ה. **מובא** ב"כוכב מיעקב" וגם ב"מעם לועז":
 עניין יריית החצים, כי יהונתן רצה לדעת מה
 גזרו בשמים. כי מדבריו של שאול בלבד, אי
 אפשר לדעת מה יעלה בחלקו של דוד, אם ינוע
 אם ינוח, שמדברי האדם בלבד אין להחליט מה
 יהיה. היות ולפעמים האדם מדבר רעה על חברו
 והאלהים חושב אותה לטובה, כענין יוסף עם
 אחיו (בראשית נ, כ): "ואתם חשבתם עלי רעה
 אלהים חשבה לטובה", וזהו שנאמר (איכה, ג,
 לז'לח): "מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה; מפי עליון
 לא תצא הרעות והטוב" הכוונה, שאם לא תצא
 מפי עליון הרעות והטוב, אין בכוח אדם לעשות
 מאומה. והנה ידוע הדבר, שאם יורים החצים,
 פעמים מחפשים אותם במקום קרוב והם
 נמצאים במקום רחוק, ופעמים להיפך, וזהו
 שאמר יהונתן ואני את שלושת החצים אורה לי
 למטרה, היינו, רצוני לדעת, אם גזירה היא מן
 השמים, אם הנער יבקש החצים במקום קרוב
 ואצטרך להגיד לו הנה החצים ממך והלאה, סימן
 שזו גזירה מן השמים שיהיה דוד נודד ממקומו
 ויפרד ממנו. ואם יבקש הנער החצים במקום
 רחוק ויצטרך להגיד לו, הנה החצים ממך והנה,
 סימן שרצון ה' שישאר דוד במקומו. וזהו
 שמפרש רש"י: "הקב"ה חפץ בך ולא תירא ואפילו
 אם שמעתי מאבי רעה עליך.

ד. **מכאן** רואים אנו צדקותו של יהונתן שהיה
 זהיר מעוון הרכילות והלשון הרע, שלא רצה
 להוציא מפיו, ששאול אביו דיבר רע על דוד ורמז
 הדבר בחצים. ושלושת החצים רומזים על לשון
 הרע ההורגת שלושה; האומר, המקבלו והנאמר
 עליו.

זכה יהונתן שבשביל מסירותו, צערו, בכייתו
 ודמעותיו הרציניות והאמתיות והאהובות
 שנתמזגו ביחד עם דמעותיו של דוד רעהו,
 שבביל צער אמתי וכנה זה שנבע מעומק לבו זכה
 שבשמו תשתבץ אות משמו של הקב"ה. והרבה
 מהנביאים והחכמים שזכו והגיעו להשגות
 וגילויים עליונים מפני שהצטערו על כבוד שמים
 ותורתו ית"ש, דניאל שנתגלו לו רזין וגילויים עד
 שאפילו הנביאים חגי זכריה ומלאכי לא זכו
 לראות, והוא נקרא איש חמודות, נחמד לפני
 הקב"ה ומשובח בעליונים וחמוד על דורו מפני
 שהצטער על שכורש חזר מלבנות המקדש.
 ומתוך שהיה חכם ביראת שמים נתגלו לו רזי
 פשרין.

וכתב האלשיך הק': "וידבר שאול אל יהונתן בנו
 ואל כל עבדיו להמית את דוד, ויהונתן בן
 שאול חפץ בדוד מאד, הורה כמה מעלת האוהב
 ומקרב את הצדיק ועוזרו, כי הנה כאשר דבר
 שאול אל בנו להמית את דוד היה שמו יונתן,
 וע"י היותו אוהב את דוד ומקרבו נתוספה בשמו
 את אחד של הקב"ה ונקרא יהונתן, ויגד יהונתן'

קרי) הראשון והשני (רד"ק) וַיָּבֵא אֶל-אֲדֹנָיו: לְטוֹהַנְעַר לֹא-יָדַע מֵאֹמֶה
 מֵהַסִּימָן שֶׁל הַחִיצִים (רד"ק) אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת-הַדְּבָר: מִוַּיְתֵן יְהוֹנָתָן
 אֶת-כִּלְיוֹ הַקִּשְׁת וְהַחִיצִים (רד"ק) אֶל-הַנְּעַר אֲשֶׁר-לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הֲבִיֵא
 הָעִיר: מֵאֵת הַנְּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֶצֶל הַנְּנֻב מִצַּד הַדְּרוּמִי שֶׁל אַבְנֵי הָאֶזֶל (רש"י)
 וַיִּפֹּל לְאִפּוֹ עַל פָּנָיו אֶרְעָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּשְׁקֹן אִישׁ
 אֶת-רֵעֵהוּ כִּי קָשָׁה הַפְּרִידָה וַיִּבְכּוּ אִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ עַד-דָּוָד הַגְּדִיל [ו]
 הַרְבֵּה לְבַכּוֹת יוֹתֵר מִיְהוֹנָתָן (רד"ק): מִבּוֹ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אַבְל תִּזְכּוֹר
 אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר וְאִמְרֵנוּ
 יְהוָה יְהִיֵּהוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינְךָ וּבֵין זְרַעֵינוּ וּבֵין זְרַעֲךָ עַד-עוֹלָם: (רד"ק)

שאלות ברש"י על הפרשה

- דבר אל כל עדת בני ישראל - מדוע לכל עדת בני ישראל?
תשובה.....
- קדושים תהיו - איך?
תשובה.....
- איש אמו ואביו תיראו - רק האיש ומה עם האשה? והסבר מה הוא מורא ומהו כיבוד.
תשובה.....
- מדוע נאמר בעשרת הדיברות: כבד את אביך ואת אמך וכאן אמר איש אמו ואביו תיראו - הקדים את האם?
תשובה.....

עיונים והארות

- אפשר** לרמוז עד הוא ת"ת דוד מלכות הגדיל והגדיל בסוד גדלות. ואם שגיתי ה' הטוב יכפר בעד ודו"ק היטב (החיד"א).
- אפשר** לרמוז עד הוא ת"ת דוד מלכות הגדיל בסוד גדלות ויש בו יוד כמ"ש רשב"י סימנא לזיוגא וגם אמנה אחותי בת אבי היא. ותיבת

- ה. ואת שבתותי תשמורו - מה ענין זה לכאן?
תשובה.....
- ו. הסבר: פאת שדך. לקט קצירך.
תשובה.....
- ז. הסבר: וכרמך לא תעולל. ופרט כרמך לא תלקט.
תשובה.....
- ח. מה ההבדל בין לא תגנובו הכתוב כאן ובין לא תגנוב בעשרת הדיברות?
תשובה.....
- ט. מה בא לרבות: "ולא תשבעו בשמי לשקר"?
תשובה.....
- י. לא תקלל חרש - ומי שאינו חרש מותר לקלל?
תשובה.....
- י"א. הסבר: לא תעמוד על דם רעך.
תשובה.....
- י"ב. הסבר: ולא תשא עליו חטא.
תשובה.....
- י"ג. הסבר: לא תקום ולא תטור.
תשובה.....
- יד. הסבר: שפחה נחרפת לאיש.
תשובה.....
- ט"ו. הסבר: לא תאכלו על הדם.
תשובה.....
- ט"ז. הסבר: לא תנחשו. לא תעונו.
תשובה.....
- י"ז. הסבר מה הוא בעל אוב ומה הוא ידעוני.
תשובה.....
- י"ח. מפני שיבה תקום - כל זקן במשמע?
תשובה.....
- י"ט. הסבר: לא תונו אותנו.
תשובה.....
- כ. מהיכן לומדים: מום שבך אל תאמר לחברך?
תשובה.....
- כ"א. הסבר: במדה. ובמשורה. איפת צדק. הין צדק.
תשובה.....
- כ"ב. הסבר: עם הארץ.
תשובה.....
- כ"ג. איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו... אביו ואמו קלל - מה באה לרבות החזרה?
תשובה.....

